

STRATEGIA

ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY RACIĄŻEK NA LATA
2021-2031

CENTRUM PROFILAKTYKI
I REEDUKACJI "ATELIER"

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	6
1.	METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII	7
2.	PODSTAWY PRAWNE	10
3.	SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	12
3.1.	DOKUMENTY EUROPEJSKIE	12
3.2.	DOKUMENTY KRAJOWE	13
3.3.	DOKUMENTY REGIONALNE.....	14
4.	DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	14
II.	CHARAKTERYSTYKA GMINY RACIĄŻEK	20
1.	POŁOŻENIE	20
2.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	21
3.	RYNEK PRACY I SYTUACJA GOSPODARCZA	23
4.	EDUKACJA I WYCHOWANIE.....	27
5.	KULTURA, SPORT I REKREACJA.....	29
6.	OPIEKA ZDROWOTNA.....	31
7.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	31
8.	DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	32
9.	POMOC SPOŁECZNA.....	33
10.	ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	39
III.	DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	40
1.	ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW.....	40
1.1.	STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	40
1.2.	PROBLEM ALKOHOLOWY	41
1.3.	PROBLEM NIKOTYNOWY.....	44
1.4.	PROBLEM NARKOTYKOWY.....	47
1.5.	PROBLEM PRZEMOCY	51
1.6.	DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE.....	58
1.7.	UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH	60
1.8.	KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH.....	62

2.	ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	66
2.1.	STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	66
2.2.	PROBLEM ALKOHOŁOWY	69
2.3.	PROBLEM NIKOTYNOWY	73
2.4.	PROBLEM NARKOTYKOWY	75
2.5.	PROBLEM PRZEMOCY	77
2.6.	DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE	83
2.7.	RYNEK PRACY	85
2.8.	UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	87
2.9.	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	90
2.10.	OSOBY STARSZE	92
2.11.	WSPIERANIE RODZINY	95
2.12.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	99
IV.	DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE RACIĄŻEK	101
1.	WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	101
2.	WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ	108
3.	ZDROWIE PSYCHICZNE	112
4.	PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH	114
5.	PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE	123
6.	AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW	130
7.	PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	133
8.	WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA	140
9.	PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI	145
10.	ANALIZA SWOT	148
V.	CZĘŚĆ PROGRAMOWA	152
1.	MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	153
2.	KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	154
3.	RAMY FINANSOWE STRATEGII	166
4.	SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	168
5.	SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII	169
6.	KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I PROMOCJA STRATEGII	169

7. MONITORING I EWALUACJA	170
VI. WNIOSKI I PODSUMOWANIE	175
VII. BIBLIOGRAFIA.....	176
VIII. SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	178
1. SPIS RYSUNKÓW	178
2. SPIS TABEL.....	178
3. SPIS WYKRESÓW	182

Wykaz skrótów:

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

UG – Urząd Gminy

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KP – Komisariat Policji

GOK – Gminny Ośrodek Kultury

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

I. WPROWADZENIE

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, niktynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031² jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowania jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

---

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, wyniki przeprowadzonej diagnozy problemów społecznych, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową zawierającą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, system wdrażania, monitoring, ewaluację i zakładane rezultaty. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom gminy Raciążek dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Gminę do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego obrazu Gminy w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat. Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Gminy, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych³.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowane na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Gminy w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, jak Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, czy Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Narkomanii wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Gminy w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

LP.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemów i głównych potrzeb jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Gminy jest Analiza SWOT, wskazująca na jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

³ R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225.

2	Diagnoza problemów społecznych	Przedstawienie wyników badań ankietowych wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkoły podstawowej.
3	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów wskazanych w niej, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
4	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
5	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i organizacjom pozarządowym odpowiednie wspieranie oraz wzmacnianie potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne i kreowanie działań nazywa się partycypacją społeczną, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne z lokalną społecznością, badania diagnozujące zagrożenia lokalne oraz potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań mieszkańców Gminy oraz stwarza warunki do pełniejszego wykorzystania ich potencjału.

2. PODSTAWY PRAWNE

Opracowanie całościowej, spójnej i wieloletniej koncepcji rozwiązywania problemów społecznych danej gminy podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą jurydyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*⁴.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11),
3. ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735),
4. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348 z późn. zm.),
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 877),

---

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).

7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 41 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 711),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573),
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 4),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
5. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085),
6. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11 z późn. zm.),
7. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11),
8. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.),
9. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu "Posiłki w szkole i w domu" na lata 2019–2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007),
10. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. poz. 1061 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 38 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 305),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 322 z późn. zm.).

3. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, Kraju, Regionalnym oraz Lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;

- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁵.

3.2. DOKUMENTY KRAJOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku), której głównym celem jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁶. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:
  1. Wzrost zatrudnienia.
  2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
  3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

---

⁵ Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

⁶ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
  5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:
    1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
    2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
    3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

3.3. DOKUMENTY REGIONALNE

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek są: Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz ze Strategią Rozwoju Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2011-2020.

4. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Celem diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki⁷. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- rozpoznania wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- wskazania skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- wskazania proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

---

⁷ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

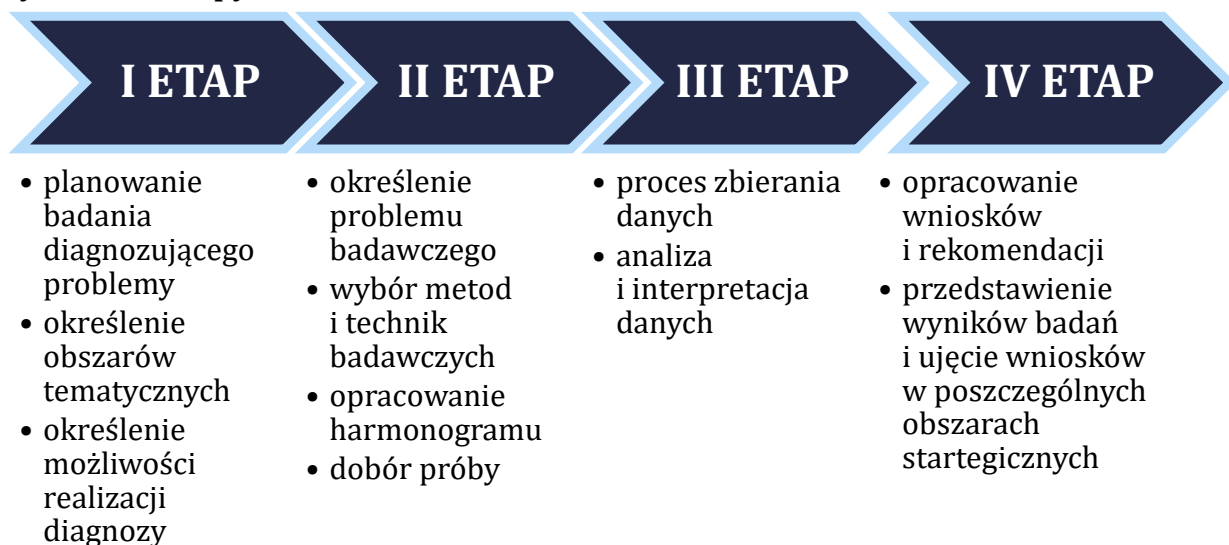
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie Urzędu Gminy w Raciążku ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród mieszkańców Gminy. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- rozpoznania problemów występujących wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Gminy,
- wskazania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów,
- ukazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 1. Etapy badania

PROBLEMATYKA BADANIA

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

PROBLEM
ALKOHOŁOWY

PROBLEM
NARKOTYKOWY

PROBLEM
NIKOTYNOWY

UZALEŻNIENIA
BEHAWIORALNE

PRZEMOC
W RODZINIE

PRZEMOC
RÓWIEŚNICZA

CYBERPRZEMOC

UBÓSTWO
I WYKLUCZENIE
SPOŁECZNE

BEZPIECZEŃSTWO
PUBLICZNE

PROBLEMY OSÓB
STARSZYCH

RYNEK PRACY

WSPIERANIE
RODZINY

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

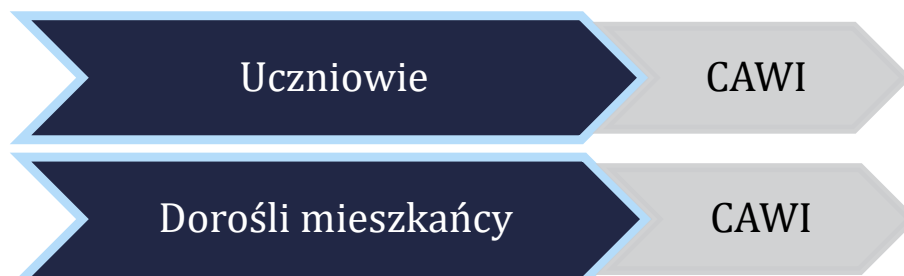
WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców gminy Raciążek na temat problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych, hazardu, profilaktyki, rynku pracy, ubóstwa, wykluczenia społecznego, bezpieczeństwa publicznego, wspierania rodziny oraz problemów osób starszych i z niepełnosprawnościami. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców Gminy oraz uczniów. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza⁸. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedno, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację⁹.

Badania wśród wszystkich grup zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. W przypadku uczniów oraz dorosłych mieszkańców zastosowano badanie ankietowe za pomocą techniki CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk.

⁸ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

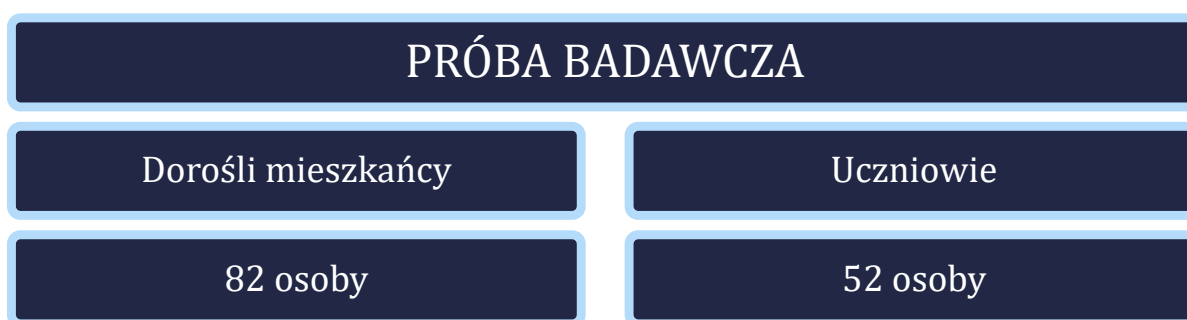
⁹Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

DOBÓR PRÓBY

Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Badania zostały przeprowadzane w kwietniu 2021 roku i wzięły w nich udział łącznie 134 osoby. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

Rysunek 2. Struktura próby badawczej

NARZĘDZIA BADAWCZE

Do przeprowadzenia badań wykorzystany został kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów. Kwestionariusz ankiety można podzielić na trzy zasadnicze części:

- część adresowo-tytułowa - umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
- część merytoryczna - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,
- część metryczkowa - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta.

Wyniki przedstawione w Strategii mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 2%).

ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- podmiotowe traktowanie badanych osób,
- nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach¹⁰.

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy byli informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że nasze badania prowadzone były w sposób etyczny.

---

¹⁰ Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY RACIĄŻEK

1. POŁOŻENIE

Gmina Raciążek to gmina wiejska położona w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie aleksandrowskim. Jej teren zajmuje powierzchnię 32,9 km², co stanowi 6,9% powierzchni powiatu. Gmina Raciążek graniczy z sześcioma gminami: miastem Ciechocinek i Nieszawa oraz gminą Aleksandrów Kujawski, Czernikowo (powiat toruński), Koneck i Waganiec. Administracyjnie składa się z 8 sołectw: Dąbrówka, Niestuszewo, Podole, Podzamcze, Raciążek, Siarzewo, Turzno i Turzynek.

Rysunek 3. Położenie gminy Raciążek na mapie powiatu aleksandrowskiego

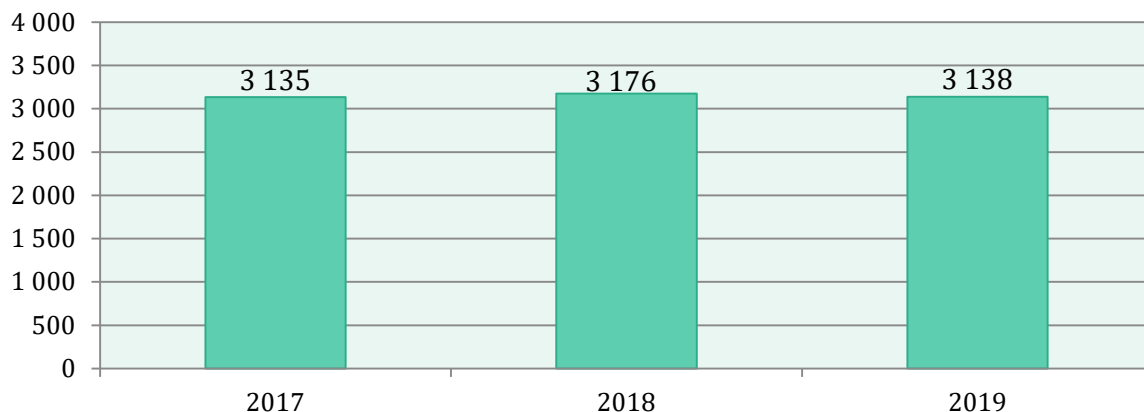
Źródło: <http://aleksandrowkomornik.pl/obszardzialania/>

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Obraz aktualnego stanu społeczeństwa jest możliwy do przedstawienia między innymi dzięki analizie struktury demograficznej. Gminę Raciążek zamieszkuje 3 138 osób (stan na 31.12.2019 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców ulegała wahaniom, co obrazuje poniższy wykres. W stosunku do 2017 roku wzrosła ona o 3 osoby, natomiast w porównaniu do roku 2018 zmalała o 38 mieszkańców (tj. o 1,2%).

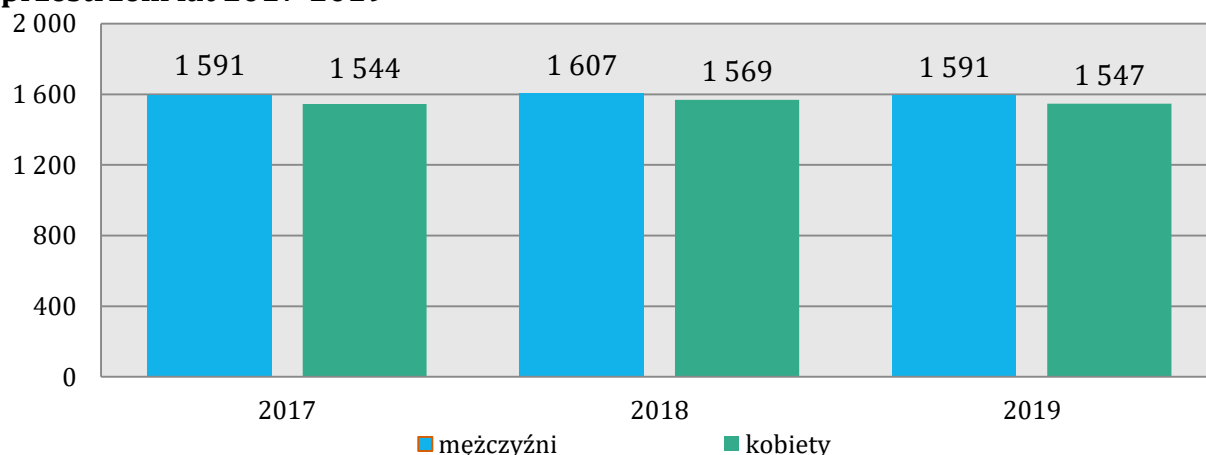
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Raciążek w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn i kobiet zamieszkujących gminę Raciążek jest porównywalna – kobiet jest 1 547, natomiast mężczyzn – 1 591. Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 97, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 97 kobiet. W powiecie aleksandrowskim oraz województwie kujawsko-pomorskim współczynnik ten jest nieco wyższy i wynosi 106, natomiast w Polsce kształtuje się na poziomie 107.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Raciążek na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w gminie Raciążek ujemny i wynosi -17 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -5,37 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość mniejsza w porównaniu do wartości w całej Polsce, gdzie wynosi -0,91 oraz województwa

kujawsko-pomorskiego, w którym wskaźnik ten równy jest -1,33. Na poziomie powiatu wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców jest na poziomie -3,43. Na przestrzeni lat 2017-2019 przyrost naturalny w gminie Raciążek był zawsze ujemny. W 2017 kształtował się na poziomie -12, w 2018 roku -9, z kolei w 2019 roku -17.

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe	33	43	26
zgony	45	52	43
przyrost naturalny	-12	-9	-17

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Raciążek według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 16,8% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym – do 17 roku życia;
- 62,5% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- 20,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wieku w gminie Raciążek. Na przestrzeni lat 2017-2019 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym ulegał wahaniom i ostatecznie przyjął trend malejący, natomiast odsetek osób w wieku produkcyjnym utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się nieco odmiennie od wskaźników w całym kraju oraz województwie. W Polsce jest to 18,1% osób w wieku przedprodukcyjnym, 60% w wieku produkcyjnym oraz 21,9% w wieku poprodukcyjnym, natomiast w województwie kujawsko-pomorskim 18,0% osób w wieku przedprodukcyjnym, 60,4% osób w wieku produkcyjnym oraz 21,6% osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	16,3	17,0	16,8
wiek produkcyjny	63,5	62,4	62,5
wiek poprodukcyjny	20,1	20,6	20,7

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2019 roku saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności wyniosło w gminie Raciążek -4,7, natomiast saldo migracji zagranicznych 0. W odniesieniu do 2018 roku dostrzegalny jest znaczny spadek salda migracji wewnętrznych. Jednocześnie dostrzec można, że saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności było w Gminie znacznie niższe niż w całym województwie oraz powiecie. Wskaźnik salda migracji zagranicznych na przestrzeni analizowanych lat w Gminie był równy 0.

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w gminie Raciążek w porównaniu do powiatu aleksandrowskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2017-2019

Lp.	wyszczególnienie		2017	2018	2019
1	gmina Raciążek	saldo migracji wewnętrznych	-0,6	15,9	-4,7
		saldo migracji zagranicznych	0	0	0
2	powiat aleksandrowski	saldo migracji wewnętrznych	-0,7	2,2	-0,6
		saldo migracji zagranicznych	0,13	0,29	0,24
3	województwo kujawsko-pomorskie	saldo migracji wewnętrznych	-0,7	-1,2	-1,4
		saldo migracji zagranicznych	0,10	0,04	0,12

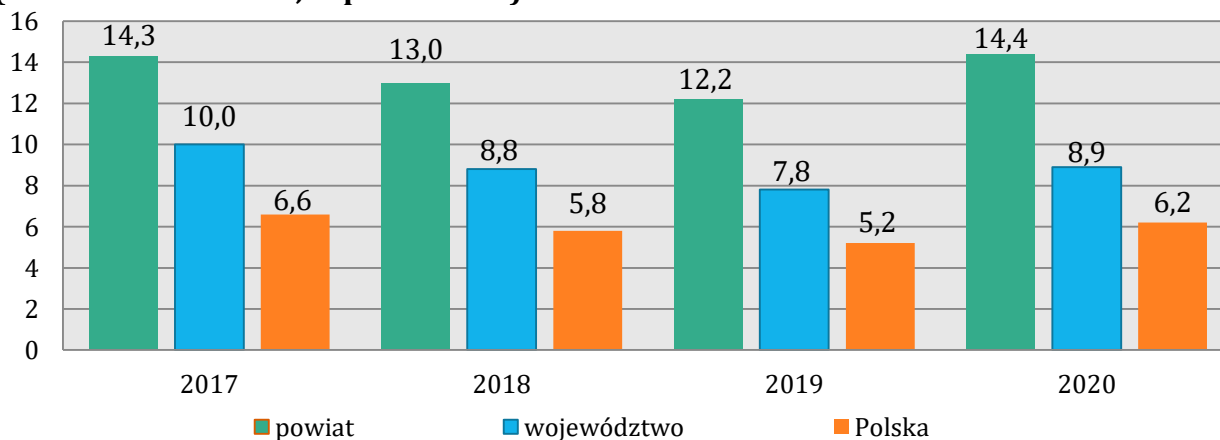
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3. RYNEK PRACY I SYTUACJA GOSPODARCZA

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie aleksandrowskim. W 2020 roku wynosiła 14,4%, a więc była znacznie większa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie kujawsko-pomorskim i jednocześnie większa niż ta w całej Polsce. Od 2017 do 2019 roku stopa bezrobocia w powiecie aleksandrowskim uległa znacznemu zmniejszeniu, a następnie w 2020 roku zwiększyła się o 2,2 pp. Wzrost można zaobserwować również w zakresie stopy bezrobocia dla województwa, jak i Polski. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

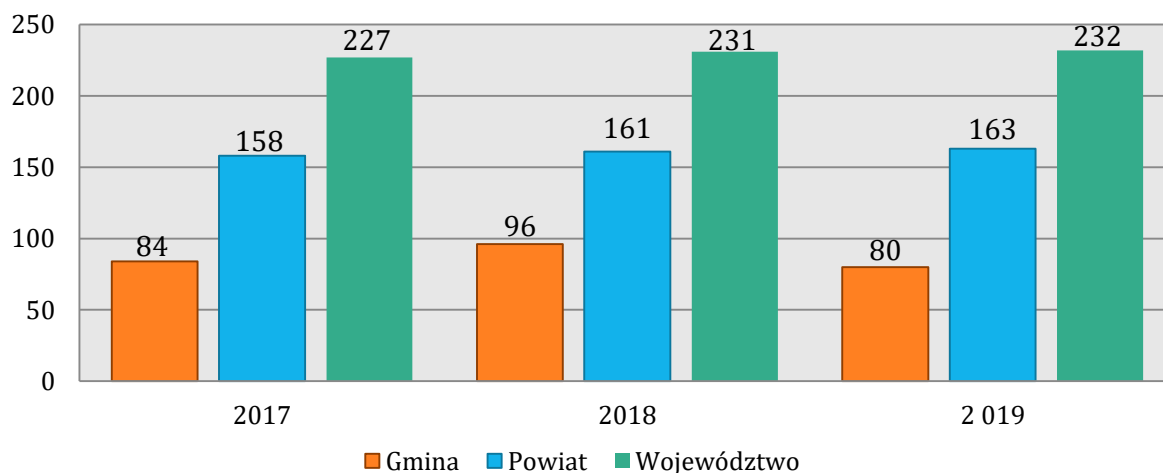
Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie aleksandrowskim na przestrzeni lat 2017-2020 w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <https://aleksandrowkujawski.praca.gov.pl/>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w gminie Raciążek na 1000 mieszkańców pracowało 80 osób¹¹. Na przestrzeni ostatnich trzech lat wskaźnik ten ulegał wahaniom i ostatecznie w 2019 roku przyjął najniższą wartość. Liczba osób pracujących na 1000 ludności była w Gminie znacznie niższa niż w całym powiecie aleksandrowskim oraz województwie kujawsko-pomorskim.

Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Raciążek w porównaniu do powiatu aleksandrowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego na przestrzeni lat 2017-2019

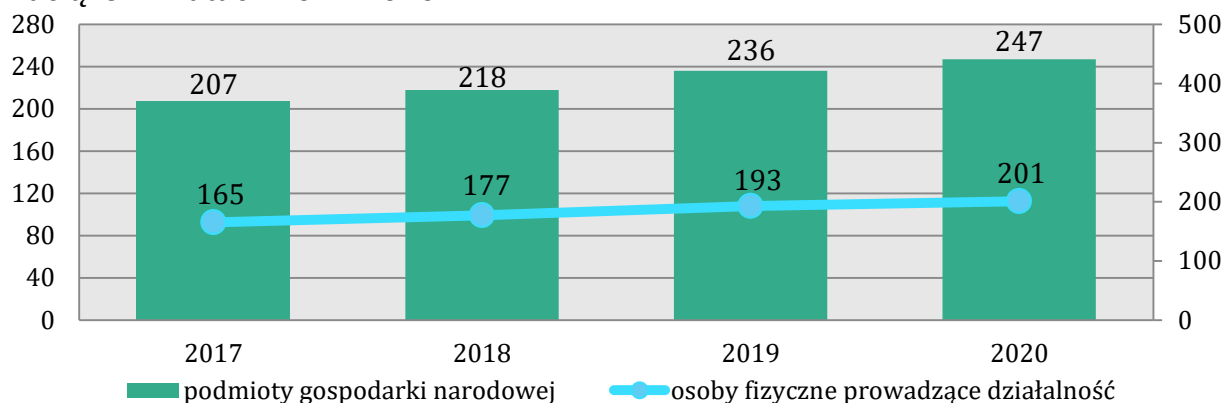

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Raciążek pod koniec 2020 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 247 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 201. Podobnie sytuacja wyglądała w 2019 roku, kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 193, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 236. Na przestrzeni lat 2017-2020 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Raciążek ulegała systematycznemu wzrostowi.

¹¹ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Raciążek w latach 2017-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Raciążek wynosił w 2019 roku 9,85 i tym samym był niższy niż w powiecie aleksandrowskim (12,99), województwie kujawsko-pomorskim (12,00) oraz w całej Polsce (13,96). Na przestrzeni analizowanych lat zauważyć można wzrost powyższego wskaźnika na terenie Gminy.

Tabela 5. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Raciążek, powiecie aleksandrowskim, województwie kujawsko-pomorskim i Polsce na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
gmina Raciążek	8,28	8,93	9,85
powiat aleksandrowski	11,19	11,87	12,99
województwo kujawsko-pomorskie	11,03	11,55	12,00
Polska	12,76	12,37	13,96

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

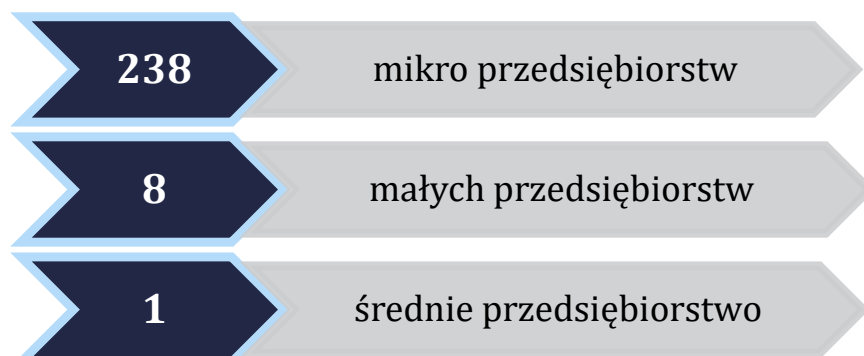
Zgodnie z poniższą tabelą, prywatna działalność gospodarcza w Gminie koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym; naprawie pojazdów samochodowych (58 podmiotów). Ważnymi sekcjami są również: budownictwo (35 podmiotów), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (24 podmioty), przetwórstwo przemysłowe (22 podmioty) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (16 podmiotów). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z górnictwem i wydobywaniem (1 podmiot), informacją i komunikacją (1 podmiot), działalnością finansową i ubezpieczeniową (1 podmiot) oraz wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną do układów klimatyzacyjnych (1 podmiot).

Tabela 6. Rodzaje prowadzonej działalności osób fizycznych w gminie Raciążek (stan na koniec 2020 roku)

sekcja	liczba
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – sekcja G	58
budownictwo – sekcja F	35
opieka zdrowotna i pomoc społeczna – sekcja Q	24
przetwórstwo przemysłowe – sekcja C	22
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – sekcja M	16
transport i gospodarka magazynowa – sekcja H	13
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – sekcja I	6
pozostała działalność usługowa – sekcja S, T, U	6
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją – sekcja R	6
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo – sekcja A	5
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – sekcja N	4
edukacja – sekcja P	2
działalność finansowa i ubezpieczeniowa – sekcja K	1
informacja i komunikacja – sekcja J	1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną do układów klimatyzacyjnych – sekcja D	1
górnictwo i wydobywanie – sekcja B	1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Raciążek według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 238 (stan na koniec 2020 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 8. Działalność prowadzi również jedno średnie przedsiębiorstwo zatrudniające 50-249 pracowników.

Rysunek 4. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Raciążek według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)

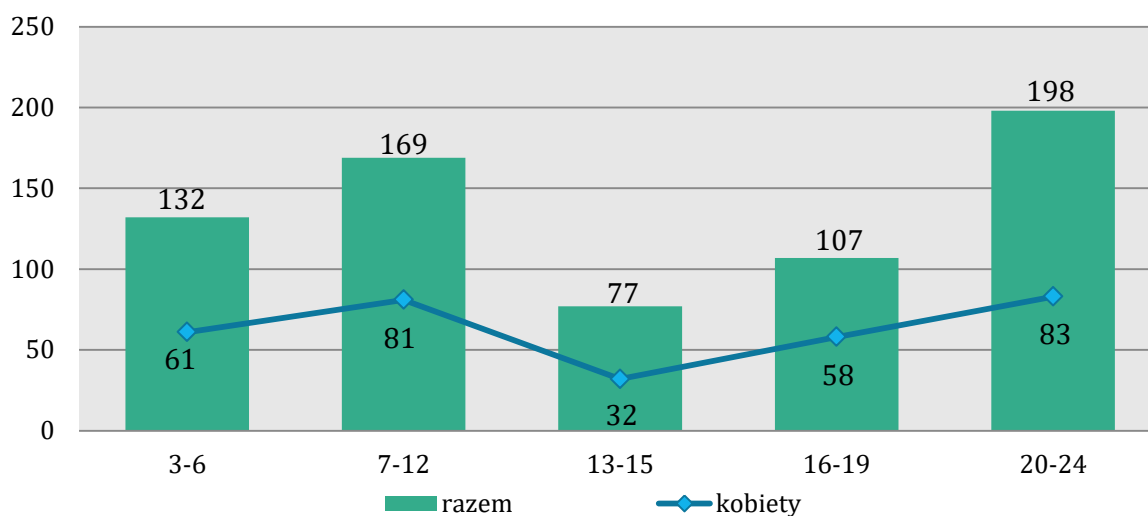
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 683 mieszkańców gminy Raciążek, w tym 46,1% stanowiły kobiety, a 53,9% mężczyźni. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 20-24 lata (198 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 7-12 lat (169 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (132 osoby). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 6. Ludność gminy Raciążek według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

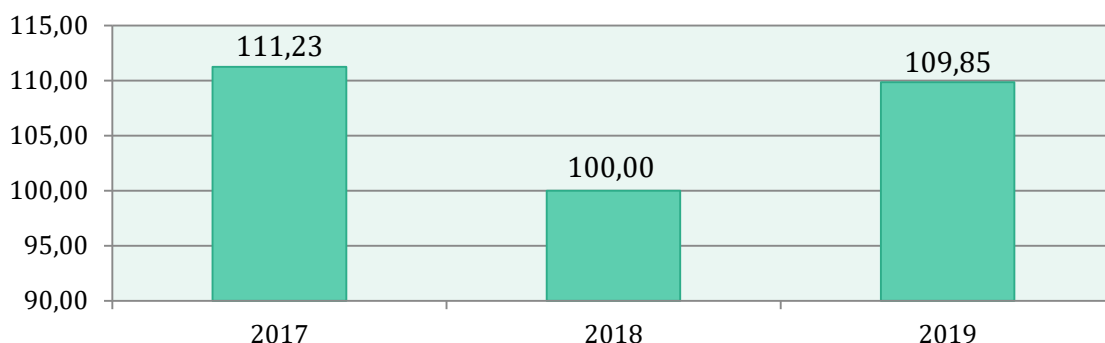

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gmina Raciążek jest organem prowadzącym dla jednej Szkoły Podstawowej im. Komisji Edukacji Narodowej oraz jednego Przedszkola Publicznego. W zasobach infrastruktury społecznej gminy Raciążek nie znajduje się żadna placówka zapewniająca opiekę nad dziećmi do lat 3.

Współczynnik skolaryzacji netto, definiowany jako relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W 2019 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 109,85%, co oznacza, że w stosunku do roku poprzedniego uległ zwiększeniu o 9,85%.

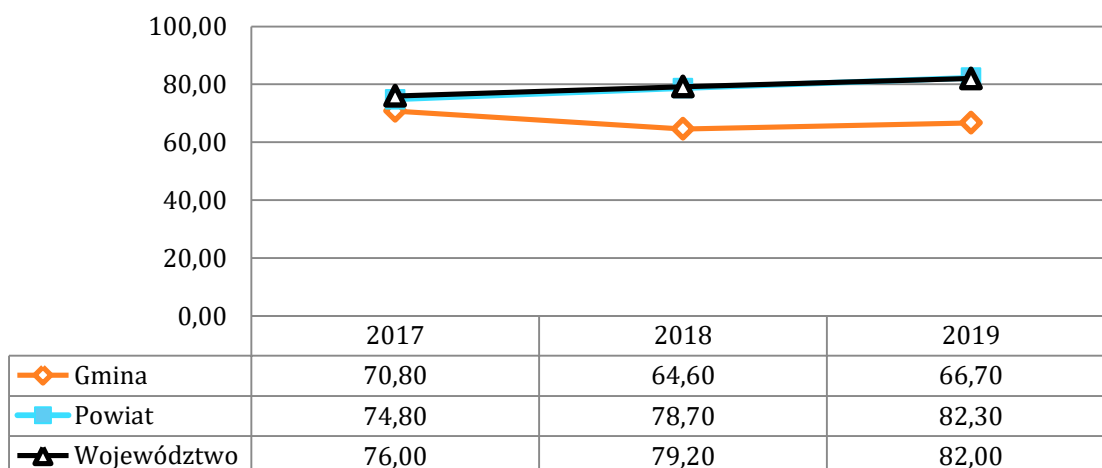
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Raciążek w latach 2017-2019 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2019 roku odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat w gminie Raciążek wyniósł 66,70%. Porównując omawiany wskaźnik do danych powiatowych oraz wojewódzkich można stwierdzić, że sytuacja w Gminie jest pod tym względem mniej korzystna.

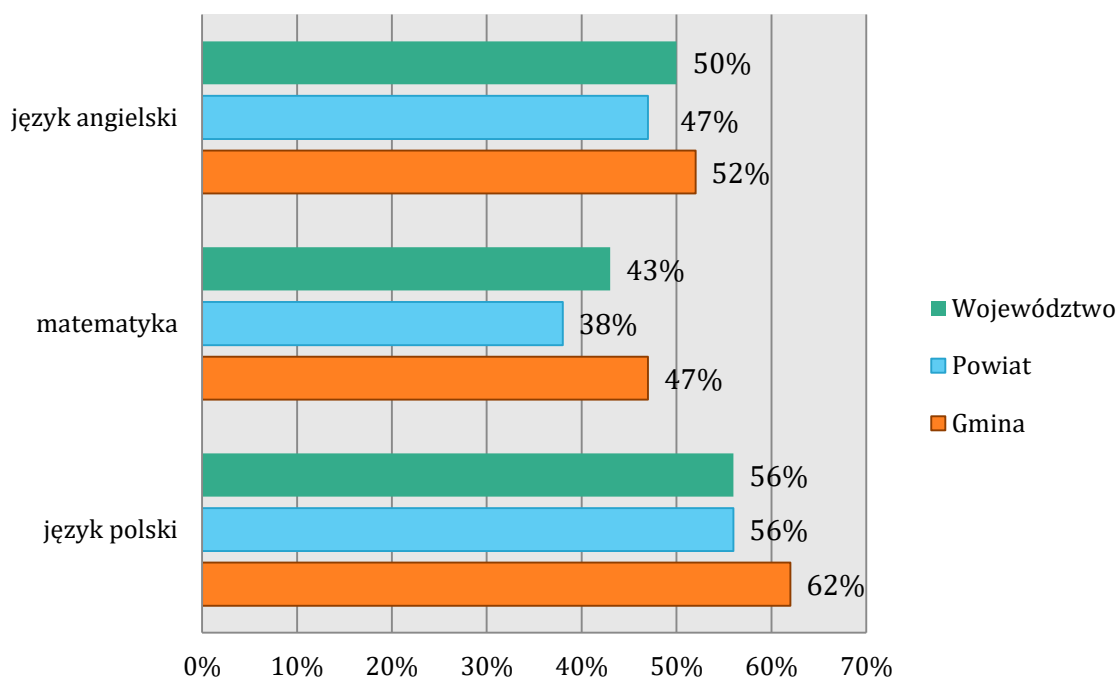
Wykres 8. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat w gminie Raciążek w porównaniu do powiatu aleksandrowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2017-2019 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Raciążek, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu aleksandrowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali ze wszystkich przedmiotów lepsze wyniki, niż ich rówieśnicy z całego powiatu oraz województwa.

Wykres 9. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Raciążek, powiatu aleksandrowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

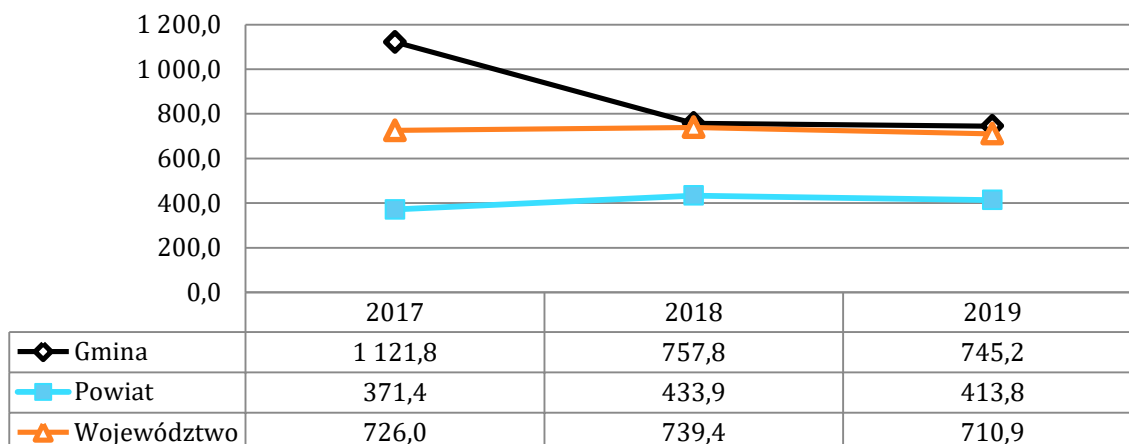
5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi Gminny Ośrodek Kultury w Raciążku, którego głównym celem jest zaspokojenie i rozwijanie potrzeb kulturalnych społeczeństwa oraz upowszechnienie wiedzy wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. Mieszkańcy Gminy mogą uczestniczyć w organizowanych przez GOK różnorodnych zajęciach np. warsztatach plastycznych dla dzieci i młodzieży, nauki tańca towarzyskiego, czy tenisa stołowego. Przy GOK funkcjonują również następujące organizacje: Klub Seniora „Raj”, Klub Kobiet Kreatywnych, Stowarzyszenie Kulturalne „Serpentyna” oraz Międzyzakładowy Związek Zawodowy Pracowników Kultury Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na to, że w 2019 roku liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w gminie Raciążek znacznie przewyższała ich liczbę na terenie całego powiatu oraz była nieco większa niż w województwie kujawsko-pomorskim. W porównaniu do poprzednich lat zauważyć można spadek liczby uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w gminie Raciążek.

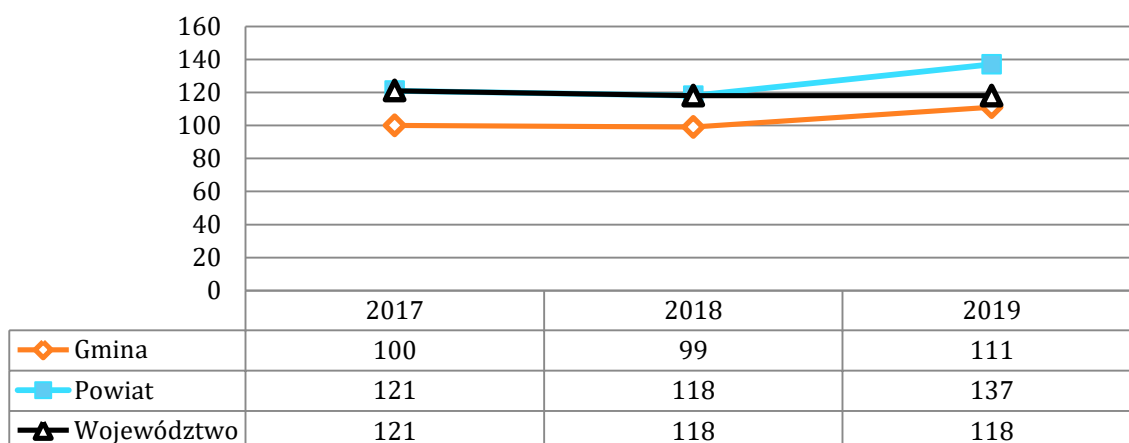
Wykres 10. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w gminie Raciążek, powiecie aleksandrowskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Upowszechnianie wiedzy i kultury w gminie Raciążek jest również zadaniem Gminnej Biblioteki Publicznej, która mieści się w budynku Urzędu Gminy. Poniższy wykres prezentuje liczbę czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Raciążek w porównaniu do powiatu aleksandrowskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2017-2019. Na podstawie danych statystycznych widzimy, że wskaźnik ten przyjmował w 2019 roku nieco niższą wartość niż w całym powiecie i województwie. Jednocześnie w gminie Raciążek zaobserwować można trend wzrostowy w zakresie liczby czytelników na 1000 ludności.

Wykres 11. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Raciążek, powiecie aleksandrowskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

6. OPIEKA ZDROWOTNA

Na terenie gminy Raciążek funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Leczniczo-Opiekuńczy, który zapewnia opiekę, pielęgnację, rehabilitację i leczenie chorych ze znacznymi i utrwalonymi zaburzeniami zachowania, którym nie można zapewnić opieki w inny sposób. Ponadto na terenie Gminy funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Praktyka Lekarza Rodzinnego”. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż w 2019 roku w ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielono łącznie 7 394 porady – ich liczba w porównaniu do 2017 roku zmniejszyła się o 4,3%, natomiast w stosunku do 2018 roku zwiększyła się o 2,1%. Ponadto na terenie Gminy od 2017 roku funkcjonuje jedna przychodnia oraz punkt apteczny.

Tabela 7. Ochrona zdrowia na terenie gminy Raciążek w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej	7 727	7 243	7 394
liczba przychodni ogółem	1	1	1
liczba punktów aptecznych	1	1	1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. W gminie Raciążek o bezpieczeństwo i porządek dbają policjanci Komisariatu Policji w Ciechocinku. Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewniają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, które na koniec 2020 roku zrzeszały 126 osób, w tym 39 kobiet. Wśród OSP wyróżnić można Młodzieżową Drużynę Pożarniczą, Druhów oraz członków Orkiestry Dętej, która liczy 34 osoby. Orkiestra w 2020 roku wystąpiła 8 razy, a druhowie OSP brali udział w takich uroczystościach na terenie Gminy jak:

- uroczystości z okazji uchwalenia Konstytucji 3 Maja,
- uczczenie daty śmierci Jana Pawła II,
- uroczystości setnej rocznicy urodzin Jana Pawła II,
- uroczystości Bożego Ciała, Msza św. i święcenie pojazdów z okazji św. Krzysztofa,
- oddanie hołdu Bohaterom Powstania Warszawskiego,
- upamiętniono druha OSP w Buku.

Ponadto OSP w 2020 roku zorganizowało II Powiatowy Turniej Piłki Nożnej Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych. Równoległe do turnieju odbył się piknik strażacki dla dzieci. W związku z pandemią COVID-19 druhowie realizowali zadania związane z dezynfekcją obiektów i przestrzeni, dostarczali żywność dla osób objętych kwarantanną oraz zorganizowano akcję szycia maseczek. W 2020 roku rozpoczęto również współpracę z Klubem Honorowych Dawców Krwi „Strażak” przy OSP w Straszewie, z którym zorganizowano 2 akcje: „Wakacyjna Kropla Krwi” i „Niepodległościowa Kropla Krwi”.

8. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹². Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹³. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁴.

Na obszarze gminy Raciążek funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich między innymi:

- Stowarzyszenie kulturalne „Serpentyzna”,
- Klub Kobiet Kreatywnych,
- Koło gospodyń wiejskich „Turzynki”,
- Koło gospodyń wiejskich „Podolanki”,
- Międzyzakładowy Związek Zawodowy Pracowników Kultury Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania

¹² <https://poradnik.ngo.pl/>

¹³ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹⁴ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

9. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Raciążek jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania „Ośrodka” z zakresu ustawy

o pomocy społecznej polegają w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez „Ośrodek” należą:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;

7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
10. praca socjalna;
11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
13. dożywianie dzieci;
14. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
15. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
16. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
18. utworzenie i utrzymanie ośrodka, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy realizowanych przez „Ośrodek”, należą:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez „Ośrodek” należą:

1. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiołową lub ekologiczną;
3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
7. wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

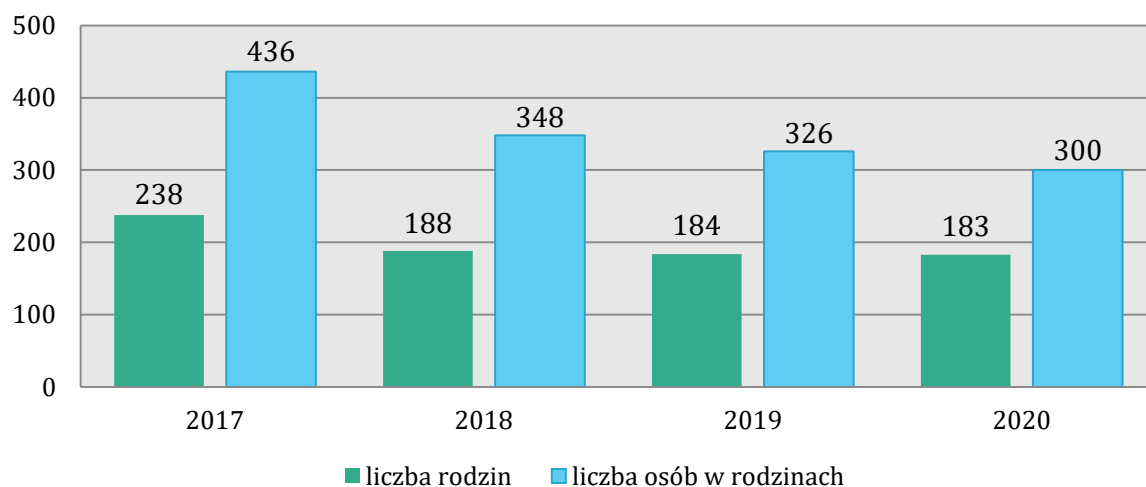
Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. „Ośrodek” realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Wójta oraz uchwałami Rady Gminy.

Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raciążku pod koniec 2020 roku przedstawiała się następująco:

- kierownik – 1 etat,
- pracownicy socjalni wykonujący pracę w terenie – 3 etaty,
- główna księgowa – ½ etatu,
- podinspektor ds. świadczeń rodzinnych – 1 etat,
- podinspektor ds. funduszu alimentacyjnego – ½ etatu,
- asystent rodziny – 1 etat,
- podinspektor ds. świadczenia wychowawczego/500+/ – ½ etatu,
- opiekun – koordynator, pracownik Senior+ – ¾ etatu,
- pracownik gospodarczy Senior+ – ¼ etatu.

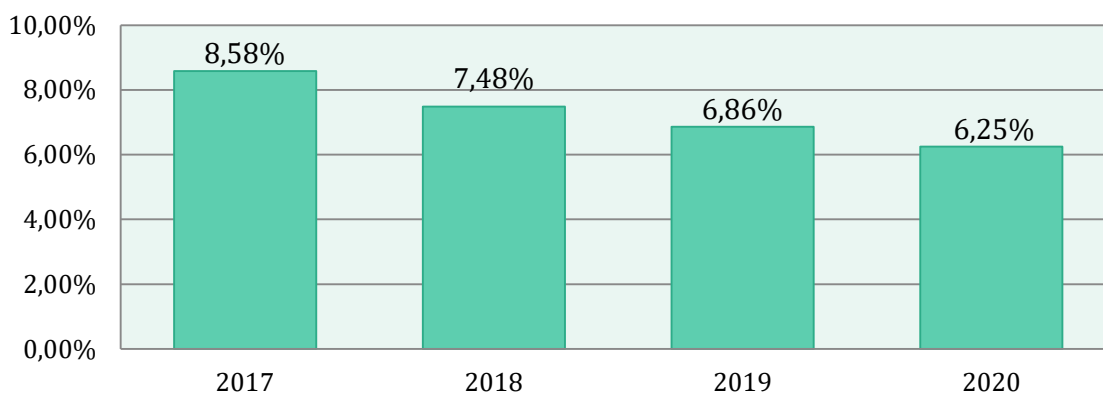
Z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok wynika, iż Ośrodek spełniał ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Raciążek utrzymywała się na podobnym poziomie, natomiast w stosunku do 2017 roku uległa zmniejszeniu. W 2020 roku z pomocy skorzystały 183 rodziny, w których żyło łącznie 300 osób.

Wykres 12. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Raciążek w latach 2017-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2017-2020 wartość tego wskaźnika uległa zmniejszeniu. W 2020 roku wynosiła 6,25%, w 2019 roku – 6,86%, w 2018 roku – 7,48%, natomiast w 2017 roku – 8,58%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 13. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2020 w gminie Raciążek

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku korzystających z tego typu pomocy były 133 osoby w wieku produkcyjnym, 47 osób w wieku poprodukcyjnym oraz 25 osób w wieku przedprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej mężczyzn było więcej niż kobiet (liczba kobiet – 97, liczba mężczyzn – 108). Analizując dynamikę zmian dostrzec można tendencję spadkową w zakresie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, którym udzielono wsparcia w stosunku do 2019 roku oraz wzrost o 1 osobę w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020 w gminie Raciążek

wiek	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	50	20	41	17	25	12
produkcyjny	146	66	135	64	133	57
poprodukcyjny	44	23	46	26	47	28
ogółem	240	109	222	107	205	97

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 162 mieszkańcom gminy Raciążek, natomiast świadczenie niepieniężne 40 osobom. W stosunku do poprzednich lat widoczna jest tendencja spadkowa w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenie pieniężne, jak i niepieniężne. Dane statystyczne w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2020 w gminie Raciążek

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	221	182	173	162
świadczenie niepieniężne	54	61	56	40

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich czterech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zwiększyła się z 77 w 2017 roku do 103 w 2020 roku. Oznacza to wzrost o 33,8%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2020 roku nie są znaczne – mężczyźni stanowili 52,4% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 47,6%.

Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2017-2020 w gminie Raciążek

płeć	2017	2018	2019	2020
kobiety	40	43	65	49
mężczyźni	37	38	71	54
ogółem	77	81	136	103

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Raciążek było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 118 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się bezrobocie (83 rodziny), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (65 rodzin). Wśród

powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także długotrwała lub ciężka choroba (25 rodzin).

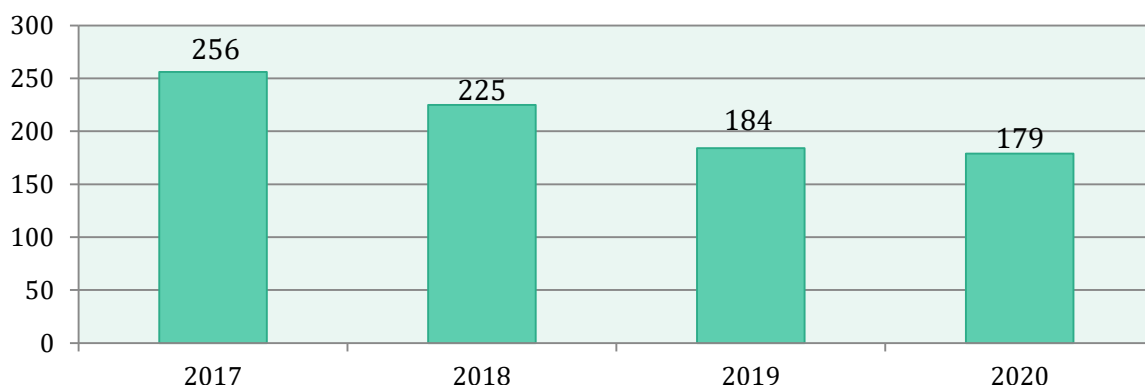
Tabela 11. Powody udzielania świadczeń w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.	powód udzielenia świadczeń	2018	2019	2020
1	ubóstwo	158	124	118
2	bezrobocie	85	85	83
3	niepełnosprawność	77	70	65
4	długotrwała lub ciężka choroba	34	33	25
5	alkoholizm	3	3	2
6	potrzeba ochrony macierzyństwa	16	18	11
	w tym wielodzietność	14	9	6
7	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	19	15	6
	w tym rodziny niepełne	13	11	4
	w tym rodziny wielodzietne	3	2	1
8	przemoc w rodzinie	0	0	1
9	bezdomność	9	9	7
10	zdarzenia losowe	1	0	1
11	sieroctwo	1	0	0
12	narkomania	0	0	0
13	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	2	1

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w okresie od 2017 do 2020 roku. W 2020 roku przeprowadzono je ze 179 rodzinami, w 2019 roku ze 184, w 2018 roku z 225, natomiast w 2017 roku z 256 rodzinami. W porównaniu do 2017 roku liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe zmniejszyła się o 30,1%.

Wykres 14. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

10. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Raciążek. Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- placówki oświatowe,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny,
- Samodzielny Publiczny Zakład Leczniczo-Opiekuńczy,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

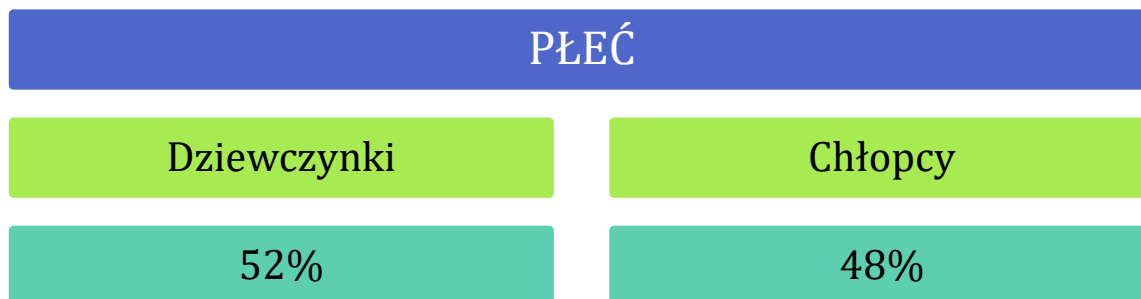
1. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy, e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzemocą, hazardem, korzystaniem z urządzeń elektronicznych, a także poznanie opinii młodych mieszkańców na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych.

1.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

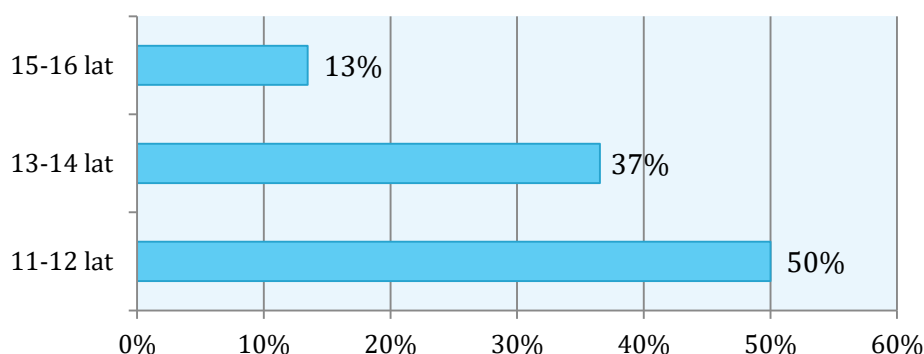
Uczniowie z gminy Raciążek wypełnili 52 kwestionariusze ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne nieznaczną przewagę miały dziewczynki. Stanowiły one 52% ogółu, zaś chłopcy wypełnili 48% kwestionariuszy.

Rysunek 5. Płeć:

Wśród uczniów biorących udział w badaniu, połowę kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 11-12 lat (50%), natomiast co trzeci uczeń jest w wieku 13-14 lat (37%). W badaniu wzięło udział również 13% osób w wieku 15-16 lat.

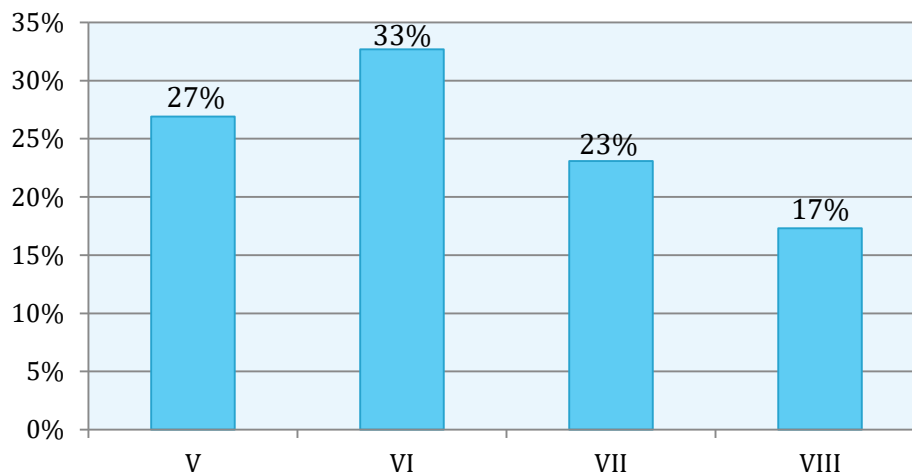
Wykres 15. Wiek:

Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Średnio co trzeci uczeń biorący udział w badaniu uczęszcza do VI klasy (33%), natomiast co czwarty do klasy V (27%) bądź VII (23%). 17% uczniów wskazało na klasę VIII.

Wykres 16. Klasa:

1.2. PROBLEM ALKOHOLOWY

Realizowane na przestrzeni lat badania wśród dzieci i młodzieży wskazują na to, że alkohol jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych używanych przez młodych ludzi - sięgano po niego częściej niż po papierosy czy narkotyki. Niepokojące jest to, że picie alkoholu w młodym wieku jest szczególnie szkodliwe - może zaburzyć dalszy rozwój fizyczny i psychiczny nastolatków, osłabić funkcje poznawcze, takie jak pamięć czy koncentracja, a uszkodzenia mózgu spowodowane alkoholem bywają trwałe, utrudniając jego pracę także w dorosłości¹⁵. Powodów sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież jest wiele, między innymi przyzwolenie ze strony rodziców, nieprawidłowe relacje rodzinne, łatwa dostępność, presja rówieśników, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, czy też chęć ośmielenia się w kontaktach z rówieśnikami. Alkohol - zwłaszcza piwo - w wielu przypadkach stał się nieodłączną częścią zabaw, dyskotek, spotkań towarzyskich lub imprez sportowych¹⁶. Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież nie tylko zwiększa ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, ale także podejmowania innych zachowań ryzykownych, czy też zagrożeń rozwoju osobistego (zaniedbywanie obowiązków szkolnych, konflikty z prawem, rodzicami, utrata zainteresowań). Pomimo tendencji spadkowej wskaźników picia alkoholu, polska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne. Z przeprowadzonego w 2019 roku badania ESPAD wynika, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło aż 80,0% uczniów z III klas gimnazjum, natomiast w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie - 46,7%. Ponadto zdecydowana większość nastolatków z III klas gimnazjów uważa, że zdobycie

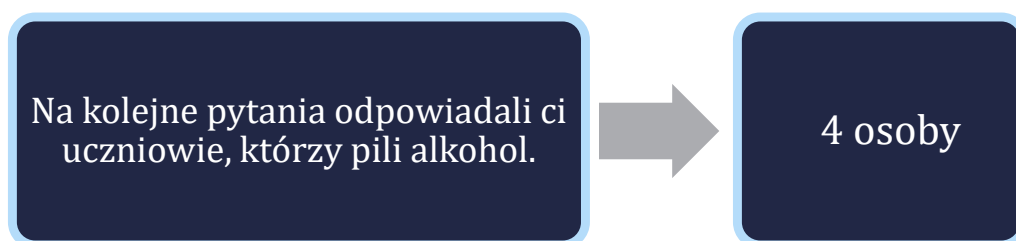
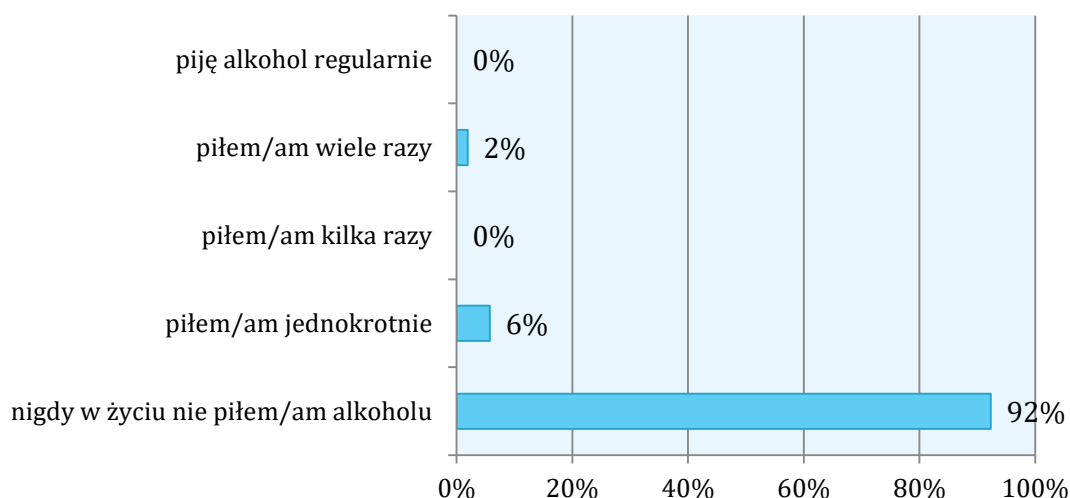
¹⁵ *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?*, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.

¹⁶ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

alkoholu jest bardzo łatwe lub dosyć łatwe¹⁷. Mając na uwadze dane statystyczne wskazujące na znaczne rozpowszechnienie spożywania alkoholu wśród młodzieży szkolnej oraz konsekwencje tego dla rozwoju młodych ludzi, konieczne jest realizowanie systematycznych i długoterminowych działań profilaktycznych o udowodnionej skuteczności z udziałem zarówno uczniów, jak i ich rodziców oraz nauczycieli.

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miało 8%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, większość stanowią uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie (6%), natomiast 2% badanych piło alkohol wiele razy.

Wykres 17. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 1 osoba wskazała na 10-13 lat, kolejna piła pierwszy raz alkohol mając mniej niż 10 lat, natomiast 2 uczniów miało wtedy 14-16 lat.

Tabela 12. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	25%	1
10-13 lat	25%	1
14-16 lat	50%	2

¹⁷ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. 2 uczniów przyznało, że piło alkohol w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem – jeden robił to 1-2 razy, natomiast kolejny 5-7 razy.

Tabela 13. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	50%	2
1 – 2 razy	25%	1
3 – 4 razy	0%	0
5 – 7 razy	25%	1
więcej niż 7 razy	0%	0

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że nastolatki z gminy Raciążek najczęściej sięgali po piwo (4 osoby, tj. 100%), natomiast jeden z uczniów próbował wódki.

Tabela 14. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	100%	4
wódka	25%	1
likier, nalewka	0%	0
szampan	0%	0
wino	0%	0
whisky	0%	0
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Badania wykazały, że spośród uczniów, którzy spożywali alkohol, tylko jeden doświadczył w związku z tym przykrych konsekwencji – problemów w rodzinie.

Tabela 15. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	75%	3
problemy w rodzinie	25%	1
problemy w szkole	0%	0
problemy finansowe	0%	0
pogorszenie relacji koleżeńskich	0%	0
problemy z Policją	0%	0
wypadek lub uszkodzenie ciała	0%	0
kłótnia lub bójka	0%	0
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W ramach badań uzyskano również informację o sposobie otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej podkradali alkohol rodzicom (2 osoby, tj. 50%). Na dalszym miejscu pod względem liczby wskazań znalazło się kupienie alkoholu samemu, poczęstowanie przez kogoś innego alkoholem oraz dostanie go na spróbowanie od rodziców – na te odpowiedzi wskazało po jednej osobie (25%).

Tabela 16. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
podkradłem/am rodzicom	50%	2
kupiłem/am sobie sam	25%	1
ktoś mnie poczęstował	25%	1
rodzice dali mi spróbować	25%	1
inne	25%	1
poprosiłem/am kogoś o kupno	0%	0
dostałem/am od starszych kolegów	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

1.3. PROBLEM NIKOTYNOWY

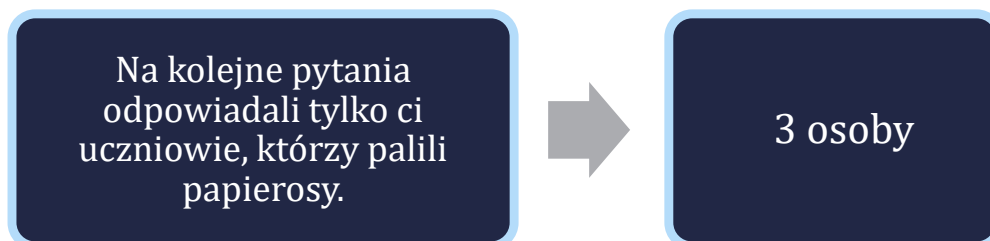
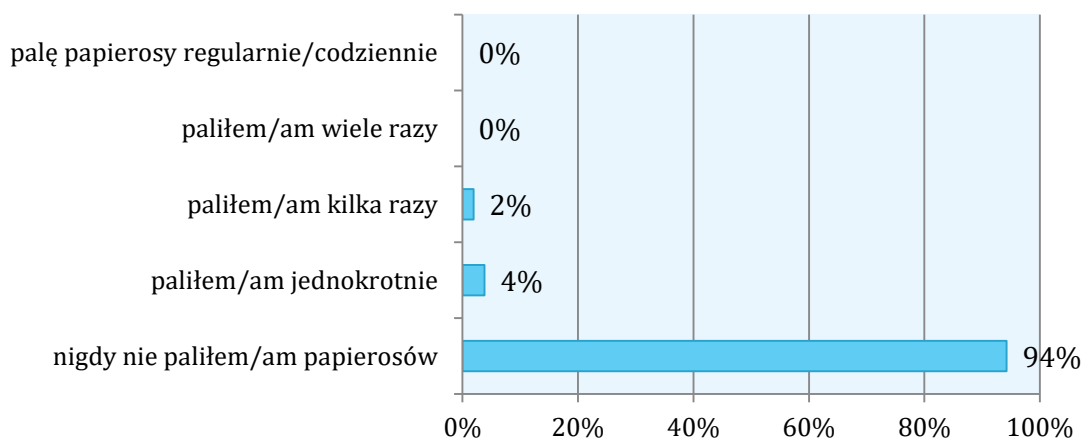
Zrealizowane dotychczas badania wśród dzieci i młodzieży pokazują, że palenie papierosów jest nieco mniej powszechne niż sięganie po alkohol, jednak również stanowi poważny problem wymagający podejmowania stanowczych i systematycznych działań profilaktycznych. Dane dotyczące palenia papierosów przez młodych ludzi są niepokojące - prawie połowa uczniów 15-16 letnich paliła papierosy (49,9%), a niemal co szósty uczeń sięgnął po nie 40 razy lub więcej¹⁸. Palenie papierosów zaczyna się od eksperymentowania, najczęściej w grupie rówieśniczej, a prowadzi do fatalnych w skutkach zdrowotnych nałogu. Wyzwaniem w zakresie działań profilaktycznych stały się również zyskujące w ostatnim czasie na popularności papierosy elektroniczne. Są one postrzegane jako mniej szkodliwe, dlatego młodym ludziom wydają się bardziej atrakcyjne. Liczba użytkowników elektronicznych papierosów jest bardzo wysoka, szczególnie w grupie nastolatków i młodych dorosłych. Jak wynika z przeprowadzonych badań, odsetek respondentów deklarujących użycie ich kiedykolwiek w życiu kształtuje

¹⁸ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

się na poziomie 38%, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni używał ich niemal co piąty uczeń. Na uwagę zasługują również dane statystyczne pokazujące skalę częstego sięgania po e-papierosy przez 15-16 latków - do regularnego ich używania przyznało się 7% chłopców i 6% dziewcząt¹⁹. Coraz nowsze badania wykazują, że palenie e-papierosów wbrew powszechnie panującej wśród nastolatków opinii, również jest szkodliwe. Aerosol do e-papierosów, który użytkownicy wdychają, może zawierać szkodliwe substancje, w tym: acetaldehyd, formaldehyd, akroleinę, propanal, nikotynę, aceton, o-metyl-benzaldehyd, karcinogenne nitrozaminy.

W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z nimi miało 6% ankietowanych, w tym 4% sięgnęło po nie jednokrotnie, natomiast 2% paliło je kilka razy.

Wykres 18. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy?

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące wieku inicjacji nikotynowej. Możemy zauważyć, że po papierosy przed 10 rokiem życia sięgnął 1 badany, kolejny miał wtedy 10-13 lat, natomiast następny 14-16 lat (po 33%).

Tabela 17. W jakim wieku pierwszy raz pałiłeś/aś papierosy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	33%	1
10-13 lat	33%	1
14-16 lat	33%	1

¹⁹ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

W ramach badań uzyskano również informacje odnośnie częstotliwości palenia papierosów przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Spośród wszystkich respondentów, którzy zadeklarowali, że palili papierosy w tym okresie tylko jedna osoba sięgnęła po wyroby nikotynowe 1-2 razy (33%). Pozostali badani nie palili papierosów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (2 osoby, tj. 67%).

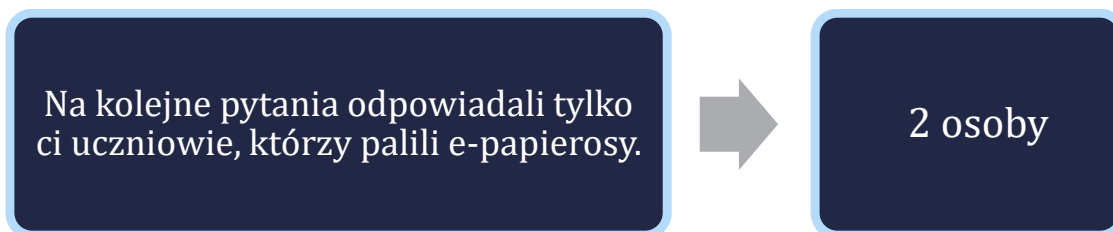
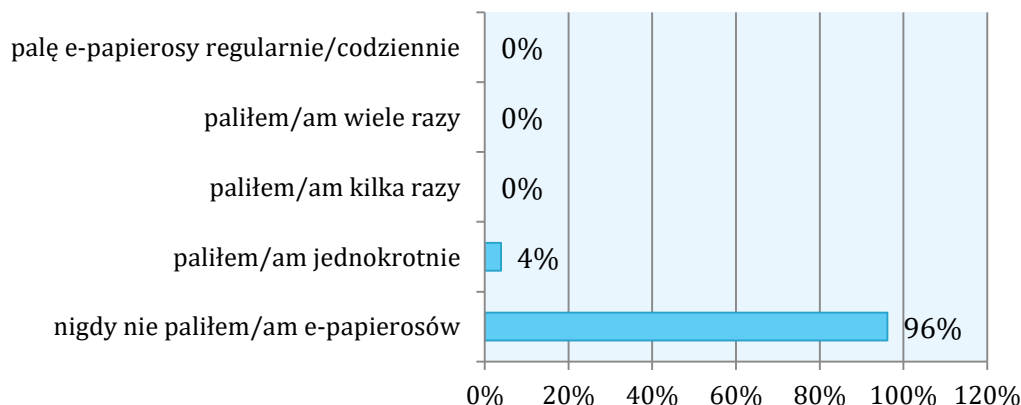
Tabela 18. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	67%	2
1 – 2 razy	33%	1
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	0%	0

Zbadaniu poddana została następnie częstotliwość palenia przez uczniów e-papierosów. Z deklaracji respondentów wynika, że po elektroniczne papierosy sięgnęło 4% ankietowanych, w tym wszyscy palili je jednokrotnie.

Wykres 19. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)?

W ramach badań uzyskano również informacje na temat wieku, w którym badani uczniowie pierwszy raz zapalili e-papierosa. Wszyscy ankietowani sięgnęli po elektroniczne wyroby tytoniowe w wieku 10-13 lat (2 osoby, tj. 100%).

Tabela 19. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	0%	0
10-13 lat	100%	2
14-16 lat	0%	0

Częstotliwość palenia e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem przedstawiona została w tabeli poniżej. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie po elektroniczne papierosy nie sięgnął żaden uczeń z gminy Raciążek.

Tabela 20. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	100%	2
1 – 2 razy	0%	0
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	0%	0

1.4. PROBLEM NARKOTYKOWY

W dzisiejszych czasach nielegalne substancje psychoaktywne są dla nastolatków stosunkowo łatwo dostępne. Jak wynika z deklaracji uczniów, zdobycie marihuany lub haszyszu byłoby bardzo łatwe lub dosyć łatwe dla 40% uczniów z III klasy gimnazjum. Na łatwość zdobycia amfetaminy wskazał prawie co piąty uczeń, a dopalaczy co trzeci. Młodzi ludzie sięgają po środki psychoaktywne między innymi z ciekawości, nieumiejętności poradzenia sobie z problemami, chęci zaimponowania w towarzystwie, czy też ze względu na chęć lepszej zabawy. Powodów może być wiele, a motywy takiego zachowania często mają złożony charakter. Bazując na uzyskanych wynikach badań ogólnopolskich możemy stwierdzić, że bezpośredni kontakt z marihuaną lub haszyszem miał 1 na 4 uczniów, amfetaminą 4,2% badanej młodzieży, natomiast leki przeciwbólowe w celu odurzenia się przyjmowało 6,6% ankietowanych²⁰. Chociaż skala używania narkotyków i dopalaczy jest nieporównywalnie mniejsza niż alkoholu i tytoniu, po substancje te sięga wielu młodych ludzi. Zjawisko to stanowi nie lada wyzwanie profilaktyczne ze względu na związane z nim wielopłaszczyznowe konsekwencje.

²⁰ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Następny z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych. W celu dogłębnej analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Żaden z uczniów nie przyznał się do sięgnięcia po powyższe substancje.

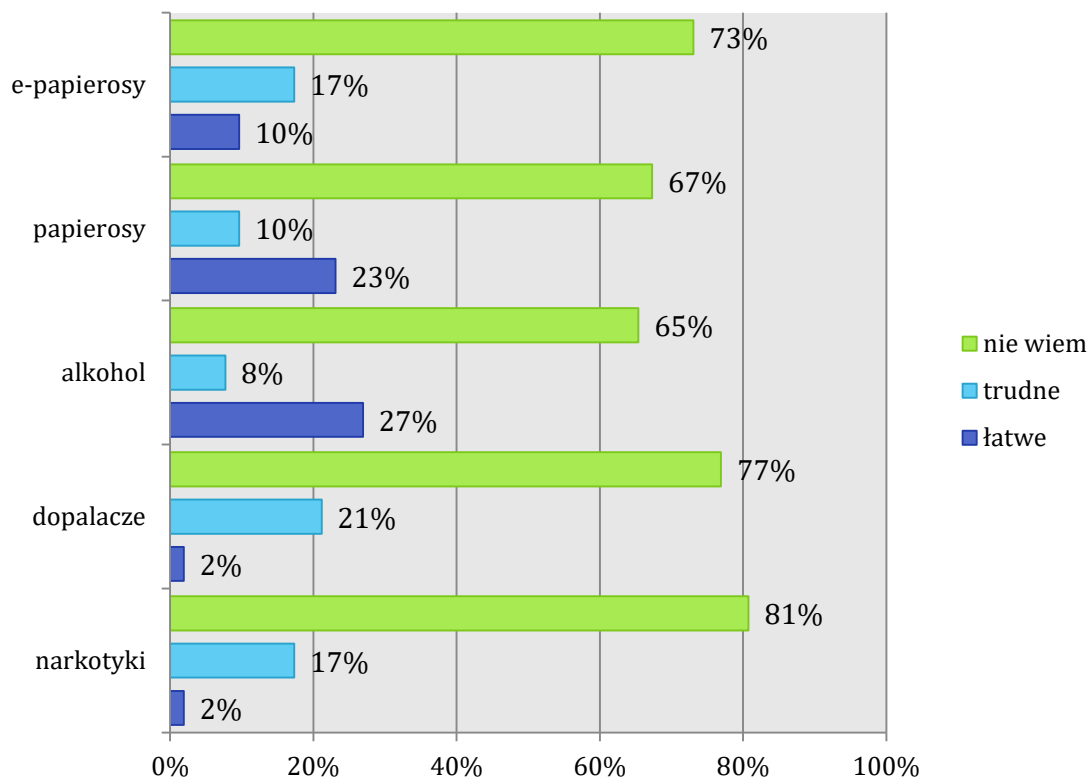
Tabela 21. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy nie zażywałem/am środków psychoaktywnych	100%	52
zażywałem/am jednokrotnie	0%	0
zażywałem/am kilka razy	0%	0
zażywałem/am wiele razy	0%	0
zażywam środki psychoaktywne regularnie/codziennie	0%	0

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 2% ankietowanych, a trudne dla 17%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 2% ankietowanych, a trudne dla 21%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 27% ankietowanych, a trudny dla 8%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 23% ankietowanych, a trudne dla 10%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 10% ankietowanych, a trudne dla 17%.

Wykres 20. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to:

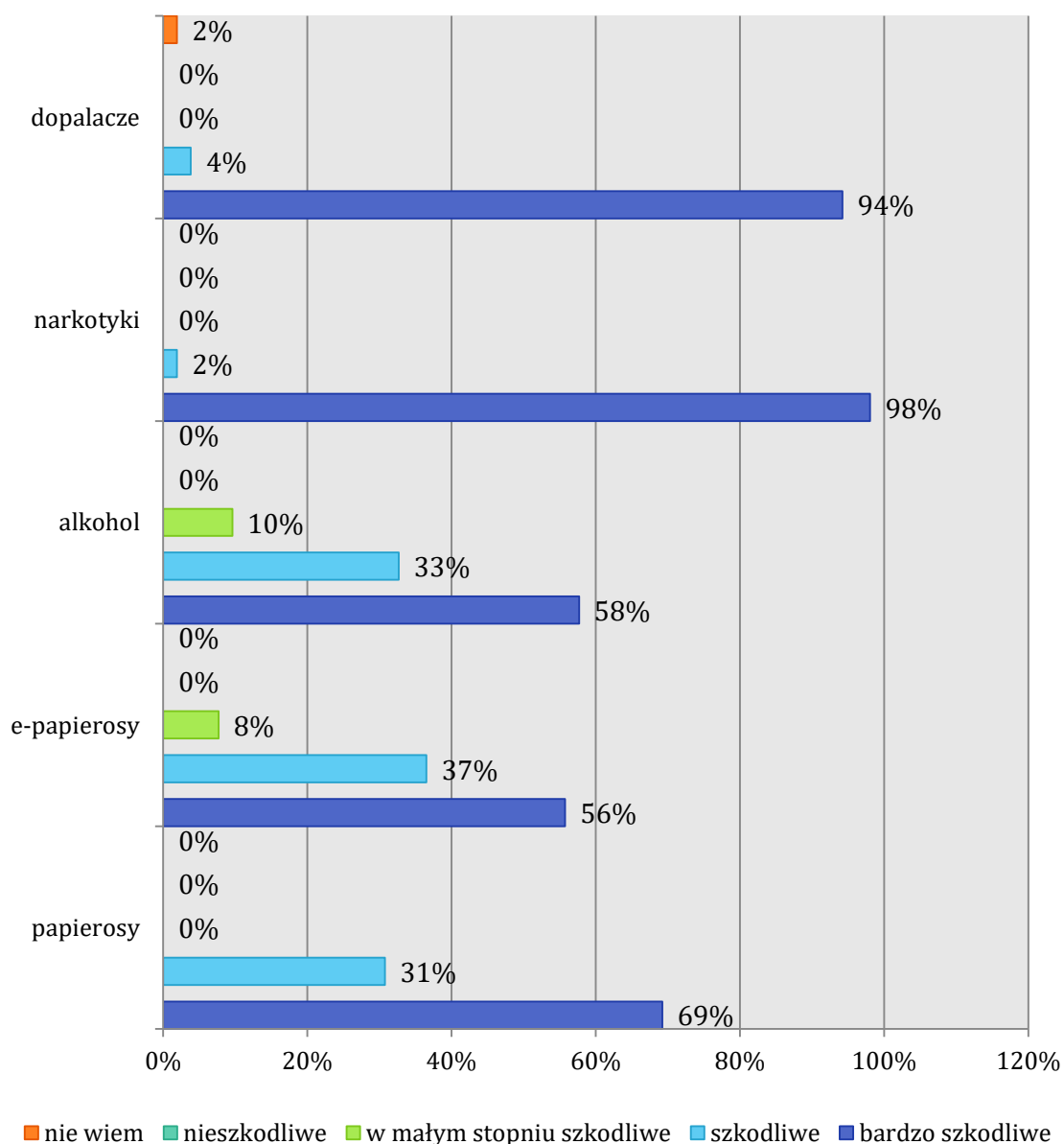

Ocena szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów uczniów przedstawia się następująco:

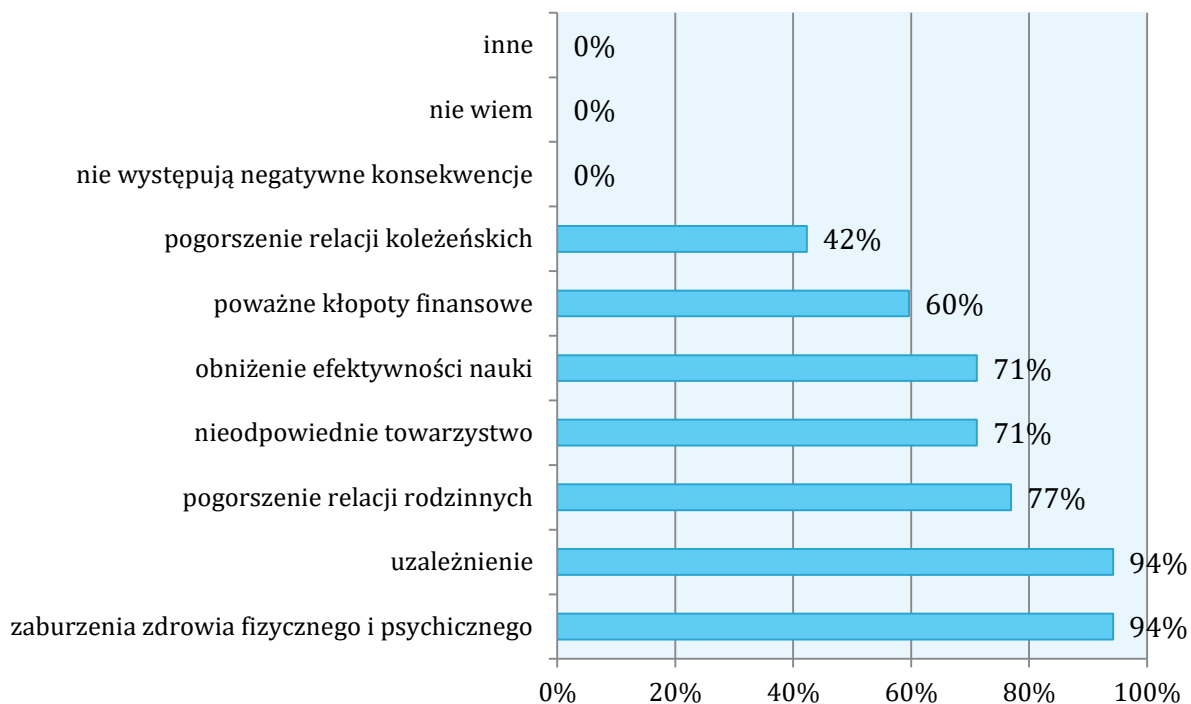
- szkodliwość dopalaczy dostrzega łącznie 98% badanych, narkotyków – 100%, alkoholu – 91%, e-papierosów – 93%, natomiast papierosów – 100%,
- ze szkodliwości wyżej wymienionych substancji nie zdaje sobie sprawy 10% uczniów w przypadku alkoholu oraz 8% jeśli chodzi o e-papierosy, natomiast w przypadku dopalaczy, narkotyków i papierosów żaden z uczniów nie uważa, aby były one nieszkodliwe,
- brak wiedzy na temat szkodliwości dopalaczy posiada 2%, natomiast w przypadku pozostałych substancji żaden z uczniów nie wykazał braku wiedzy.

Wykres 21. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?

Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (94%) oraz uzależnienie (94%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno według liczby wskazań: pogorszenie relacji rodzinnych (77%), nieodpowiednie towarzystwo (71%), obniżenie efektywności nauki (71%), poważne kłopoty finansowe (60%) i pogorszenie relacji koleżeńskich (42%).

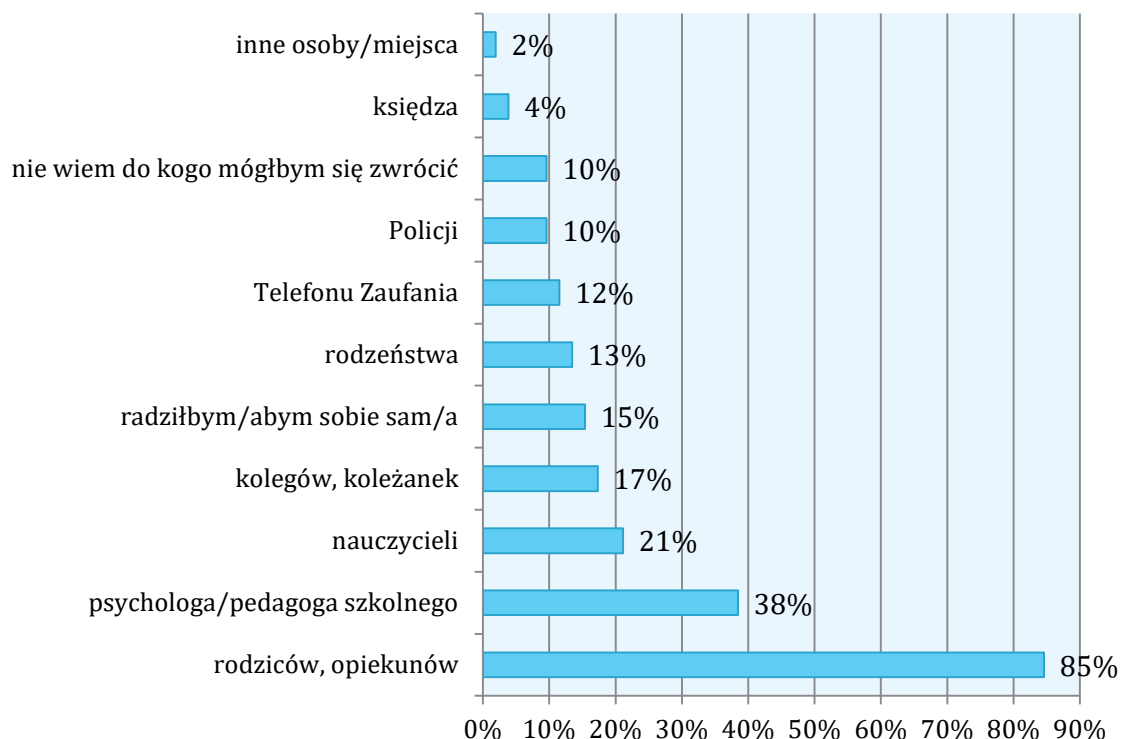
Wykres 22. Jakże według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W przypadku problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, zdecydowana większość młodych mieszkańców gminy Raciążek zwróciłaby się o pomoc do rodziców/opiekunów (85%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazł się pedagog/psycholog szkolny (38%), natomiast na trzecim – nauczyciele (21%). W dalszej kolejności wskazywano na kolegów, koleżanki (17%), radzenie sobie samemu z problemami (15%) lub szukanie pomocy u rodzeństwa (13%). Najmniejszy odsetek uczniów skazał na księdza (4%), Policję (10%) oraz Telefon Zaufania (12%), natomiast co dziesiąty ankietowany nie wie do kogo mógłby się zwrócić o pomoc mając problemy związane z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami (10%).

Wykres 23. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

1.5. PROBLEM PRZEMOCY

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów²¹. Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobejuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z *Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku* wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać klapssem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co piątą społeczeństwa (21%)²². Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktyimizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje „Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez *Fundację Dajemy Dzieciom Siłę* w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad

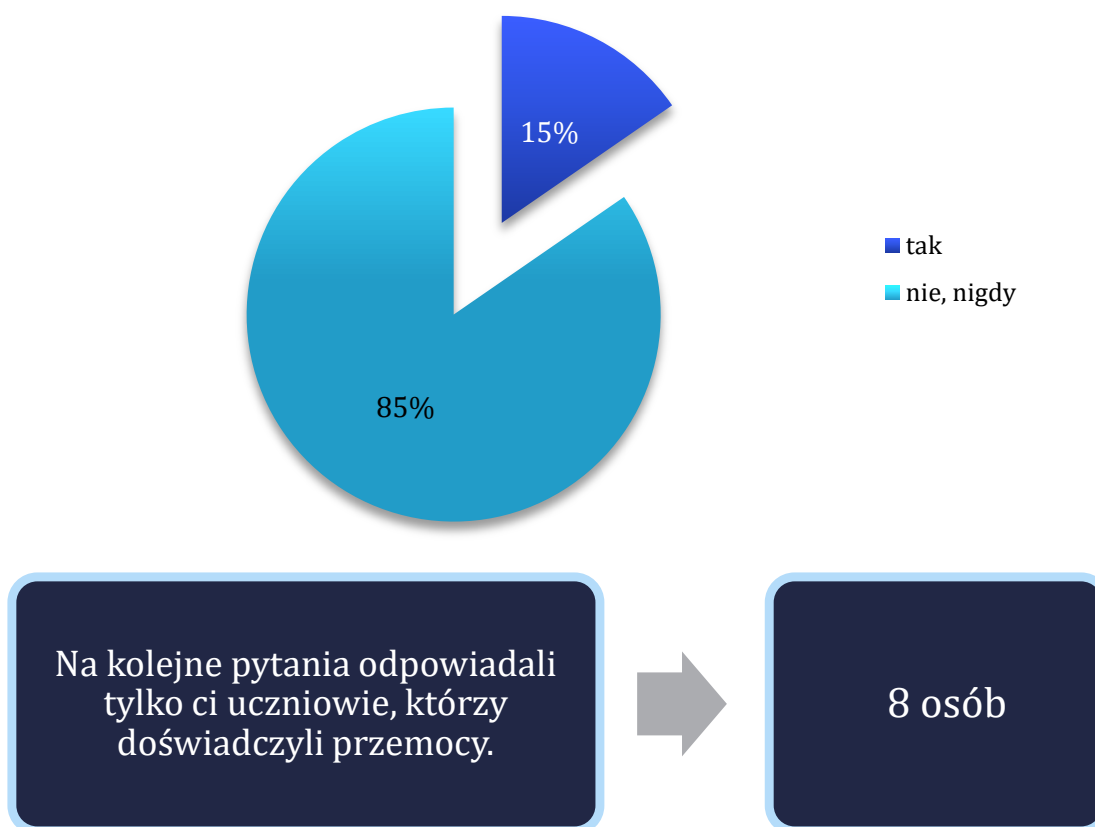
²¹ *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

²² Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej, najczęściej przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce²³. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Kolejne pytanie zadane respondentom miało na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Raciążek. Uczniów spytano o to, czy zdarzyło im się doświadczyć przemocy. Twierdząco odpowiedział co siódmy ankietowany, tj. 15%.

Wykres 24. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony kolegów ze szkoły – przyznały to 4 osoby, tj. 50%. Jeden respondent wskazał na znajomych oraz rodzeństwo.

²³ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!*

Tabela 22. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	50%	4
znajomi	12%	1
rodzeństwo	12%	1
mama	0%	0
tata	0%	0
inne osoby	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

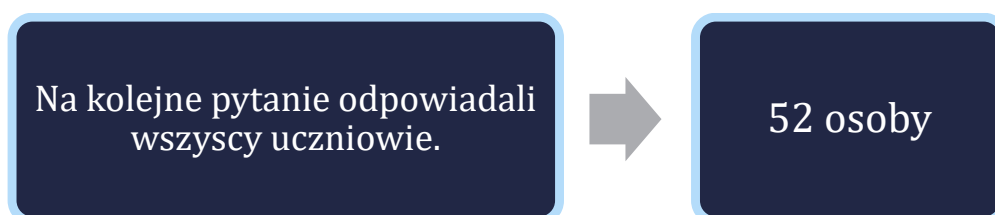
Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów na pytanie o rodzaje doznawanej przemocy. Możemy zauważyć, że:

- przemocy psychicznej doświadczyło 6 uczniów (75%),
- przemocy fizycznej doświadczyło 4 uczniów (50%),
- przemocy seksualnej doświadczył 1 uczeń (12%),
- zaniedbania doświadczył 1 uczeń (12%).

Tabela 23. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?

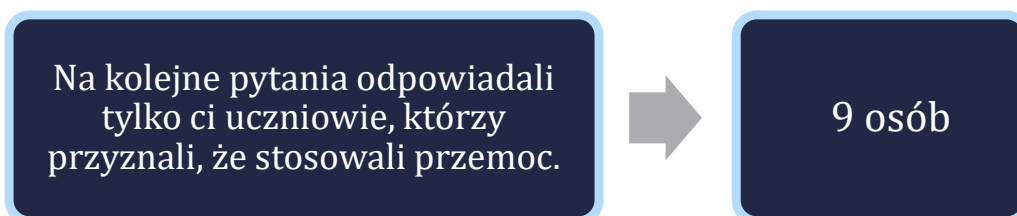
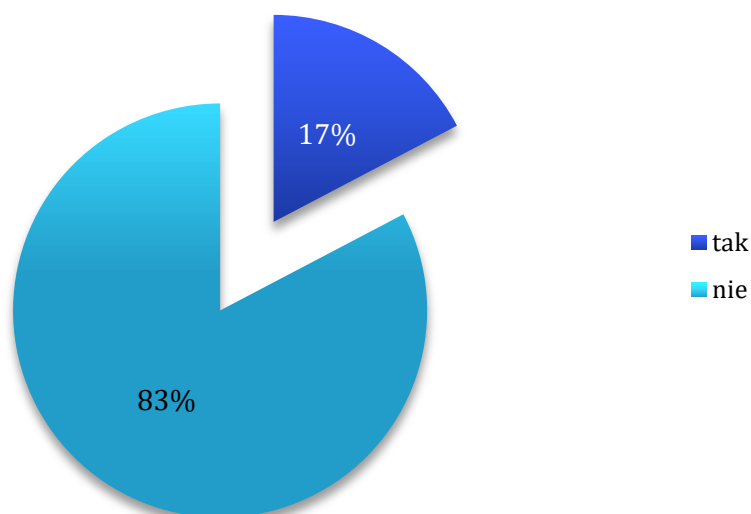
Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	75%	6
ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	50%	4
ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.	12%	1
nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.	12%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie tego, czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Niepokojący jest fakt, że do takiego zachowania przyznał się co szósty badany (17%).

Wykres 25. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali poproszeni o określenie rodzaju przemocy, jaką zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że:

- przemoc psychiczną zastosowało 5 uczniów (56%),
- przemoc fizyczną zastosowało 3 uczniów (33%).

Tabela 24. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przeżywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.	56%	5
biłeś/aś kogoś, kopałeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.	33%	3
dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłeś/aś o czyimś ciele w sposób który ją zawstydział itp.	0%	0

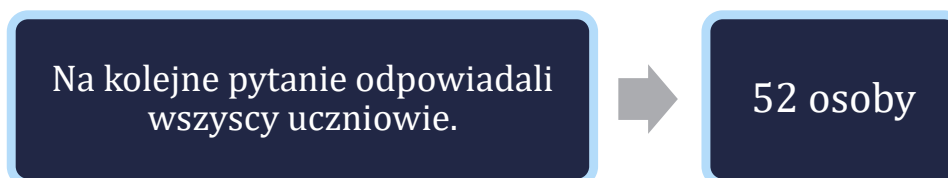
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec rodzeństwa i rówieśników – wskazały na to po 4 osoby, tj. 44%. W odpowiedzi „inne” uczniowie stwierdzili, że bronili się przed kolegą z klasy oraz stosowali przemoc wobec starszych kolegów ze szkoły.

Tabela 25. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

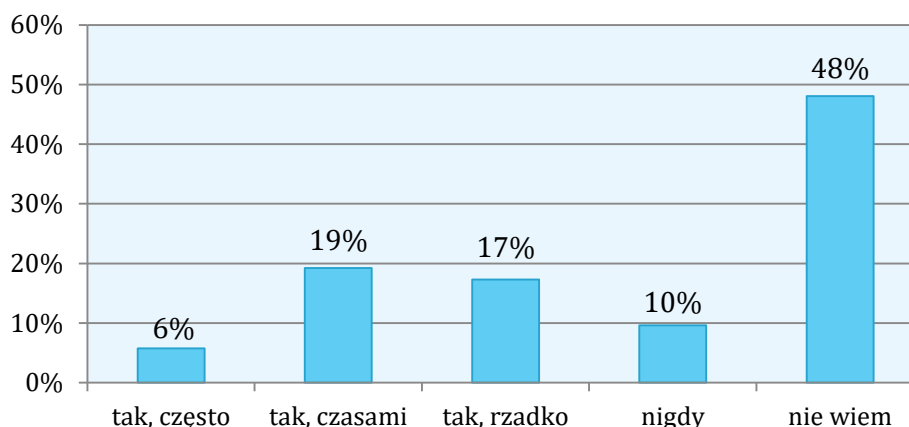
Odpowiedź	%	Liczba odp.
wobec rodzeństwa	44%	4
wobec rówieśników	44%	4
wobec innych osób	22%	2
wobec rodziców	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

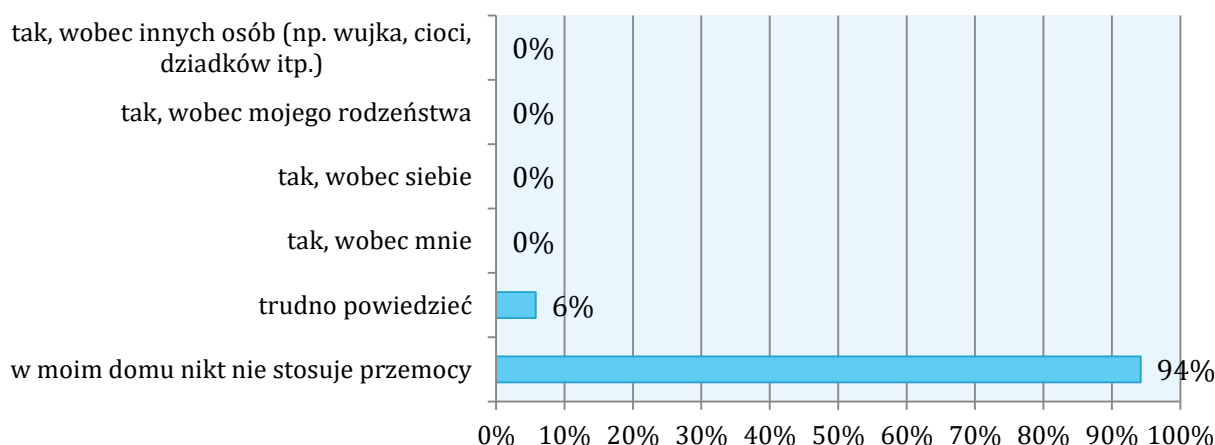
Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznała to prawie połowa respondentów (42%). Z udzielonych przez 17% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 19% – czasami, a zdaniem 6% – często.

Wykres 26. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że wobec żadnego ucznia nie stosowana jest przemoc domowa. Jednocześnie możemy zauważyć, że 6% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc.

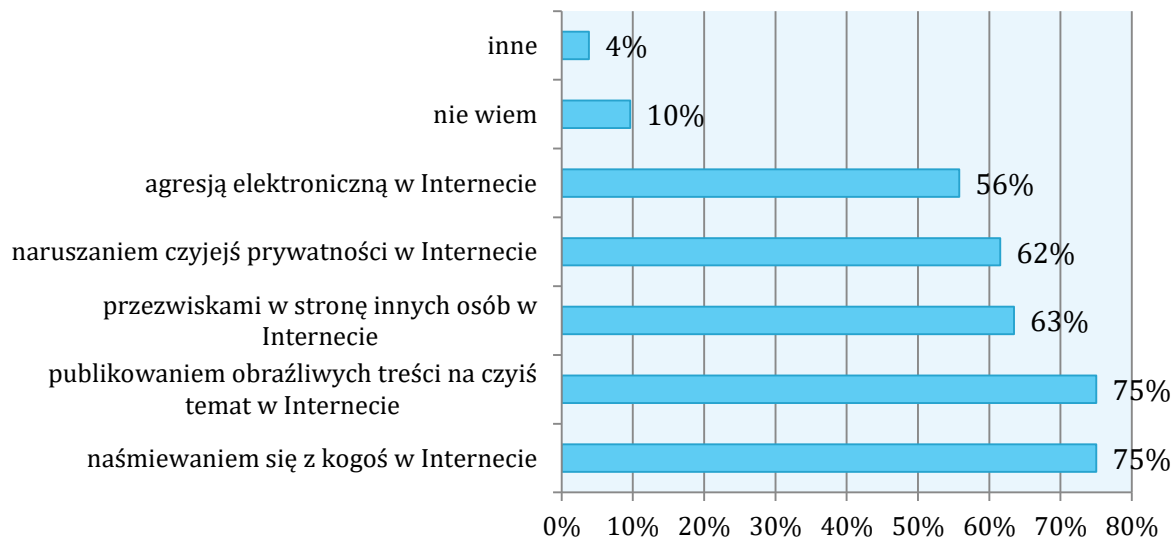
Wykres 27. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców nie ma na ten temat świadomości. Na agresję elektroniczną w Internecie wskazało tylko 56%, na naruszanie czyjejś prywatności – 62%, a na przezwiska w stronę innych osób – 63%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się naśmiewanie się z kogoś w Internecie (75%) oraz publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (75%). Co dziesiąty ankietowany przyznał, że nie ma w tym zakresie wiedzy (10%).

Wykres 28. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

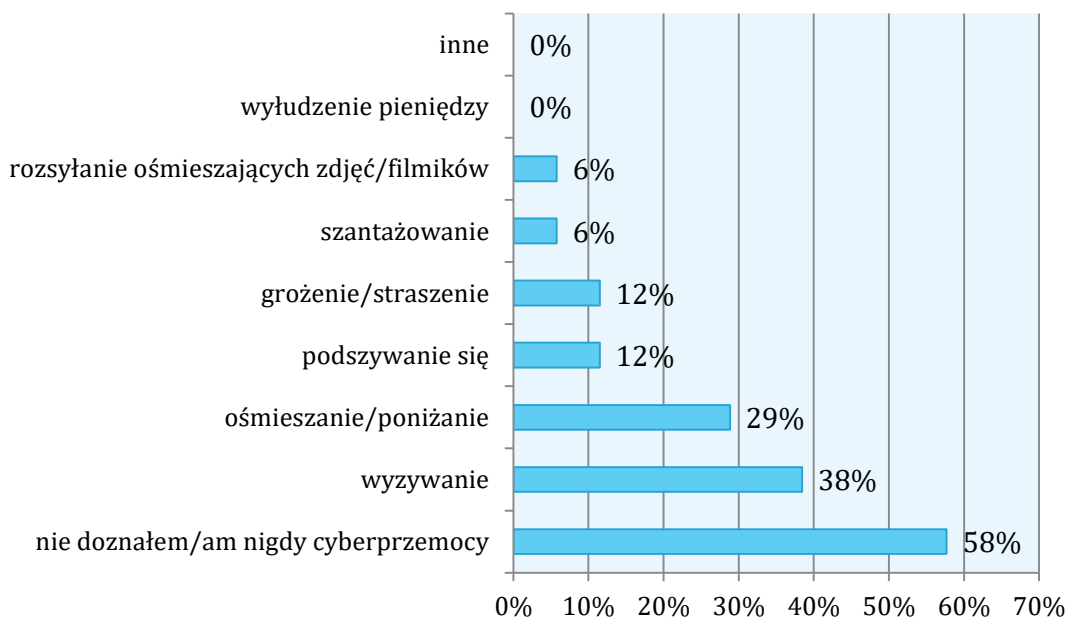

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Raciążek, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Z deklaracji uczniów wynika, że problemu tego doznało aż 42% badanych, w tym 38% wyzywania, 29% ośmieszania/poniżania, 12% podszywania się i grożenia/straszenia, a 6% szantażowania oraz rozsyłania ośmieszających zdjęć/ filmików.

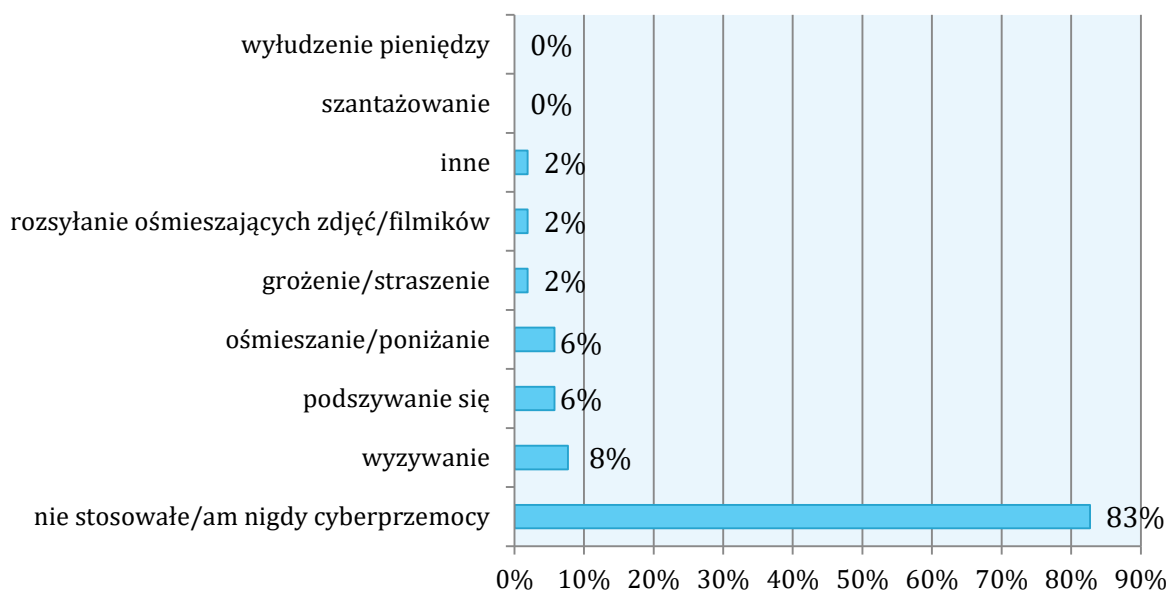
Wykres 29. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniów spytano również o to, czy stosowali kiedykolwiek w życiu, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Do takiego zachowania przyznało się 17% badanych, wśród których najczęściej osób wskazało na wyzywanie (8%). Mniej odpowiedzi padło na podszywanie się (6%), ośmieszanie/poniżanie (6%), groźenie/straszenie (2%) oraz rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (2%).

Wykres 30. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

1.6. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

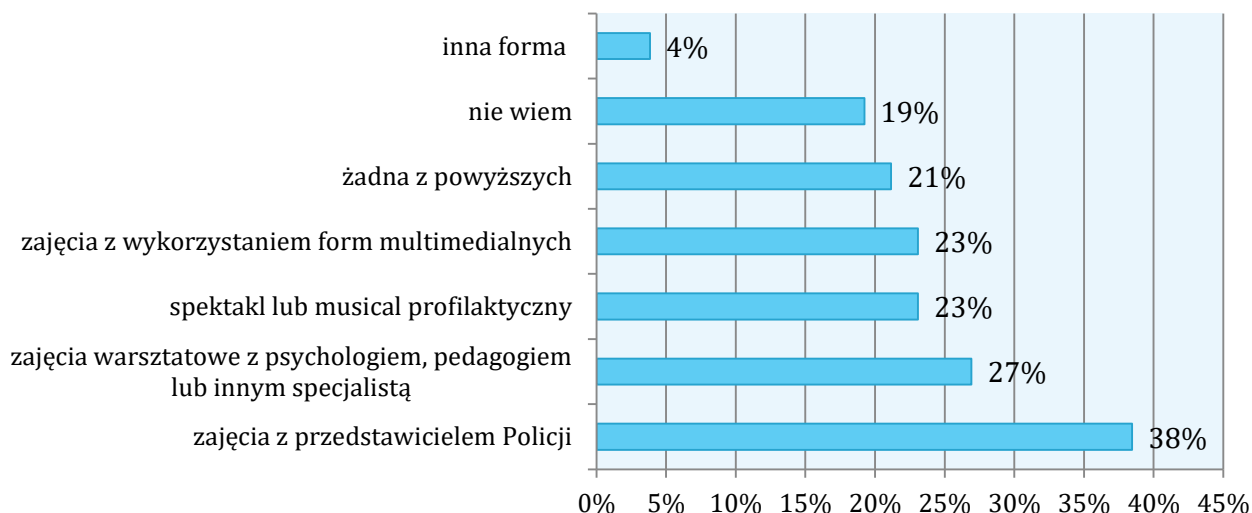
Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych działań profilaktycznych. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszeniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych²⁴.

W dalszej części raportu zaprezentowane zostały odpowiedzi uczniów na pytania dotyczące podejmowanych w szkole działań profilaktycznych. Interesowało nas, jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 38% uznaje za najciekawsze i najefektywniejsze zajęcia z przedstawicielem Policji, 27% zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, a 23% zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych oraz spektakl lub musical profilaktyczny. Co piaty respondent wskazał na odpowiedź „nie wiem” (19%), natomiast 21% stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla niego ciekawa/efektywna. Wśród innych odpowiedzi wskazano na zajęcia sportowe oraz prywatne spotkania z psychologiem.

---

²⁴ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

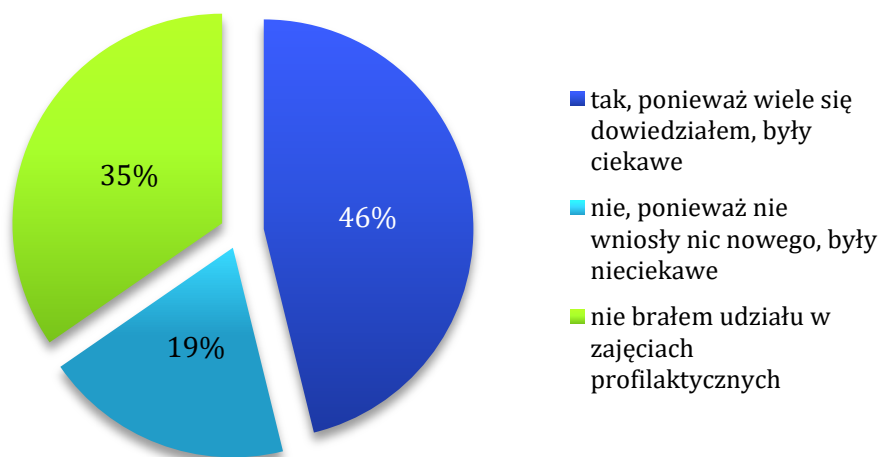
Wykres 31. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie zadane respondentom, dotyczyło zajęć profilaktycznych organizowanych w szkołach i miało na celu zweryfikowanie opinii młodych ludzi na ich temat. Zdaniem 46% uczniów prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się z nich dowiedzieli i były ciekawe. 35% respondentów nie brało udziału w takich zajęciach, a 19% uczniów uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe.

Wykres 32. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?

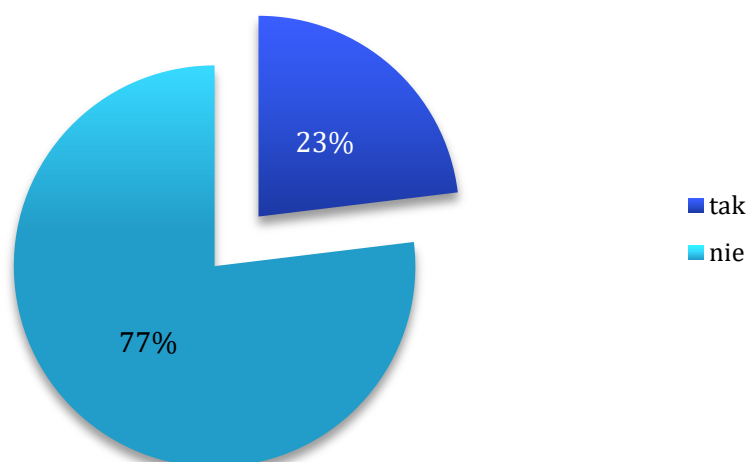

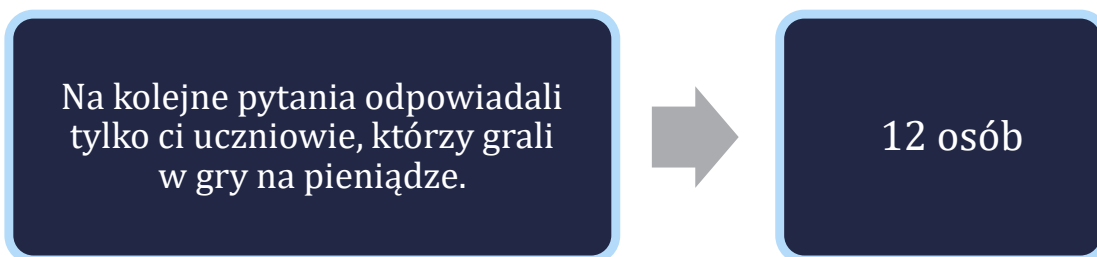
1.7. UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Wraz z rozwojem technologicznym, w świecie on-line pojawiać zaczęły się różnego rodzaju gry na pieniądze. Znacznie zwiększyło to dostępność do gier hazardowych dla młodych ludzi. Hazard on-line, w przeciwieństwie do rzeczywistych kasyn zakazanych dla nieletnich, jest dla młodych ludzi dostępny i w dużej mierze anonimowy. Niestety rozprzestrzenianie się stron internetowych oferujących różnego rodzaju gry hazardowe, powoduje dla dzieci i młodzieży realne zagrożenie. Granie w gry na pieniądze może doprowadzić do uzależnienia i związanych z tym negatywnych konsekwencji, między innymi depresji, myśli i prób samobójczych, słabych wyników w nauce, problemów w relacjach w rodzinie i z rówieśnikami. Zrealizowane wśród dzieci i młodzieży badania pokazują, że w gry na pieniądze gra 56% respondentów, w tym 44% robi to sporadycznie, natomiast 7% regularnie (raz w tygodniu lub częściej). Pomimo spadku w ostatnich latach odsetka grających na pieniądze młodych ludzi, zainteresowanie hazardem w dalszym ciągu jest znaczne. Z badań wynika ponadto, że spadek grających na pieniądze nie skutkuje zmniejszeniem zagrożenia uzależnienia od hazardu. Odsetek młodych ludzi w wysokim stopniu zagrożonych uzależnieniem utrzymuje się na poziomie 6%, a szczególnie narażeni na to są chłopcy. Mając na uwadze wyniki badań pokazujące skalę rozpowszechnienia grania w gry na pieniądze przez młodych ludzi, a także znaczną dostępność do hazardu on-line, istotne jest organizowanie badań pozwalających ocenić skalę zjawiska oraz dostosować odpowiednie działania profilaktyczne zapobiegające występowaniu problemów w tym zakresie.

W celu oszacowania skali problemu grania w gry za pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek w życiu grać w takie gry. Zebrany materiał badawczy wykazał, że bezpośredni kontakt miało z nimi 23% badanych uczniów.

Wykres 33. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)?

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi badanych na pytanie o częstotliwość grania w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Ponad połowa respondentów nie grała w gry za pieniądze w tym okresie (7 osób, tj. 58%), natomiast największa część osób, które w tym czasie miały kontakt z grami hazardowymi podejmowała takie zachowania 1-5 razy (4 osoby, tj. 33%). Ponadto jedna osoba w ciągu ostatnich 12 miesięcy grała w gry za pieniądze 6-10 razy (8%).

Tabela 26. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

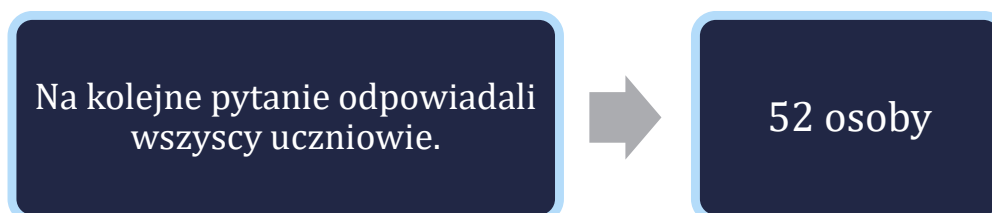
Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-5 razy	33%	4
6-10 razy	8%	1
11-20 razy	0%	0
częściej niż 20 razy	0%	0
nie obstawiałem/am gier na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy	58%	7

Żaden z uczniów nie doświadczył w związku z graniem w gry na pieniądze problemów.

Tabela 27. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem, żadnych powyższych problemów	100%	12
miałem/am problemy finansowe	0%	0
miałem/am poważne problemy w szkole	0%	0
miałem/am problemy rodzinne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

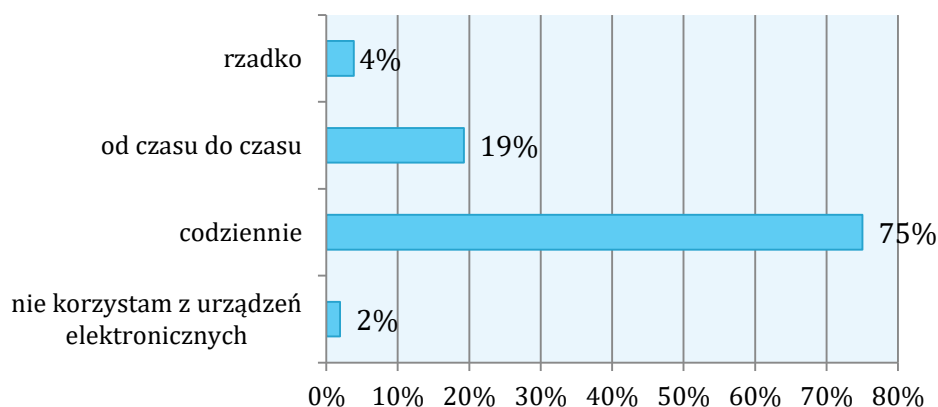

1.8. KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Korzystanie z urządzeń elektronicznych stało się zarówno wśród dorosłych, jak i młodych ludzi powszechne. Sięgają po nie coraz młodsze dzieci, a młodzież jest on-line praktycznie cały czas, dzięki smartfonom stale podpiętym do Internetu. Z ogólnopolskich badań przeprowadzonych wśród uczniów mających 13 i 17 lat wynika, że prawie wszyscy nastolatki korzystają z sieci codziennie, po kilka godzin. Na pytanie „Ile czasu, w przybliżeniu korzystasz z Internetu?”, 21,7% przyznało, że poświęca na to powyżej 6 godzin dziennie. Co niepokojące, prawie połowa badanych zadeklarowała bezpośrednie doświadczenie przemocy internetowej, a wypowiedzi blisko co trzeciego respondenta wskazują na silne ryzyko uzależnienia od smartfonów²⁵. Korzystanie z urządzeń elektronicznych daje dzieciom i młodzieży możliwości rozwoju, ale niesie za sobą także liczne zagrożenia – pornografię, treści pełne przemocy, fake newsy, ryzyko nawiązania niebezpiecznych relacji, czy też cyberprzemoc. Skutkiem nadmiernego korzystania z mediów cyfrowych może być również uzależnienie, które wiąże się z szeregiem różnego rodzaju negatywnych konsekwencji zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Wpływ mediów na dzieci i młodzież jest ogromny, bez wątpienia jednak korzystanie z urządzeń elektronicznych, zwłaszcza Internetu, pozostanie jedną z najczęściej podejmowanych czynności przez młodych ludzi. Biorąc to pod uwagę koniecznym wydaje się uczyć dzieci i młodzież bezpiecznego poruszania się po świecie on-line oraz uświadamiać ich w zakresie konsekwencji poświęcania na to zbyt wiele czasu.

Następne pytania zadane respondentom miały na celu zweryfikowanie, w jaki sposób oraz jak często uczniowie z gminy Raciążek korzystają z urządzeń elektronicznych takich jak komputer, tablet, telefon komórkowy oraz konsola do gier. Zebrany materiał badawczy wykazał, że znaczna część badanych korzysta z tego typu urządzeń codziennie (75%). 19% wskazało na korzystanie z nich od czasu do czasu, natomiast 4% – rzadko.

Wykres 34. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)?

²⁵ *Raport z ogólnopolskiego badania uczniów: Nastolatki 3.0*, pod. red. Bochenek M., Lange R., NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy korzystają z urządzeń elektronicznych.

51 osób

Większość młodych mieszkańców gminy Raciążek poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych poza nauką od 1 do 3 godzin dziennie (22 osoby, tj. 42%), ale znaczna część uczniów wskazała również na przedział 3-6 godzin (9 osób, tj. 18%) oraz 6-10 godzin (9 osób, tj. 18%). 7 osób poświęca na to do godziny dziennie (14%), natomiast 2 uczniów powyżej 10 godzin (4%). Kolejnych 2 badanych deklaruje natomiast, że nie korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie (4%).

Tabela 28. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych poza nauką?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godz.	14%	7
1-3 godz.	42%	22
3-6 godz.	18%	9
6-10 godz.	18%	9
powyżej 10 godzin	4%	2
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	4%	2

Jak wynika z deklaracji uczniów, najczęstszą formą korzystania przez nich z urządzeń elektronicznych jest kontakt ze znajomymi (44 osoby, tj. 86%) oraz granie w gry (39 osób, tj. 76%). Znaczna część badanych wskazała również na naukę i słuchanie muzyki (po 35 osób, tj. 69%), korzystanie z portali społecznościowych (30 osób, tj. 59%), oglądanie filmów/seriali (29 osób, tj. 57%), poszukiwanie informacji/wiadomości (25 osób, tj. 49%), korzystanie z urządzeń elektronicznych z nudów (20 osób, tj. 39%) oraz w celu poznawania nowych osób (13 osób, tj. 25%). Najmniejszy odsetek uczniów wskazał na prowadzenie bloga lub własnej strony (3 osoby, tj. 6%) oraz robienie zakupów (12 osób, tj. 24%).

Tabela 29. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
kontakt ze znajomymi	86%	44
granie w gry	76%	39
nauka	69%	35
słuchanie muzyki	69%	35
korzystanie z portali społecznościowych (np. Facebook, Instagram, Snapchat, Tik Tok itp.)	59%	30
oglądanie filmów/seriali	57%	29

poszukiwanie informacji/wiadomości	49%	25
z nudów	39%	20
poznawanie nowych osób	25%	13
robienie zakupów	24%	12
prowadzenie bloga lub własnej strony	6%	3
inne	4%	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu, respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń dotyczących korzystania z urzędzeń elektronicznych. Miało to na celu określenie liczby uczniów, którzy z związku z tym doświadczają problemów, czy też przejawiają niekorzystne zachowania. Wyniki respondentów przedstawiają się następująco:

- próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urzędzeń elektronicznych bardzo często 4% badanych, a czasami – 18%;
- najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urzędzeń elektronicznych bardzo często 8% badanych, a czasami – 47%;
- wskutek zbyt długiego korzystania z urzędzeń elektronicznych zapomnieć o swoich codziennych obowiązkach zdarza się bardzo często 2% badanych, a czasami – 27%;
- denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza w korzystaniu z urzędzeń elektronicznych 4% badanych bardzo często, a 12% czasami;
- z powodu zbyt długiego korzystania z urzędzeń elektronicznych spada efektywność nauki lub pracy w przypadku 2% badanych bardzo często, a 16% czasami;
- późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urzędzeń elektronicznych bardzo często 10% badanych, a czasami – 14%;
- coraz częściej korzystanie z urzędzeń elektronicznych zamiast spotkań z innymi wybiera czasami 6% badanych;
- odczuwa negatywne skutki zdrowotne np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku 4% bardzo często, a 24% – czasami.

Tabela 30. Odnieś się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.

wyszczególnienie	nigdy	rzadko	czasami	bardzo często
Najbliższe mi osoby zarzucają mi, że zbyt dużo czasu spędzam korzystając z urzędzeń elektronicznych.	24%	22%	47%	8%
Późno w nocy nie śpię, bo korzystam z urzędzeń elektronicznych.	51%	25%	14%	10%
Próbuję bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urzędzeń elektronicznych.	59%	20%	18%	4%
Coraz częściej wybieram urzędzenia elektroniczne zamiast spotkań z innymi.	67%	27%	6%	0%
Wskutek zbyt długiego przebywania na urzędzeniach elektronicznych zdarza mi się zapomnieć o moich codziennych obowiązkach (np. sprzątanie, nauka).	39%	31%	27%	2%
Denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza mi jak korzystam z urzędzeń elektronicznych.	55%	29%	12%	4%
Z powodu zbyt długiego korzystania z urzędzeń elektronicznych spada efektywność mojej nauki lub pracy.	55%	27%	16%	2%
Odczuwam negatywne skutki zdrowotne z powodu korzystania z urzędzeń elektronicznych np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku.	67%	6%	24%	4%

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urzędzeń elektronicznych, uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urzędzeń elektronicznych np. przed rodzicami. Tego typu zachowanie zadeklarowało 12 respondentów odpowiadających na to pytanie (24%), w tym 2 uczniom zdarzało się to bardzo często (4%), 7 badanych czasami (14%), a 3 osobom jednokrotnie (6%).

Tabela 31. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urzędzeń elektronicznych np. przed rodzicami?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	4%	2
tak, czasami	14%	7
tak, jednokrotnie	6%	3
nie	76%	39

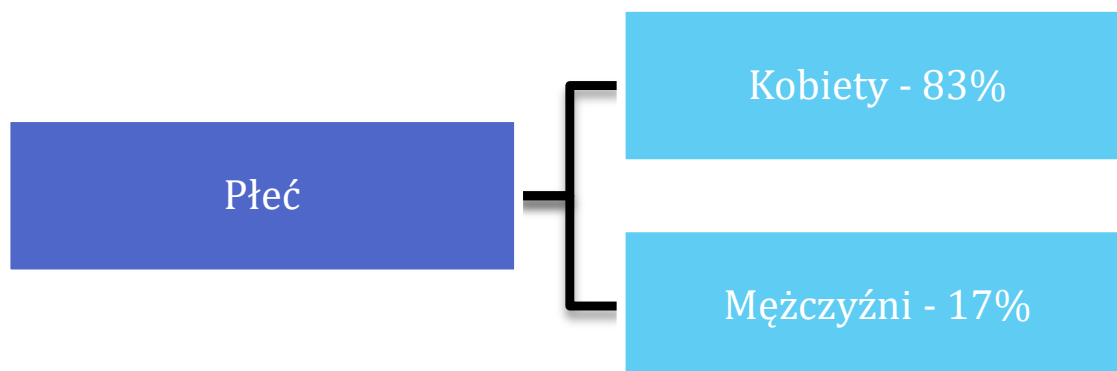
2. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek, a także skala zjawiska przemocy, rynek pracy, ubóstwo i wykluczenie społeczne, bezpieczeństwo publiczne, wspieranie rodziny, niepełnosprawność oraz problemy osób starszych. Zbadaniu poddana została ponadto opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w Gminie.

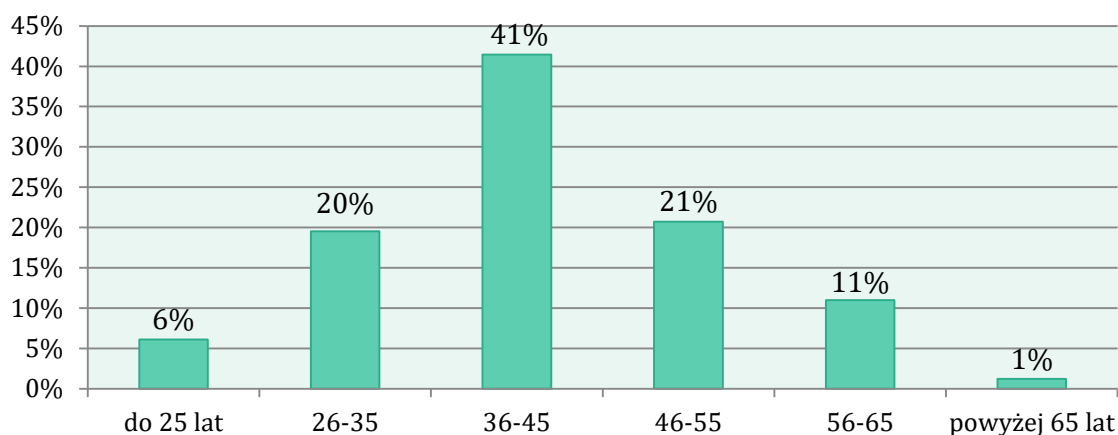
2.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Raciążek wzięło udział 82 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety – stanowiły one 83% ogółu, natomiast mężczyźni – 17%.

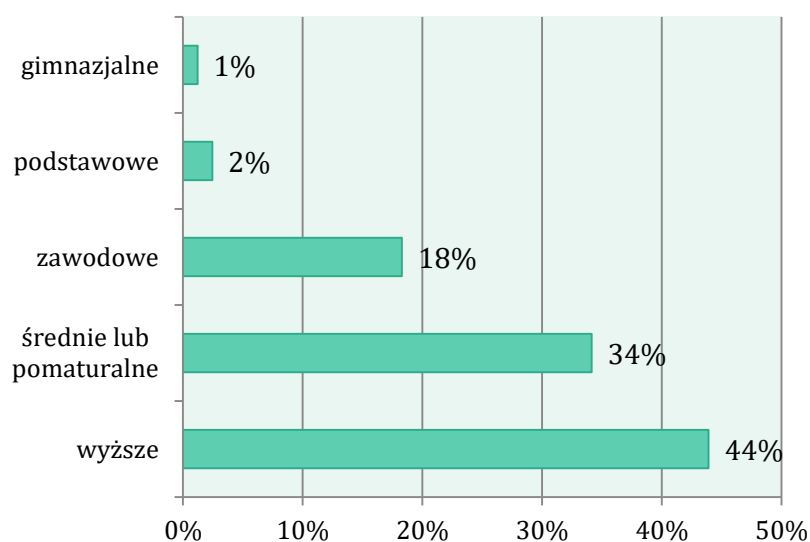
Rysunek 6. Płeć:

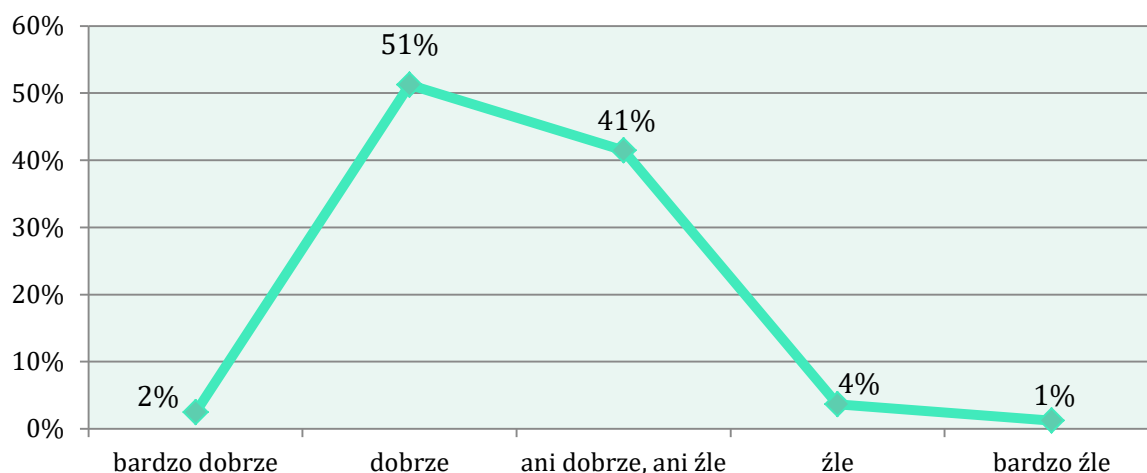
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (41%), 46-55 lat (21%) oraz 26-35 lat (20%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy w wieku 56-65 lat (11%), natomiast najmniejszy odsetek stanowili mieszkańcy do 25 roku życia (6%) oraz powyżej 65 lat (1%).

Wykres 35. Wiek:

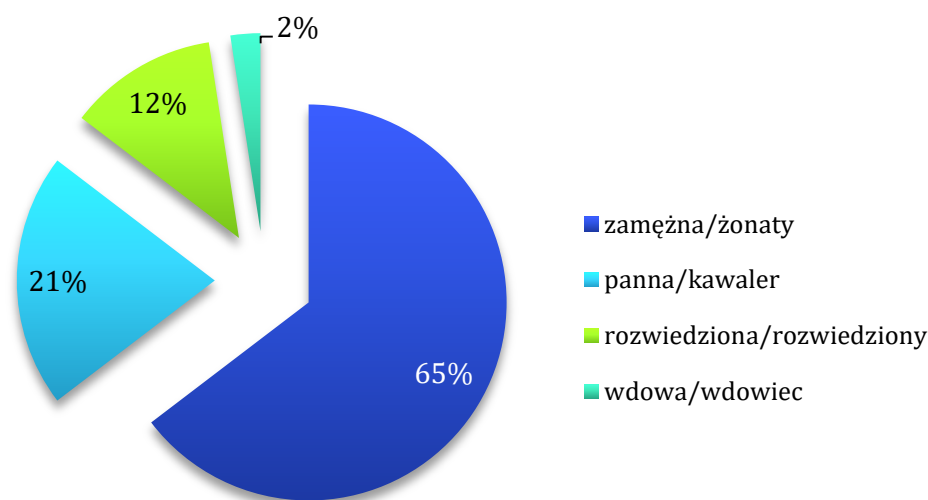
Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (44%) oraz średnim lub pomaturalnym (34%). 18% mieszkańców posiada wykształcenie zawodowe, 2% respondentów zakończyło swoją edukację na poziomie podstawowym, a 1% na gimnazjalnym.

Wykres 36. Wykształcenie:

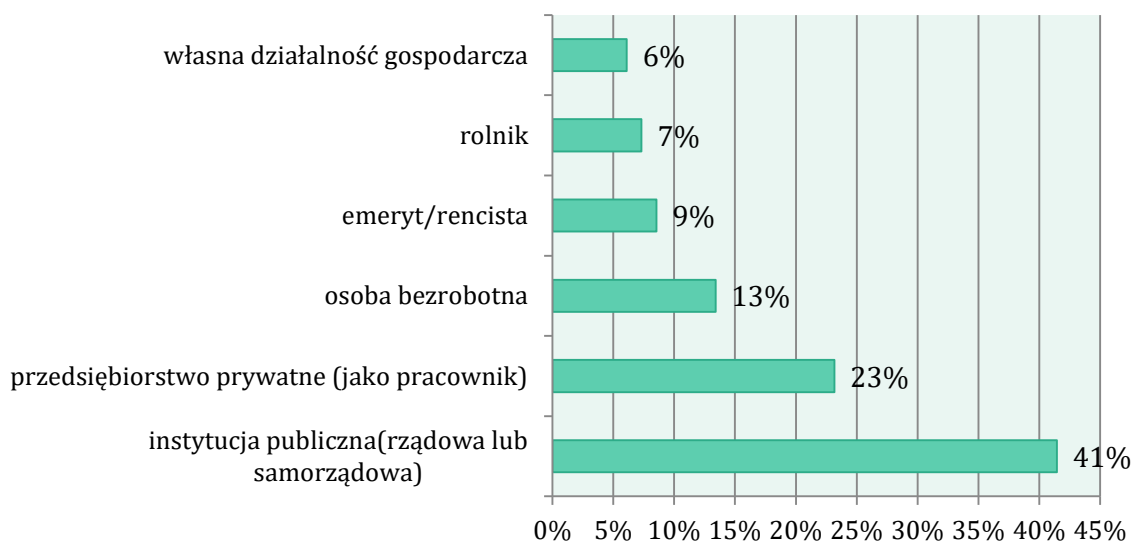
Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że ponad połowa dorosłych mieszkańców Gminy określiła swoją sytuację materialną pozytywnie (51% – dobrze, 2% – bardzo dobrze). 41% mieszkańców biorących udział w badaniu oceniło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, 4% uważa, że jest ona zła, natomiast 1% – bardzo zła.

Wykres 37. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/zonatyh (65%), co piąty badany to panna/kawaler (21%), 12% stanowią osoby rozwiedzione, natomiast 2% to wdowy/wdowcy.

Wykres 38. Stan cywilny:

Największy odsetek badanych, bo 41% pracuje w instytucji publicznej (rządowej lub samorządowej), natomiast blisko co czwarty w przedsiębiorstwie prywatnym (23%). 13% stanowią osoby bezrobotne, 9% – emeryci/renciści, 7% – rolnicy, natomiast własną działalność gospodarczą prowadzi 6% respondentów.

Wykres 39. Miejsce zatrudnienia:**2.2. PROBLEM ALKOHOLOWY**

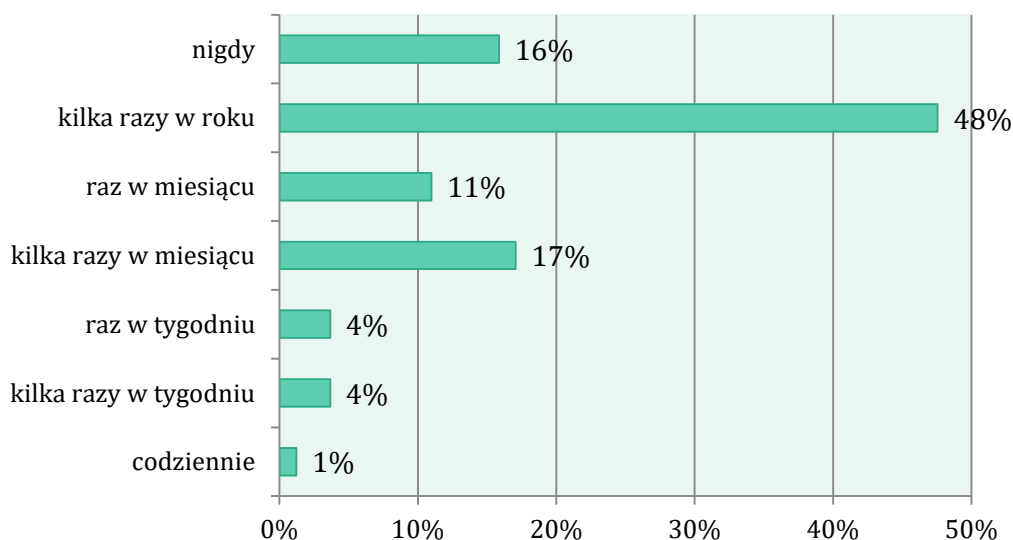
Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji²⁶. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym²⁷.

²⁶ <http://www.parpa.pl/index.php/33-analazy-badania-raporty/132-statystyki>

²⁷ Włodarczyk E., *Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia do alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż blisko co drugi badany sięga po alkohol kilka razy w roku (48%). 11% respondentów pije alkohol raz w miesiącu, 17% – kilka razy w miesiącu, 4% – raz w tygodniu, kolejne 4% – kilka razy w tygodniu, natomiast 1% – codziennie. Na abstynencję wskazało 16% mieszkańców.

Wykres 40. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy spożywają alkohol.

69 osób

Poniższa tabela przedstawia ilość porcji alkoholu wypijanych przez ankietowanych w ciągu całego dnia, w którym go spożywają. Większość z respondentów deklaruje, że w dniu, w którym po niego sięga, wypija 1-2 porcje tego napoju (55 osób, tj. 80%). Znacznie mniej mieszkańców wskazało na 3-4 porcje (9 osób, tj. 12%). Najmniej osób wskazało, że wypija 5-7 porcji (2 osoby, tj. 3%) lub 8-10 porcji alkoholu (3 osoby, tj. 5%).

Tabela 32. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml)

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-2	80%	55
3-4	12%	9
5-7	3%	2
8-10	5%	3
11 i więcej	0%	0

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że zdecydowana większość mieszkańców nigdy nie pracowała w stanie nietrzeźwości (68 osób, tj. 99%). Do takiego zachowania przyznał się jeden badany pijący alkohol, któremu zdarzyło się to raz.

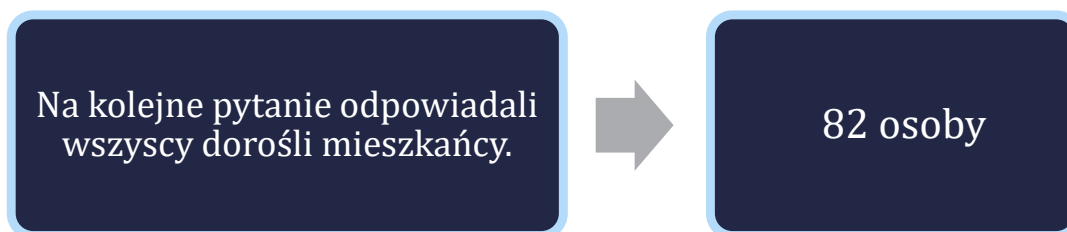
Tabela 33. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	99%	68
raz mi się to zdarzyło	1%	1
zdarza mi się to sporadycznie	0%	0
zdarza mi się to często	0%	0

Kolejną analizowaną kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (63 osoby, tj. 91%). Na uwagę zasługuje jednak fakt, że 6 osobom (9%) zdarzyło się to raz.

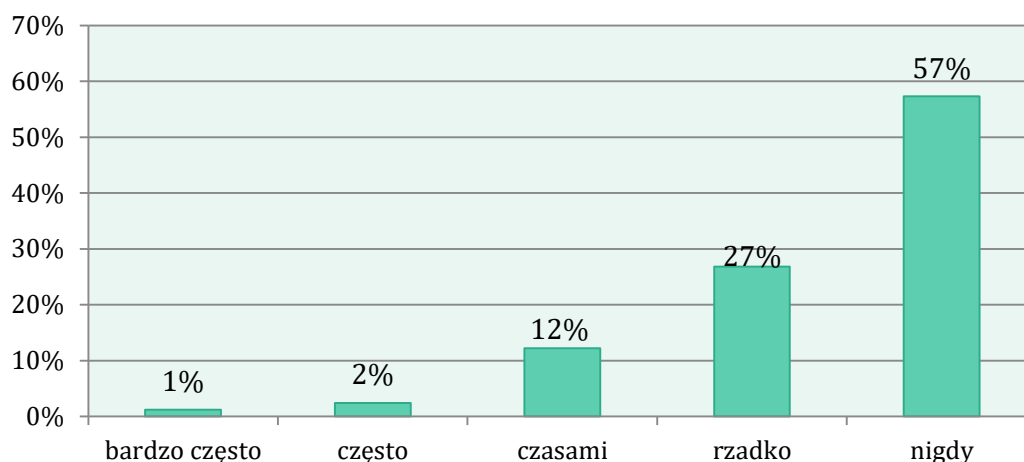
Tabela 34. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	91%	63
raz mi się to zdarzyło	9%	6
zdarza mi się to sporadycznie	0%	0
zdarza mi się to często	0%	0

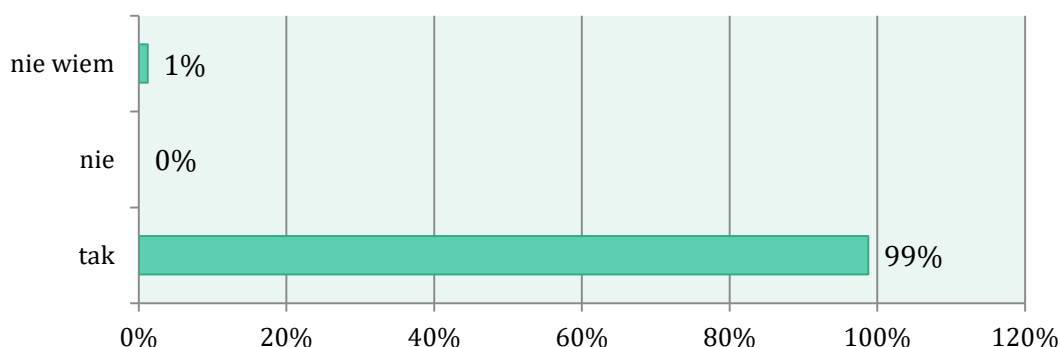
Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w gminie Raciążek. Jak wynika z zebranych danych, 42% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe. 27% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 12% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 2% – często, natomiast 1% – bardzo często.

Wykres 41. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że tylko wśród 1% mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie, gdyż zaznaczyli oni odpowiedź „nie wiem”. Żaden z badanych mieszkańców nie uważa, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka.

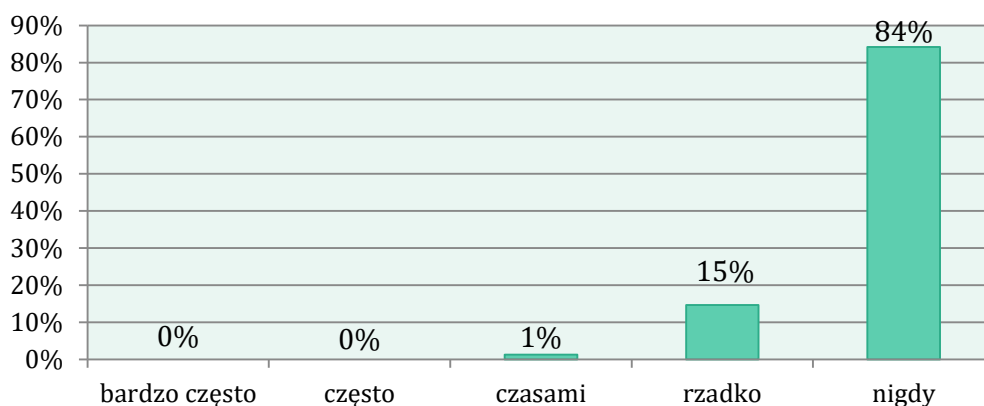
Wykres 42. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia świadkiem takiej sytuacji przyznało się 16% respondentów, przy czym 15% rzadko, natomiast 1% – czasami.

Wykres 43. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?

2.3. PROBLEM NIKOTYNOWY

Palenie papierosów jest aktualnie jednym z najpoważniejszych przyczyn problemów zdrowotnych współczesnego świata. Do negatywnych konsekwencji tego zaliczyć można choroby układu sercowo-naczyniowego, oddechowego oraz zwiększone ryzyko wystąpienia nowotworów. Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w konsekwencji palenia papierosów co roku umiera ponad 7 milionów ludzi na całym świecie²⁸. W Polsce w 2016 roku z tego powodu zmarło aż 66 tys. osób, co stanowiło 17% wszystkich zgonów²⁹. Wyniki badań dotyczące aktualnej sytuacji w zakresie palenia tytoniu w Polsce, przeprowadzone przez *Centrum Badania Opinii Społecznej* w 2019 roku pokazują, iż po papierosy regularnie sięga co piąty Polak³⁰. Pomimo stopniowo zmniejszającej się w ostatnich latach liczby palaczy papierosów, problem ten nadal stanowi powszechne i wymagające podejmowania działań zapobiegawczych zjawisko. Konieczna jest zatem realizacja systematycznych zadań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia ograniczających popularność palenia tytoniu.

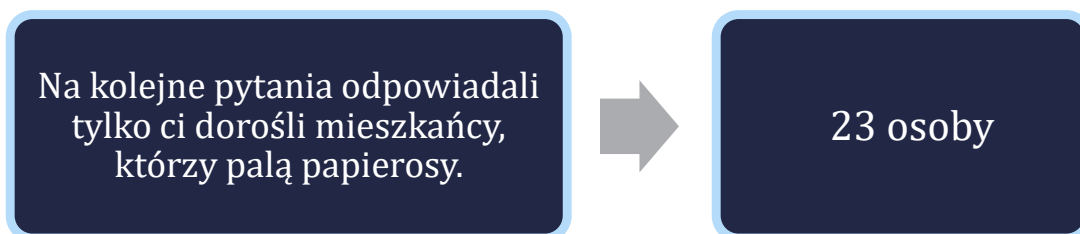
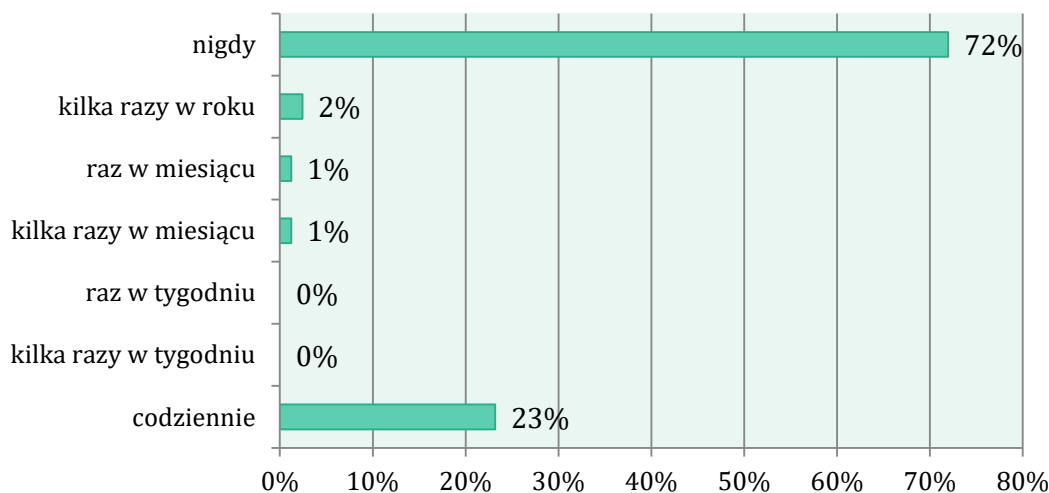
Drugi z analizowanych w Diagnozie obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców gminy Raciążek. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali co czwarty badany mieszkaniec (27%), przy czym 2% sięga po nie kilka razy w roku, 1% – raz w miesiącu, kolejny 1% – kilka razy w miesiącu, natomiast 23% mieszkańców pali codziennie.

²⁸ WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.

²⁹ Zgliczyński, W. S., *Palenie tytoniu w Polsce*, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14 (237).

³⁰ CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.

Wykres 44. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów)?

W tabeli poniżej przedstawiona została ilość dziennie wypalanych przez dorosłych mieszkańców sztuk papierosów. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że respondenci najczęściej palą od 6 do 15 papierosów dziennie (9 osób, tj. 39%). W dalszej kolejności ankietowani wskazywali, że wypalą poniżej 5 sztuk (4 osoby, tj. 17%) lub trudno im było to ocenić, gdyż nie robią tego codziennie (4 osoby, tj. 17%). Po papierosa 16-25 razy w ciągu dnia sięga 3 mieszkańców (13%), więcej niż 25 sztuk pali 1 osoba (4%), natomiast 2 osoby nie liczą tego, ile papierosów dziennie wypalają (9%).

Tabela 35. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
trudno powiedzieć, nie palę codziennie	17%	4
poniżej 5 sztuk	17%	4
6-15 sztuk	39%	9
16-25 sztuk	13%	3
więcej niż 25 sztuk	4%	1
nie wiem, nie liczę	9%	2

Poniższa tabela prezentuje rozkład odpowiedzi mieszkańców na pytanie o próby rzucenia przez nich palenia. Z zebranych danych wynika, że zerwać z nałogiem próbowało 17 osób (74%), w tym 9 respondentów raz (39%), natomiast 8 osób wiele razy (35%). Co piąty palący badany mieszkaniec nigdy nie próbował rzucić palenia (5 osób, tj. 22%), natomiast jeden nie próbował, ale zamierza zerwać z nałogiem (4%).

Tabela 36. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

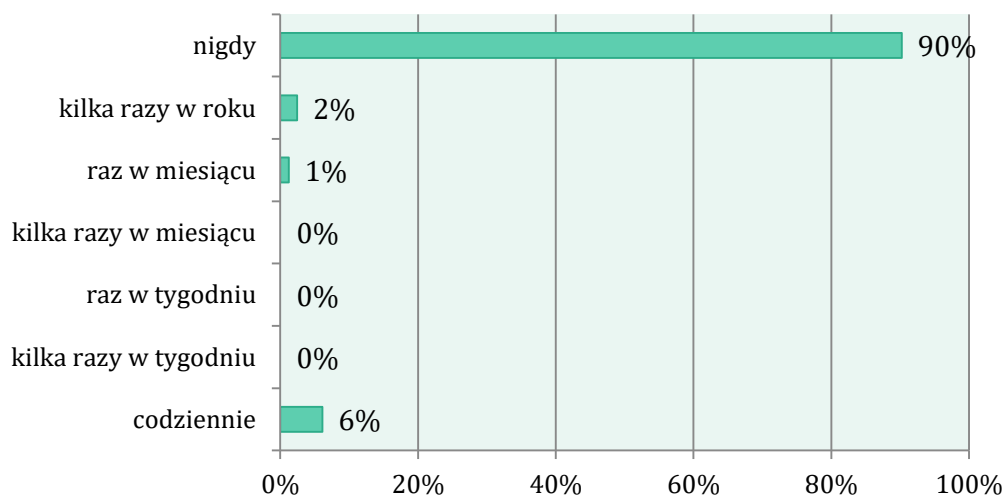
Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, raz, ale nie udało mi się	39%	9
tak, wiele razy, ale nie udało mi się	35%	8
nigdy nie próbowałem/am	22%	5
nie, ale zamierzam spróbować	4%	1

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

82 osoby

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło palenia elektronicznych papierosów. Zebrany materiał badawczy wykazał, że e-papierosy pali 9% badanych mieszkańców gminy Raciążek, w tym 2% – kilka razy w roku, 1% – raz w miesiącu, natomiast 6% - codziennie.

Wykres 45. Jak często pali Pan/i e-papierosy?

2.4. PPROBLEM NARKOTYKOWY

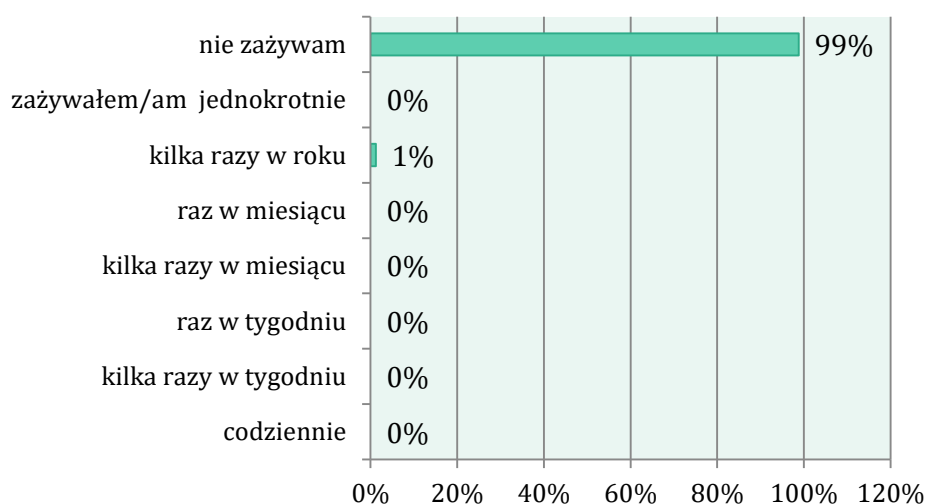
Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem. Według badań przeprowadzonych w 2018 roku odsetek osób w wieku 15-34 lata używających narkotyków w ciągu ostatniego roku wyniósł 10,4%, przy czym najczęściej stosowaną nielegalną substancją psychoaktywną okazała się marihuana³¹.

³¹ Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.

Wśród negatywnych skutków wywołanych narkomanią wymienia się zarówno szkody zdrowotne, jak i społeczne, między innymi osłabienie i rozpad więzi rodzinnych, wykluczenie społeczne, utrata zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania, czy też konflikty z prawem. Zagrożeniem są również nowe substancje psychoaktywne, tzw. *dopalacze*. Ze względu na wysoką toksyczność oraz zmieniający się, nieznany skład, ich jednokrotne zażycie może doprowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych, a nawet śmierci. Jak wynika z raportu *Głównego Inspektora Sanitarnego*, w 2018 roku zarejestrowanych zostało 4 260 przypadków interwencji medycznych związanych z zatruciem/podejrzeniem zatrucia nowymi substancjami psychoaktywnymi³². Biorąc pod uwagę ryzyko szkód, konsekwencji prawnych, zdrowotnych oraz społecznych związanych z używaniem narkotyków i dopalaczy, konieczne jest realizowanie działań w obszarze profilaktyki, leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód zdrowotnych i reintegracji społecznej osób uzależnionych, a także systematyczne prowadzenie badań i monitoringu używania substancji psychoaktywnych.

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali spożywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Gminy. Po tego typu substancje kilka razy w roku sięga 1% badanych (1 osoba). Respondent ten nie doświadczył w związku z tym żadnych przykrych konsekwencji.

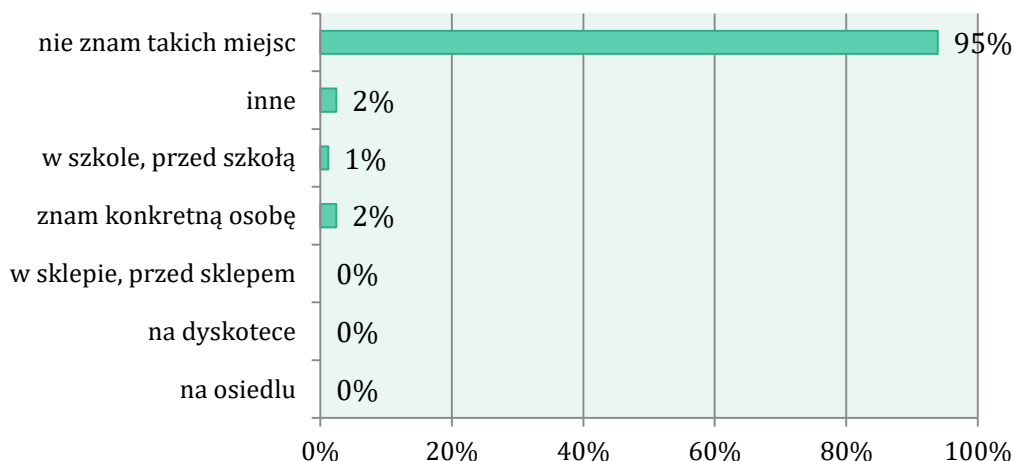
Wykres 46. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały stosunkowo niski odsetek ankietowanych deklarujących znajomość takich miejsc (5%), przy czym 2% wskazało na znajomość konkretnej osoby, a 1% jest zdania, że zdobędzie je w szkole lub przed szkołą. Wśród innych odpowiedzi mieszkańcy wskazywali na las oraz znajomość miejsc, ale nie konkretnej osoby.

³² *Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018*, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.

Wykres 47. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

2.5. ROBLEM PRZEMOCY

Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032³³. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie *Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej* w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%³⁴. Przemoc w rodzinie stanowi jeden

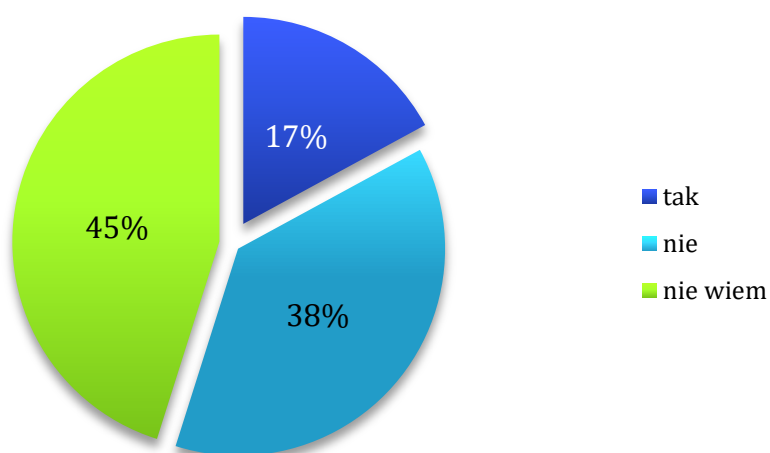
³³ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

³⁴ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.*

z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

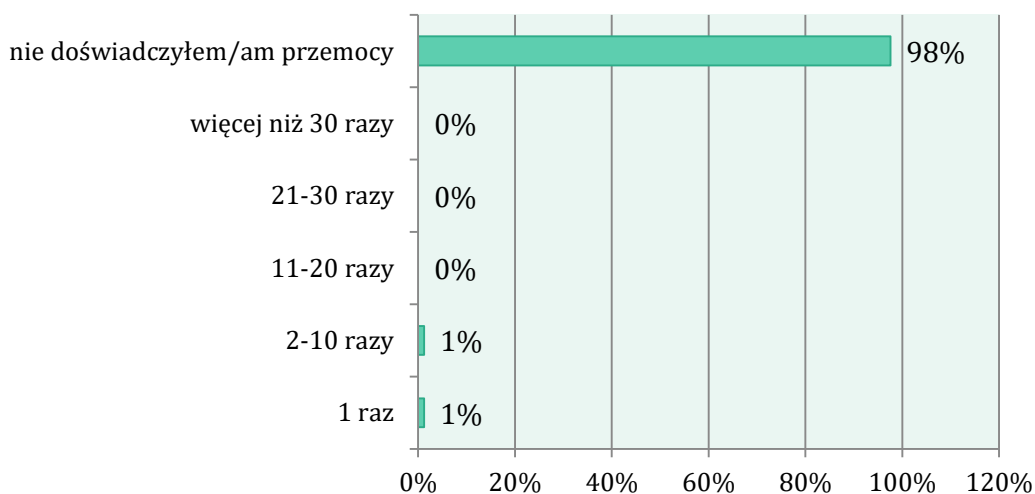
Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 17% badanych, a przeczącej – 38%.

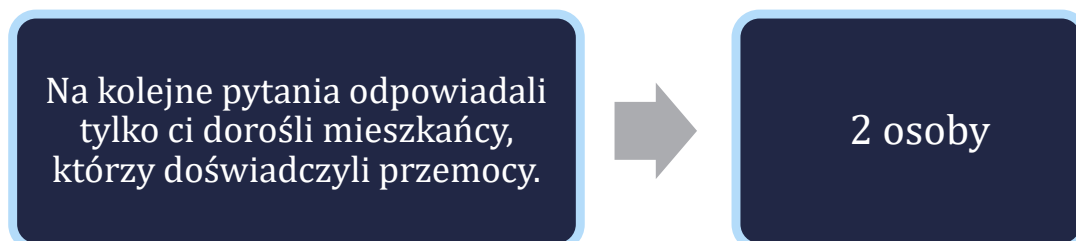
Wykres 48. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Skala problemu przemocy w gminie Raciążek została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w okresie ostatnich 12 miesięcy. Z zebranych danych wynika, że w ciągu ostatniego roku przemocy doznało 2% badanych mieszkańców, wśród których 1% doświadczył jej 1 raz, natomiast kolejny 1% – 2-10 razy.

Wykres 49. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 2 badanych tj. 100%. Ponadto przemocy ekonomicznej doznała 1 osoba (50%).

Tabela 37. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	100%	2
przemoc ekonomiczna	50%	1
przemoc fizyczna	0%	0
przemoc seksualna	0%	0
zaniedbanie	0%	0
mobbing	0%	0
nie wiem	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że jeden badany doświadczył przemocy ze strony męża/żony, natomiast kolejny – innych, bliżej niewskazanych osób.

Tabela 38. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mąż/żona	50%	1
inne osoby	50%	1
rodzice	0%	0
dziadkowie	0%	0
partner/partnerka	0%	0
rodzeństwo	0%	0
pracodawca/przełożony	0%	0
znajomy/znajoma	0%	0
nieznajomy/a	0%	0

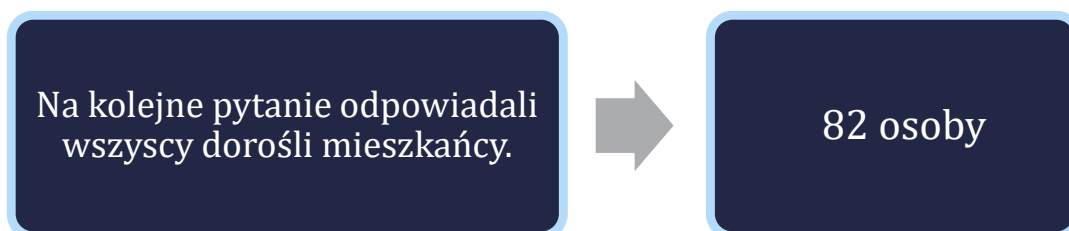
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, wszystkie odpowiedzi padły na dom (2 osoby, tj. 100%).

Tabela 39. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?

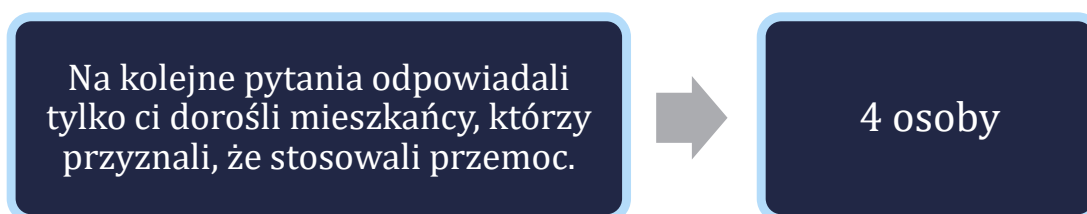
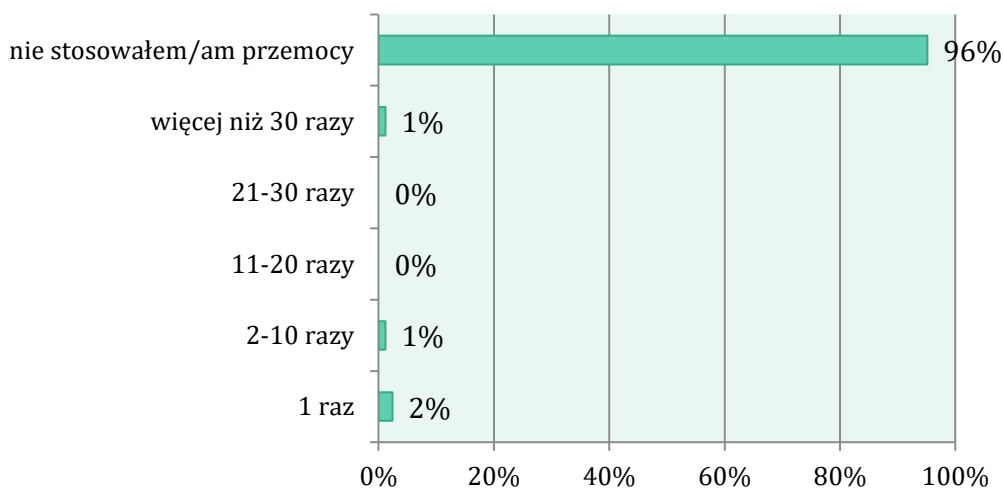
Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	100%	2
w pracy	0%	0
w miejscu publicznym	0%	0
na uczelni	0%	0
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się 4% badanych mieszkańców, spośród których 2% stosowało ją 1 raz, 1% – 2-10 razy, natomiast kolejny 1% – więcej niż 30 razy.

Wykres 50. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc fizyczna – wskazały na nią 2 osoby (50%). Przemoc psychiczną oraz zaniedbanie stosowała jedna osoba (25%).

Tabela 40. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc fizyczna	50%	2
przemoc psychiczna	25%	1
zaniedbanie	25%	1
przemoc seksualna	0%	0
przemoc ekonomiczna	0%	0
mobbing	0%	0
nie wiem	0%	0

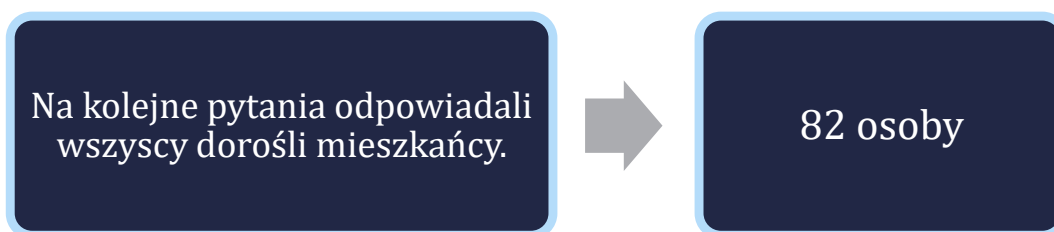
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Mieszkańcy najczęściej przyznawali się do stosowania przemocy wobec partnera/partnerki oraz dziecka/dzieci (po 2 osoby, tj. 50%). Jedna z osób wskazała na męża/żonę (25%).

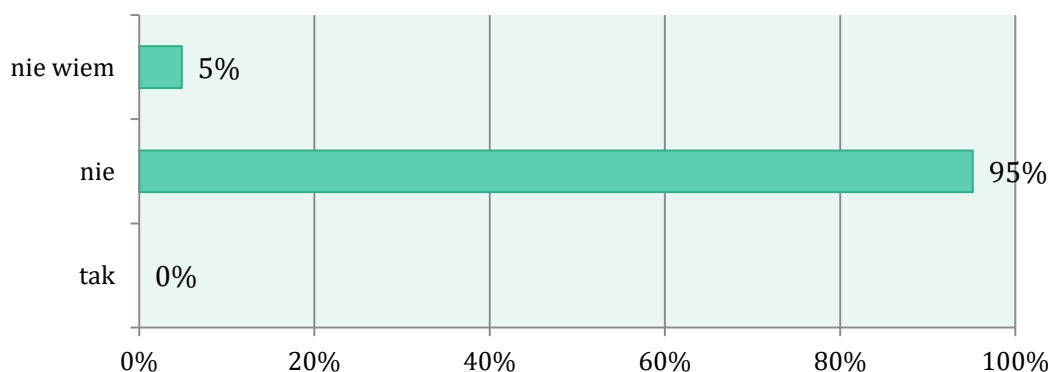
Tabela 41. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
partner/partnerka	50%	2
dziecko/dzieci	50%	2
mąż/żona	25%	1
rodzice	0%	0
nieznajomy/a	0%	0
rodzeństwo	0%	0
znajomy/a	0%	0
dziadkowie	0%	0
kolega/koleżanka z pracy	0%	0
inne osoby	0%	0

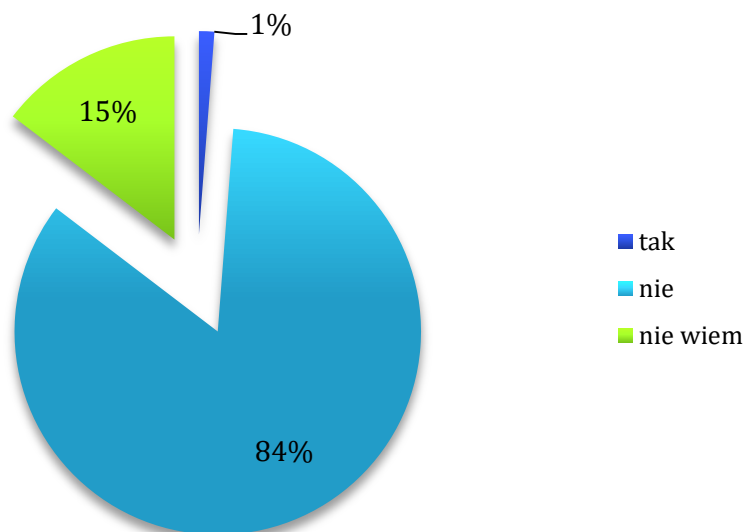
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Odpowiedzi respondentów na następane pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Raciążek. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa nie dotyczy żadnego badanego mieszkańca. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one 5% ogółu.

Wykres 51. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?

Kolejną analizowaną kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród 1% respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej, z kolei 15% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 84% mieszkańców.

Wykres 52. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

2.6. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Jak wynika ze statystyk *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii* dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z profilaktyką uzależnień, samorządy często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* „w 2018 roku aż 46 318 078.30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznanym skutecznym, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”³⁵. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym³⁶. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych³⁷.

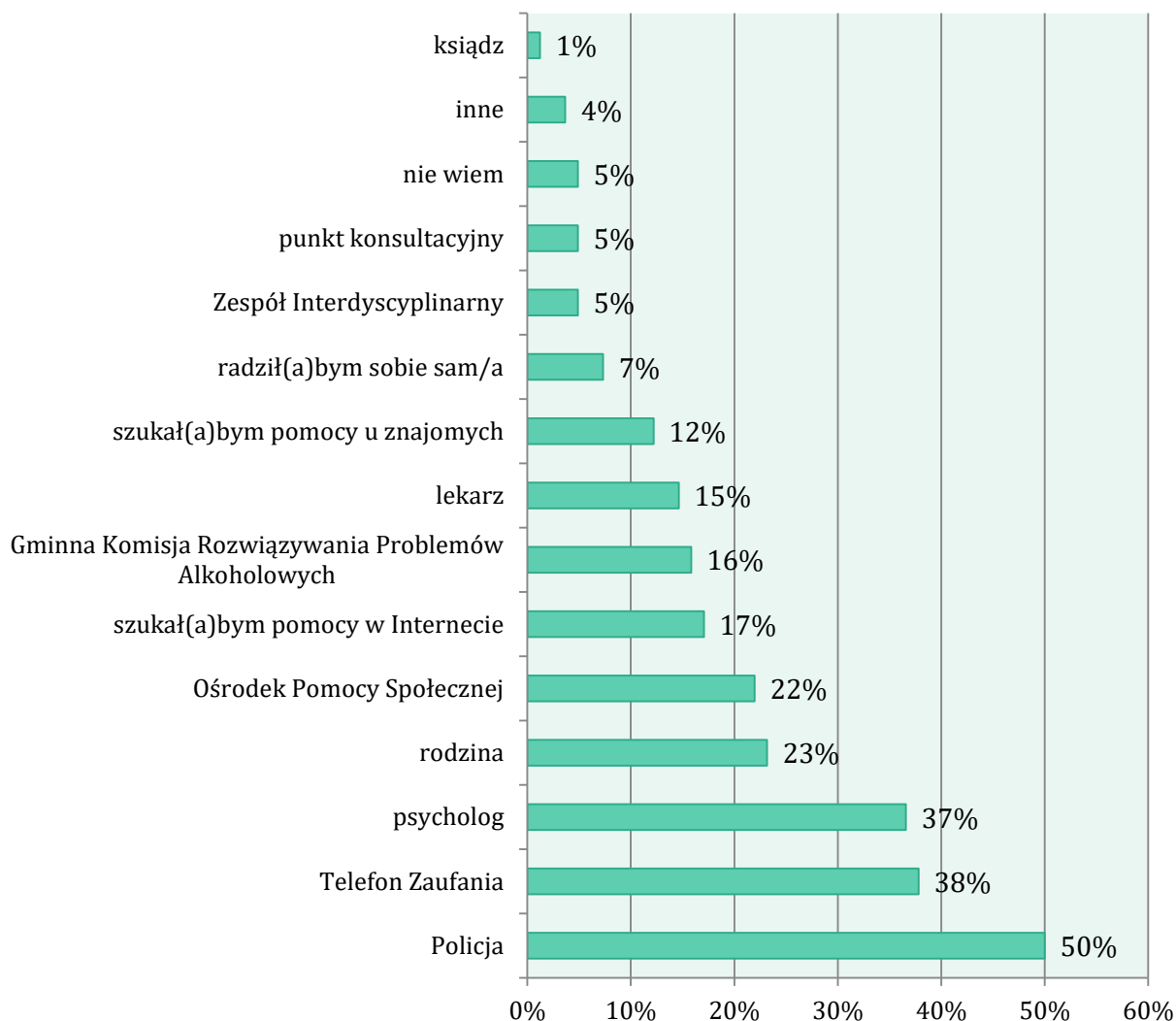
W pierwszym pytaniu tego bloku tematycznego, respondenci zostali poproszeni o wskazanie miejsc/osób, do których zgłosiliby się w razie problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych zgłosiłoby się do Policji (50%), Telefonu Zaufania (38%) oraz psychologa (37%). Często deklarowana była również rodzina (23%), Ośrodek Pomocy Społecznej (22%) oraz szukanie pomocy w Internecie (17%). 5% badanych nie wie, gdzie mogłoby się zgłosić w razie problemu przemocy w rodzinie lub uzależnień, natomiast 7% radziłoby sobie samemu.

³⁵ *Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku*, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

³⁶ Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.

³⁷ Kmiecik-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym*, [w:] *Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

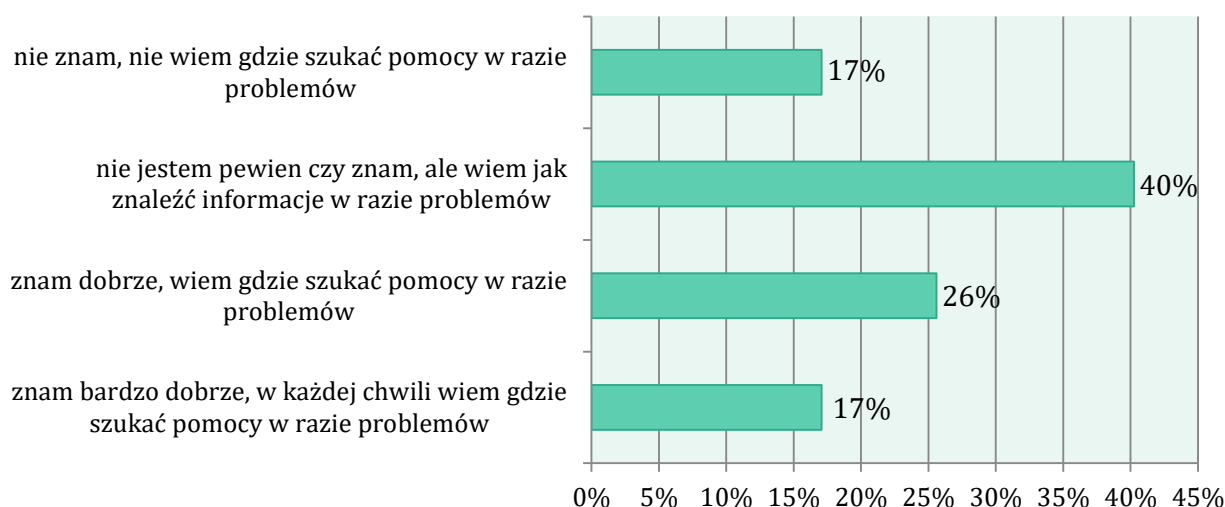
Wykres 53. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów wyniki kształtują się na zróżnicowanym poziomie. 40% mieszkańców biorących udział w badaniu nie jest pewnych, czy zna takie dane kontaktowe, ale wie gdzie znaleźć informacje na ten temat, 26% zna dobrze tego typu dane i wie gdzie szukać pomocy, a 17% w każdej chwili ma do nich dostęp. 17% badanych stwierdziło, że nie zna adresów, ani telefonów do miejsc, w których można uzyskać pomoc i nie wie gdzie ich szukać.

Wykres 54. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

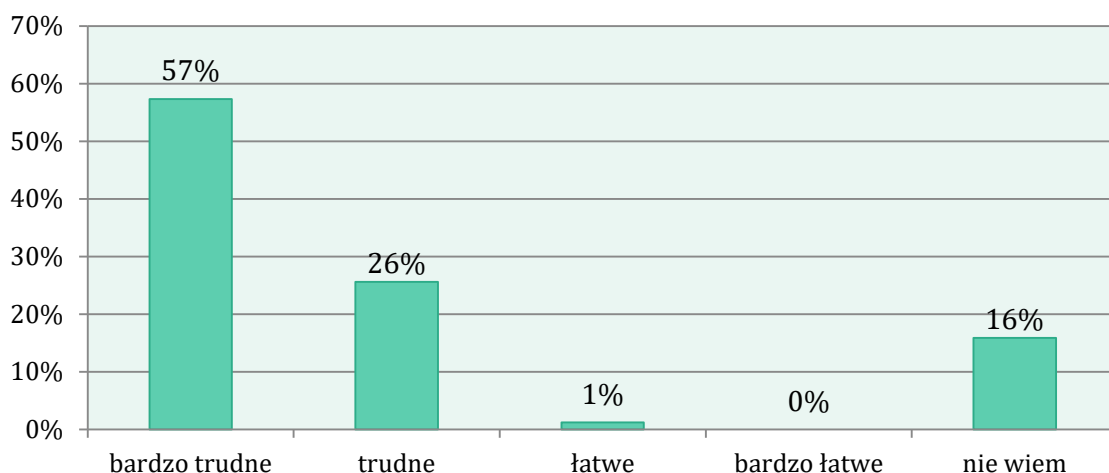
2.7. RYNEK PRACY

W 2019 roku w urzędach pracy zarejestrowało się 745,1 tys. kobiet i 751,4 tys. mężczyzn. Pod koniec 2019 roku prawo do zasiłku posiadało 82,2 tys. kobiet (tj. 17,1% ogółu zarejestrowanych kobiet) oraz 60,3 tys. mężczyzn (tj. 15,6 % ogółu zarejestrowanych mężczyzn). Końcem 2019 roku najwyższa liczba bezrobotnych kobiet znajdowała się w ewidencji urzędów pracy w województwach, w których znajdowało się też najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, tj. mazowieckim (63,5 tys. kobiet) oraz podkarpackim (40,3 tys. kobiet). Najmniej bezrobotnych kobiet było w województwach lubuskim (10,9 tys. kobiet), opolskim (12,1 tys. kobiet) i podlaskim (15,8 tys. kobiet). Średni wiek bezrobotnych wyniósł ok. 40 lat – dla kobiet ok. 38 lat, a dla mężczyzn ok. 44 lata. Mimo faktu, że bezrobotne kobiety były lepiej wykształcone, we wszystkich grupach bez względu na wiek dłużej pozostawały w ewidencji urzędów pracy³⁸.

W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców gminy Raciążek. Celem było zbadanie opinii respondentów na temat rynku pracy, szans na znalezienie zatrudnienia oraz form wsparcia na jakie mogą liczyć. W pierwszym pytaniu badani mieli określić, czy znalezienie nowej pracy na terenie Gminy sprawia trudności. Aż 26% mieszkańców uważa, że znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jest trudne, natomiast co drugi twierdzi, że jest to bardzo trudne (57%). Tylko 1% badanych jest zdania, że znalezienie pracy jest łatwe, natomiast 16% ankietowanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

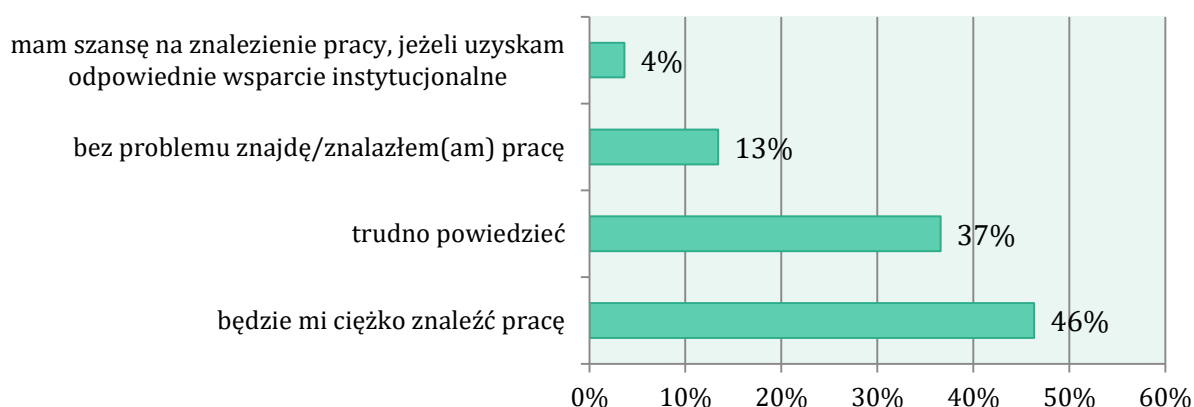
³⁸ Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyk

Wykres 55. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest:

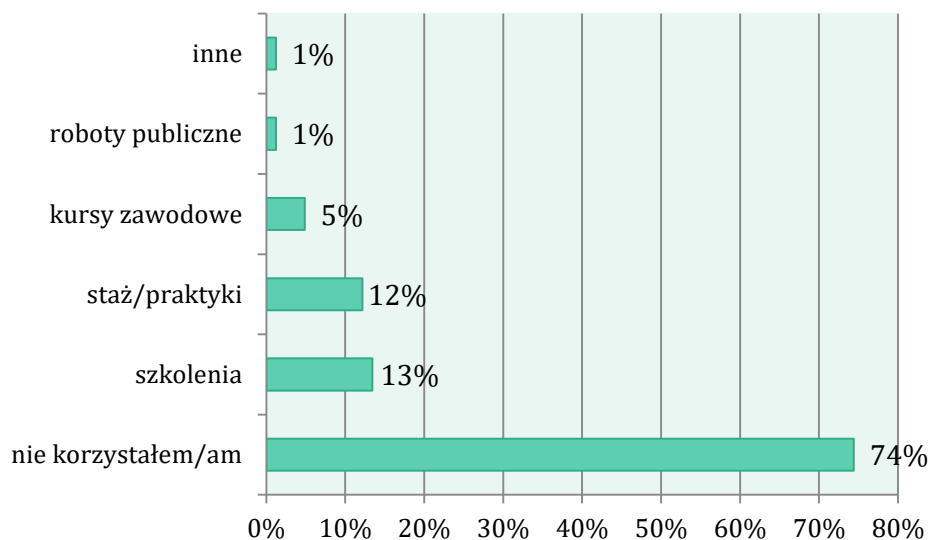
W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie swoich szans na rynku pracy. Z materiału badawczego wynika, że 46% ankietowanych źle ocenia swoje szanse na rynku pracy twierdząc, że ciężko będzie znaleźć im nowe zatrudnienie. 13% badanych odpowiedziało, że bez problemu znajdzie nową pracę, 37% mieszkańców nie potrafiło jednoznacznie określić swoich szans na rynku pracy, natomiast 4% uważa, że ma szansę na znalezienie pracy jeżeli uzyska odpowiednie wsparcie instytucjonalne.

Wykres 56. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy?

W następnym pytaniu, badana populacja mieszkańców miała określić z jakich form aktywizacji zawodowej korzystała do tej pory. Jak wynika z analizy materiału badawczego, 13% odbyło szkolenia, 12% brało udział w stażu/praktykach, 5% uczestniczyło w kursach zawodowych, natomiast 1% w robotach publicznych. Większość badanych jednak nie korzystała z aktywizacji zawodowej (74%).

Wykres 57. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

2.8. UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Wykluczenie społeczne dotyczy osób, rodzin lub grup ludności, które:

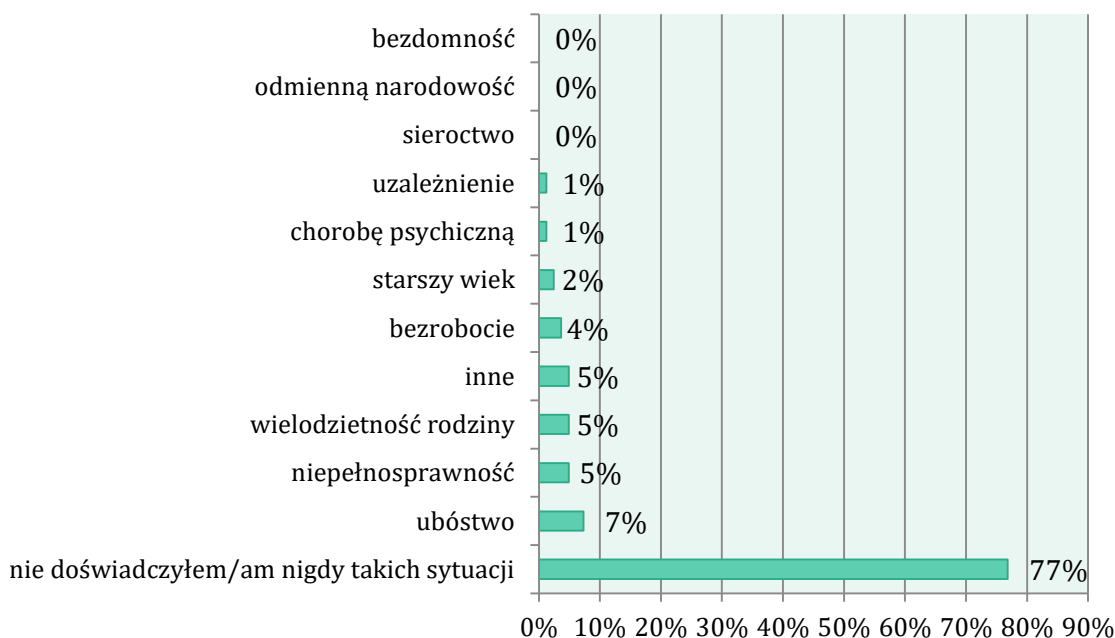
- żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (bieda, ubóstwo materialne);
- zostają dotknięte niekorzystnymi procesami społecznymi, wynikającymi z masowych i dynamicznych zmian rozwojowych, np. dezindustrializacji, kryzysów, gwałtownego upadku branż czy regionów;
- nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im zdobycie normalnej pozycji społecznej, odpowiedniego poziomu kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny, co dodatkowo utrudnia dostosowywanie się do zmieniających się warunków społecznych i ekonomicznych;
- nie mają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie, co wynika z niedorozwoju tych instytucji spowodowanego brakiem priorytetów, brakiem środków publicznych, niską efektywnością funkcjonowania;
- doświadczają przejawów dyskryminacji, zarówno wskutek niedorozwoju właściwego ustawodawstwa, jak i kulturowych uprzedzeń oraz stereotypów;
- mają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych ze względu na zaistnienie niesprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby albo innych cech indywidualnych;
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób, np. przemocy, szantażu, indoktrynacji³⁹.

³⁹ Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.

Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa, choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone. W 2019 roku stopa ubóstwa skrajnego wyniosła 4,2%, co oznacza spadek wskaźnika w odniesieniu do 2018 roku o 1,2 pp.

Z analizy materiału badawczego wynika, że 23% respondentów doświadczyło w swoim życiu wykluczenia społecznego. Najwięcej osób doznało go ze względu na ubóstwo (7%), niepełnosprawność (5%) oraz wielodzietność rodziny (5%). 4% mieszkańców doświadczyło odrzucenia ze względu na bezrobocie, 2% ze względu na starszy wiek, a 1% ze względu na chorobę psychiczną i uzależnienie. Wśród innych odpowiedzi mieszkańcy zaznaczyli, że doznali wykluczenia z powodu nadwagi oraz warunków mieszkaniowych.

Wykres 58. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście dyskryminacji/wykluczenia ze względu na:

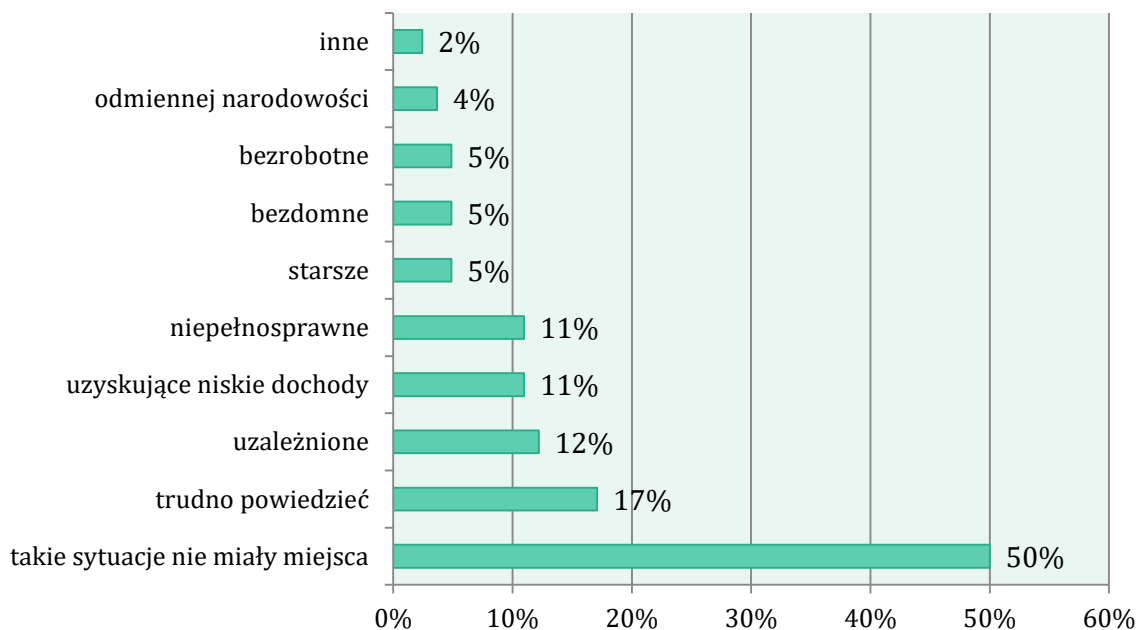

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli odnieść się do stwierdzenia, czy w ich środowisku są osoby, które z powodu swojej sytuacji życiowej doznały wykluczenia ze społeczności lokalnej. Co drugi ankietowany odpowiedział, że takie sytuacje nie miały miejsca (50%), natomiast 17% trudno było odpowiedzieć na to pytanie. Co dziewiąty badany mieszkaniec zna w swoim środowisku osoby uzależnione (12%), uzyskujące niskie dochody (11%) oraz osoby z niepełnosprawnością (11%), które doznały odrzucenia. 5% wykazało na znajomość osób starszych, bezdomnych i bezrobotnych, które doświadczyły wykluczenia, a 4% – osoby odmiennej narodowości. Wśród innych odpowiedzi jedna z osób wskazała, że zna osoby o odmiennej orientacji seksualnej, które doświadczyły dyskryminacji ze społeczności lokalnej.

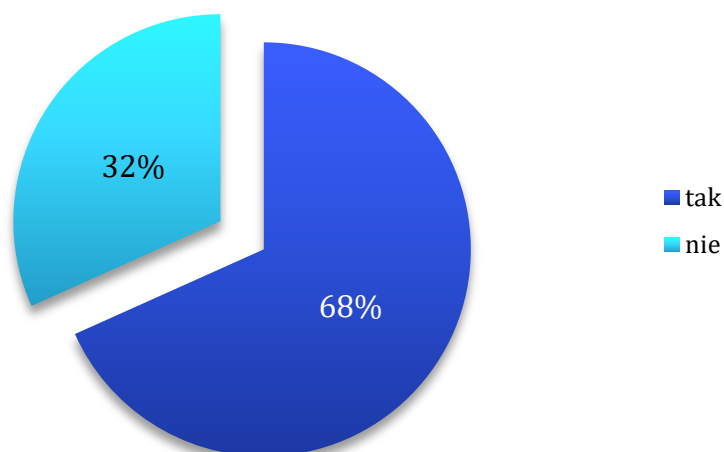
Wykres 59. Czy w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej dyskryminacji/wykluczenia ze społeczności lokalnej?

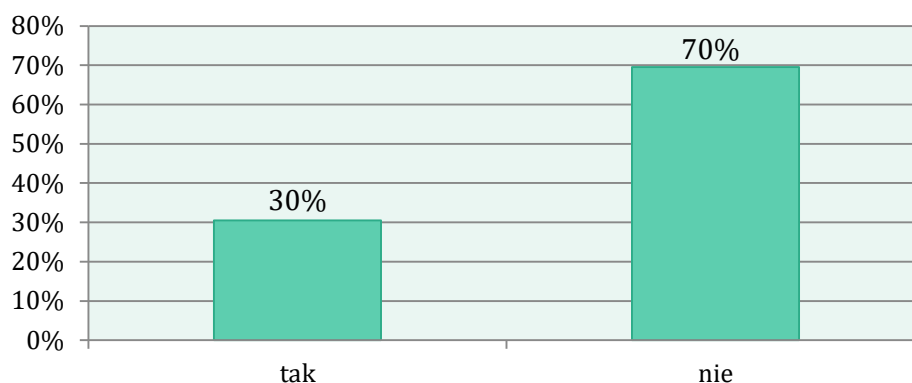
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli określić, czy problem ubóstwa występuje w ich Gminie. Jak wynika z badań ankietowanych ponad połowa odpowiedziała twierdząco na to pytanie (68%).

Wykres 60. Czy problem ubóstwa jest obecny w Państwa gminie?

Następne pytanie dotyczyło tego, czy respondenci doświadczyli kiedykolwiek w swoim życiu problemu ubóstwa. Większość mieszkańców odpowiedziała przecząco na to pytanie (70%), ale warto zaznaczyć, że blisko co trzeci badany przyznał, że doznał w swoim życiu ubóstwa (30%).

Wykres 61. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?

2.9. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

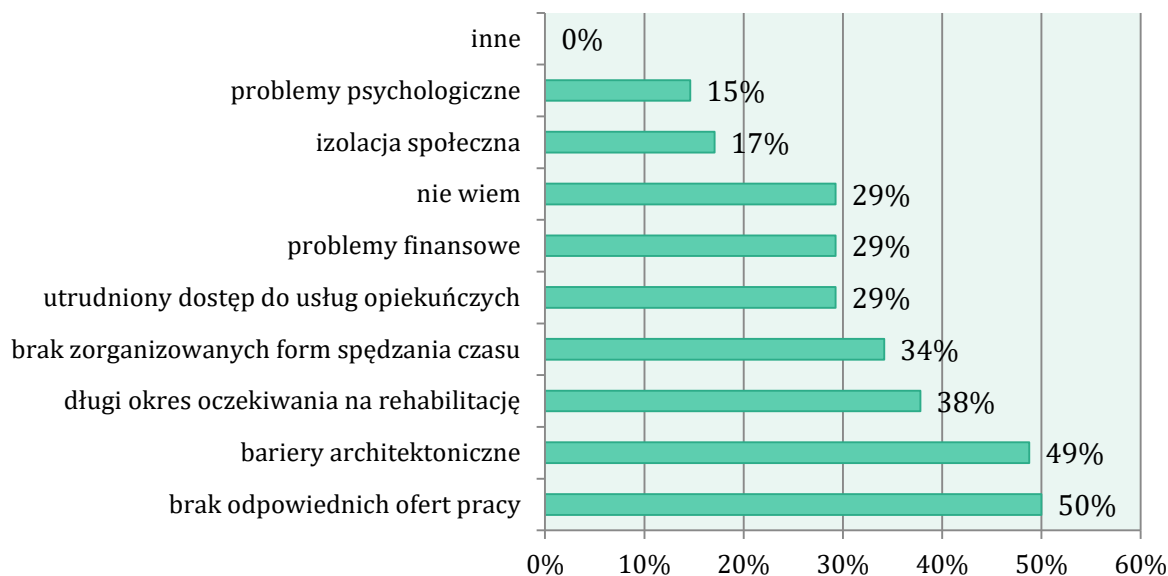
Dla potrzeb Diagnozy wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w grudniu 2018 roku w Polsce było 2,5 mln osób, pobierających świadczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczonych przez płatników składek, które posiadały orzeczenie o niepełnosprawności (wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności) lub orzeczenie o niezdolności do pracy (wydane przez ZUS). Pod względem płci w badanej zbiorowości osób z orzeczeniem nieznacznie przeważali mężczyźni, którzy stanowili 55,4%. Biorąc pod uwagę wiek w zbiorze osób niepełnosprawnych lub niezdolnych do pracy najczęściej występowały mężczyźni w wieku 63 lat. Najwięcej kobiet z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy było w wieku 59 lat, 58 lat oraz 60 lat. Najwyższa wartość wskaźnika liczby osób z orzeczeniem na 10 tys. ludności wystąpiła w województwie lubuskim (933), zaś najmniejsza w województwie opolskim (466)⁴⁰.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy mieli odpowiedzieć na pytanie dotyczące problemów osób z niepełnosprawnościami. Wśród najczęstszych problemów mieszkańcy wyróżnili brak odpowiednich ofert pracy (50%), bariery architektoniczne (49%) oraz długi okres oczekiwania na rehabilitację (38%). Co trzeci badany jest zdania, że na terenie Gminy osoby z niepełnosprawnościami borykają się z brakiem zorganizowanych form spędzania czasu (34%), natomiast co czwarty wskazał na utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (29%) oraz problemy finansowe (29%). Zdaniem ankietowanych najrzadziej osobom z niepełnosprawnościami doskwierają

⁴⁰ Osoby niepełnosprawne w 2018 roku, GUS.

problemy psychologiczne (15%) oraz izolacja społeczna (17%), natomiast 29% mieszkańców nie wie, jakie problemy dotyczą osoby z niepełnosprawnościami.

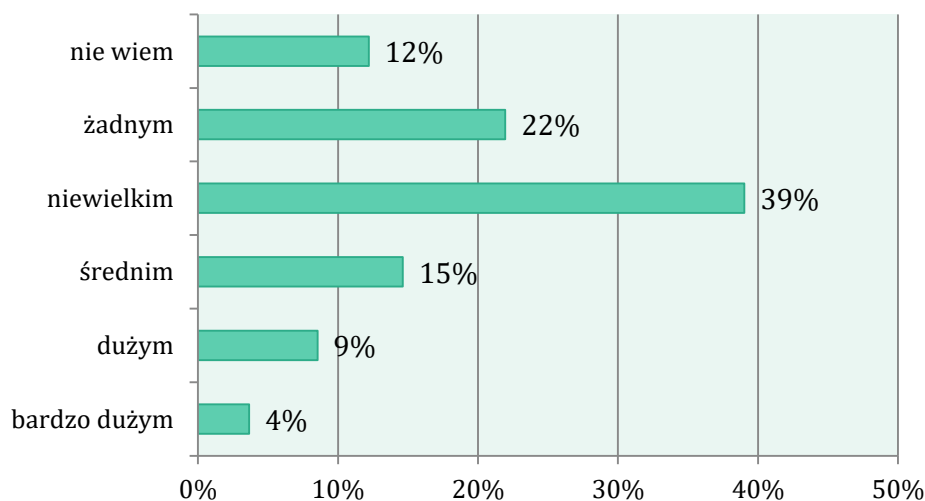
Wykres 62. Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w Pani/a gminie?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli ocenić stopień dostosowania infrastruktury technicznej Gminy do osób z niepełnosprawnościami. 39% badanych uważa, że jest ona dostosowana w niewielkim stopniu, a co piąty mieszkaniec jest zdania, że Gmina w żadnym stopniu nie jest przystosowana do osób z niepełnosprawnościami (22%). 13% ankietowanych twierdzi, że dużo i bardzo dużo miejsc jest przystosowanych do osób z niepełnosprawnościami, 12% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, a 15% uważa, że infrastruktura techniczna Gminy jest przystosowana w średnim stopniu.

Wykres 63. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?

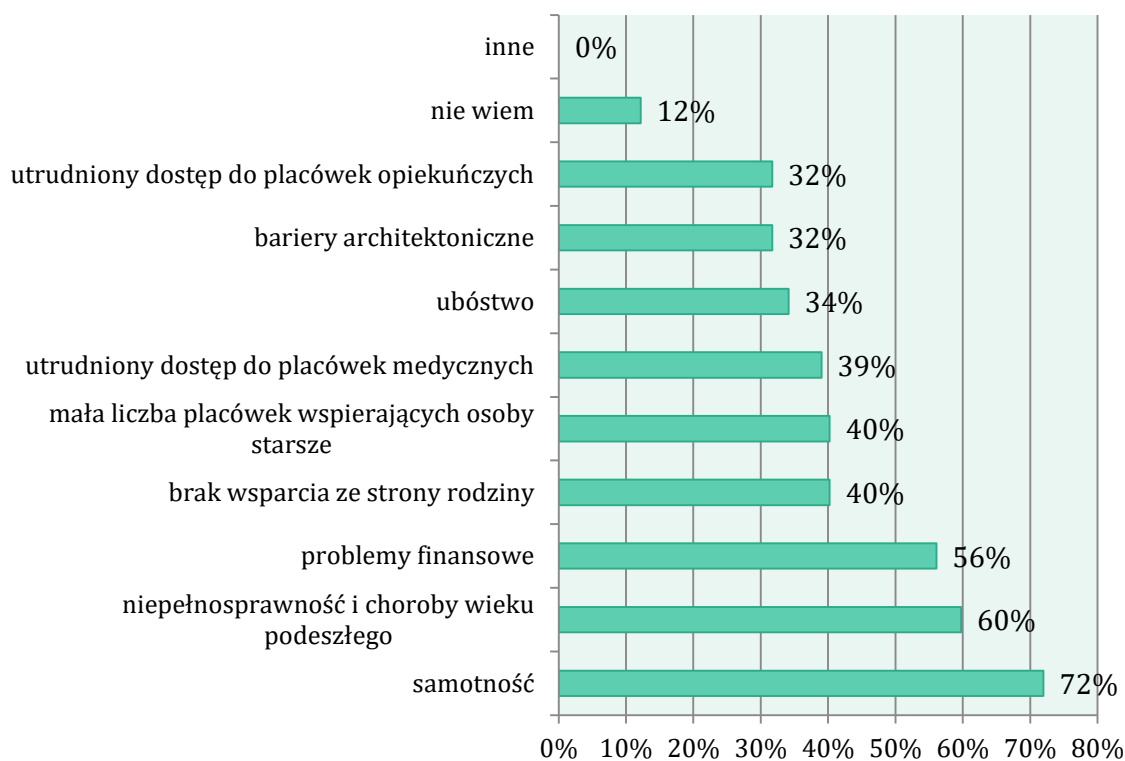
2.10. OSOBY STARSZE

Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. W ostatnich latach obserwuje się spadek liczby mieszkańców w Polsce oraz postępujący proces starzenia się ludności – w 2010 roku odsetek osób starszych w populacji całego kraju kształtował się na poziomie 19,6%, podczas gdy w 2018 roku osiągnął poziom 24,8%. Wśród kobiet zamieszkujących Polskę 27,9% z nich osiągnęło wiek senioralny, podczas gdy wśród mężczyzn udział seniorów w ogólnej liczbie mężczyzn ukształtował się na poziomie 21,4%. Analizując liczbę osób w wieku senioralnym w poszczególnych województwach, można zaobserwować znaczące różnice. Aż 26,5% seniorów Polski zamieszkiwało dwa województwa, tj. mazowieckie oraz śląskie, podczas gdy w województwie o najmniejszej liczbie osób starszych – lubuskim mieszka jedynie 2,6% osób starszych w Polsce⁴¹.

W pierwszym pytaniu respondenci mieli określić, jakie według nich są główne problemy osób starszych w Gminie. Mieszkańcy najczęściej wskazywali na samotność (72%), niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego (60%) oraz problemy finansowe (56%). W dalszej kolejności wyróżniono brak wsparcia ze strony rodziny (40%), małą liczbę placówek wspierających osoby starsze (40%) oraz utrudniony dostęp do placówek medycznych (39%). Nieco rzadziej ankietowani wskazywali na utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych (32%), bariery architektoniczne (32%) oraz ubóstwo (34%).

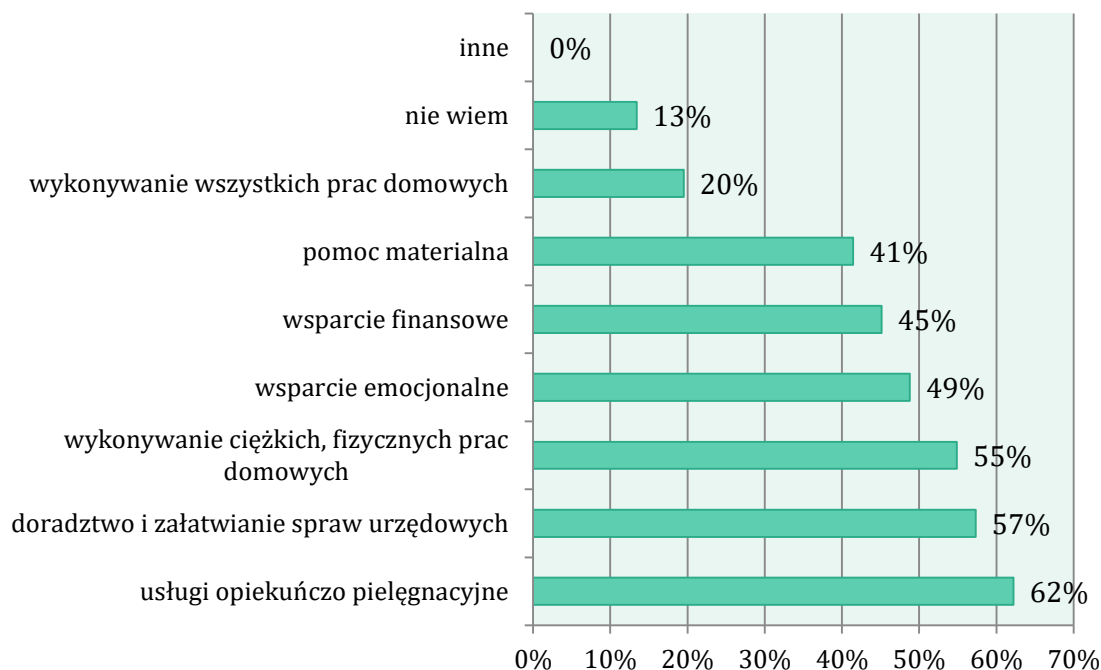
⁴¹ Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 roku, GUS.

Wykres 64. Jakie problemy według Pana/i dotyczą najczęściej osoby starsze?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu respondenci mieli określić, jakie według nich są główne potrzeby osób starszych. Respondenci zaliczyli do nich usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne (62%), doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (57%) oraz wykonywanie ciężkich, fizycznych prac domowych (55%). W dalszej kolejności mieszkańcy wyróżnili wsparcie emocjonalne (49%), finansowe (45%), pomoc materialną (41%), a także wykonywanie wszystkich prac domowych (20%). 13% mieszkańców nie wie, jakie są główne potrzeby osób starszych w środowisku lokalnym.

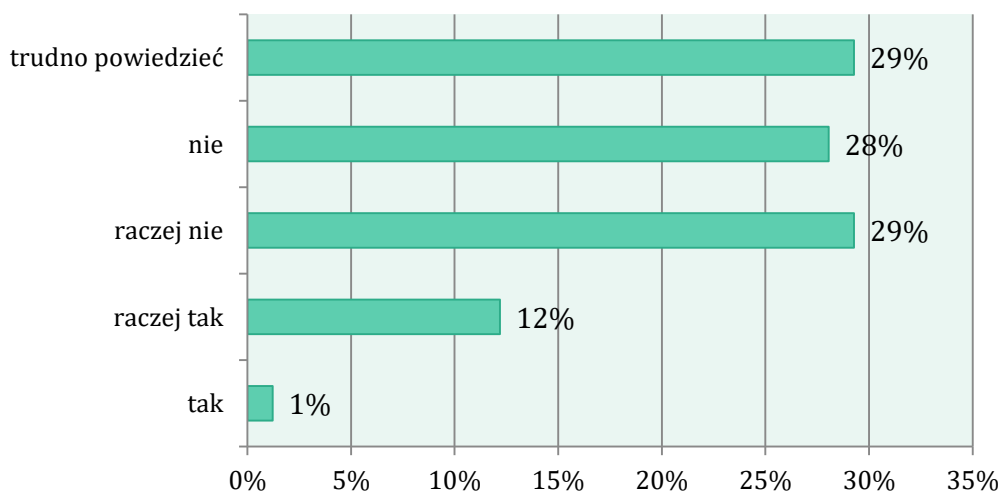
Wykres 65. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej kolejności mieszkańcy gminy Raciążek mieli ocenić, czy oferta pomocy osobom starszym, tj. opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze jest wystarczająca. 29% badanych jest zdania, że oferowana pomoc osobom starszym jest raczej niewystarczająca, a 28% uważa, że nie wystarcza. Tylko 1% badanych twierdzi, że oferta pomocowa skierowana do najstarszych osób jest w pełni wystarczająca, natomiast 12% uważa, że jest ona raczej wystarczająca. Co czwarty mieszkaniec nie potrafił określić swojego stanowiska w tej sprawie (29%).

Wykres 66. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w gminie?

2.11. WSPIERANIE RODZINY

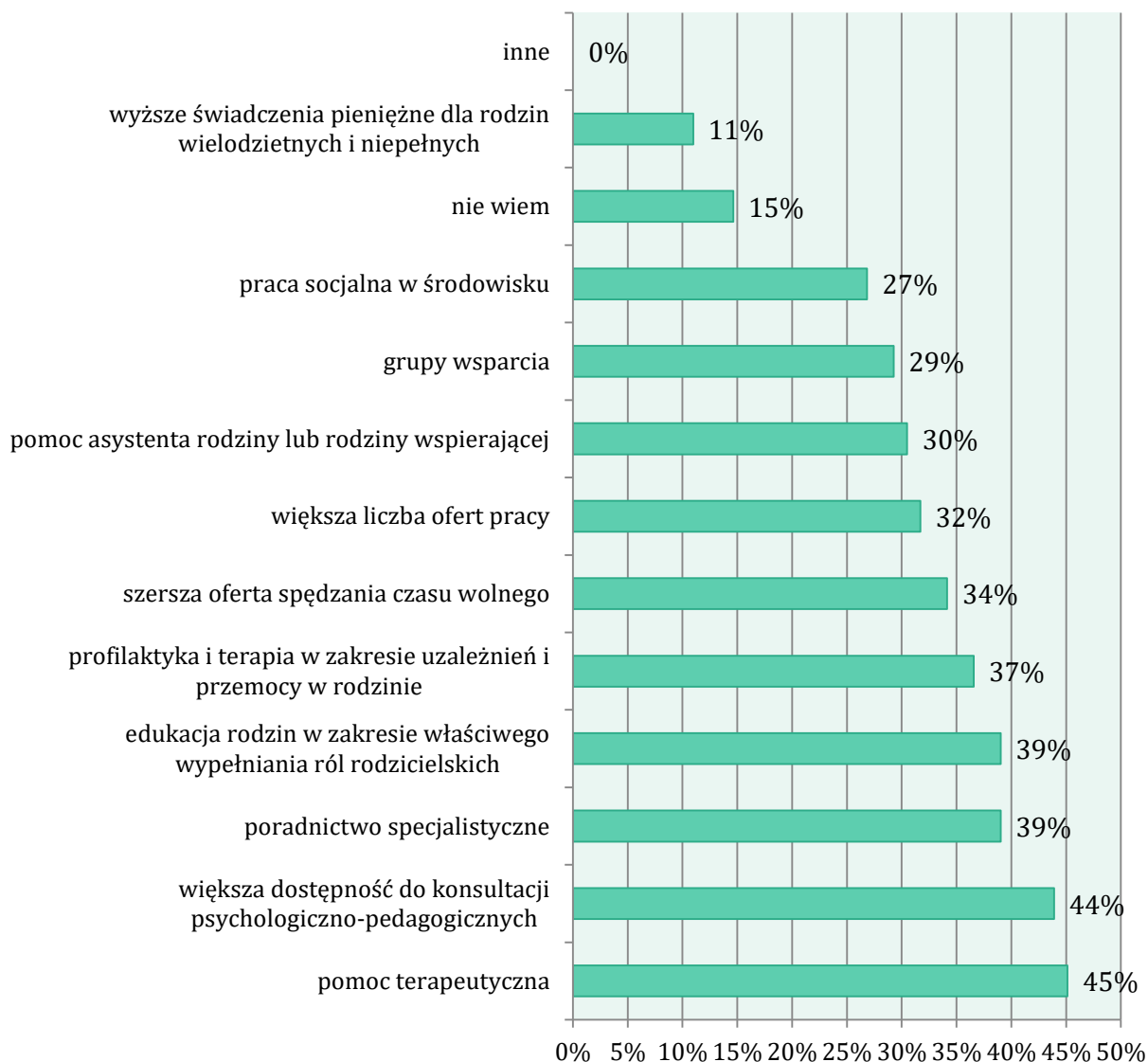
Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka za zgodą rodziny i jej aktywnym udziałem. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. W 2019 roku na wsparcie rodzin w Polsce w formie świadczeń rodzinnych przeznaczono 10,3 mld zł, a korzystało z nich średnio miesięcznie 1,9 mln beneficjentów. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego wypłacono na łączną kwotę 2,8 mln zł⁴².

W pierwszym pytaniu mieszkańcy mieli określić jakie działania według nich poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Gminie. Najczęściej ankietowani wskazywali na zwiększenie pomocy terapeutycznej (45%), większą dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych (44%) oraz poradnictwa specjalistycznego (39%), a także edukację rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (39%). W dalszej kolejności mieszkańcy gminy Raciążek wskazywali na profilaktykę i terapię w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (37%), szerszą ofertę spędzania czasu wolnego (34%), większą liczbę ofert pracy (32%), pomoc asystenta rodziny lub rodziny wspierającej (30%), organizowanie grup wsparcia (29%), jak również prowadzenie pracy socjalnej w środowisku (27%). W najmniejszym stopniu zdaniem badanych to wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin wielodzietnych i niepełnych poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo (11%).

---

⁴² Świadczenia na rzecz rodziny w 2019 roku, GUS.

Wykres 67. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

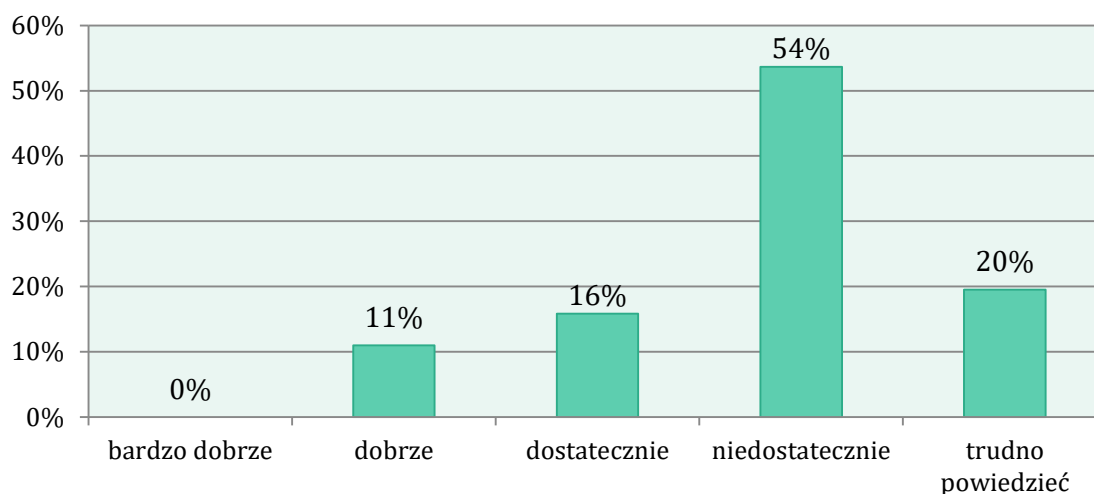

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W ramach podrozdziału dotyczącego wspierania rodziny, zadano mieszkańcom pytanie dotyczące oceny działań Gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego rodzin. Tylko 11% oceniło je dobrze, natomiast żadna z osób nie uznała, że są one prowadzone bardzo dobrze. Większość osób biorących udział w badaniu jest zdania, że działania w zakresie organizacji czasu wolnego rodzin prowadzone są w sposób niedostateczny (54%). Dostatecznie oceniło je 16% ankietowanych, natomiast co piątemu badanemu trudno było odpowiedzieć na to pytanie (20%).

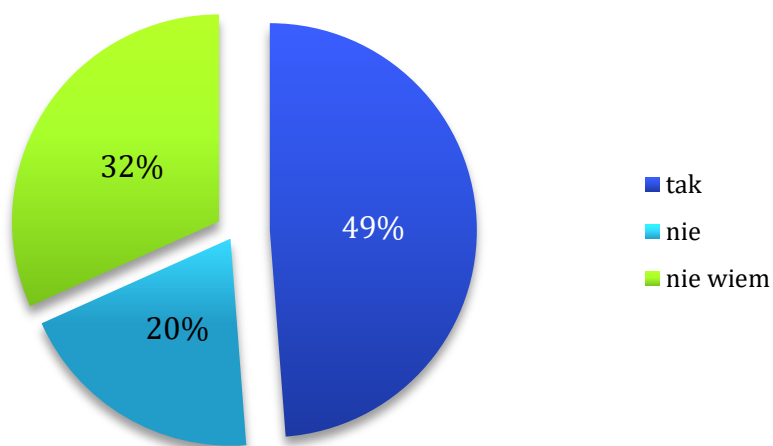

Wykres 68. Jak ocenia Pan/i działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego rodzin?

Zdaniem prawie połowy badanych mieszkańców na terenie gminy Raciążek jest potrzeba prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców (49%). Co piąty ankietowany uważa, że nie ma takiej potrzeby (20%), natomiast co trzeci nie wie, czy są one potrzebne (32%).

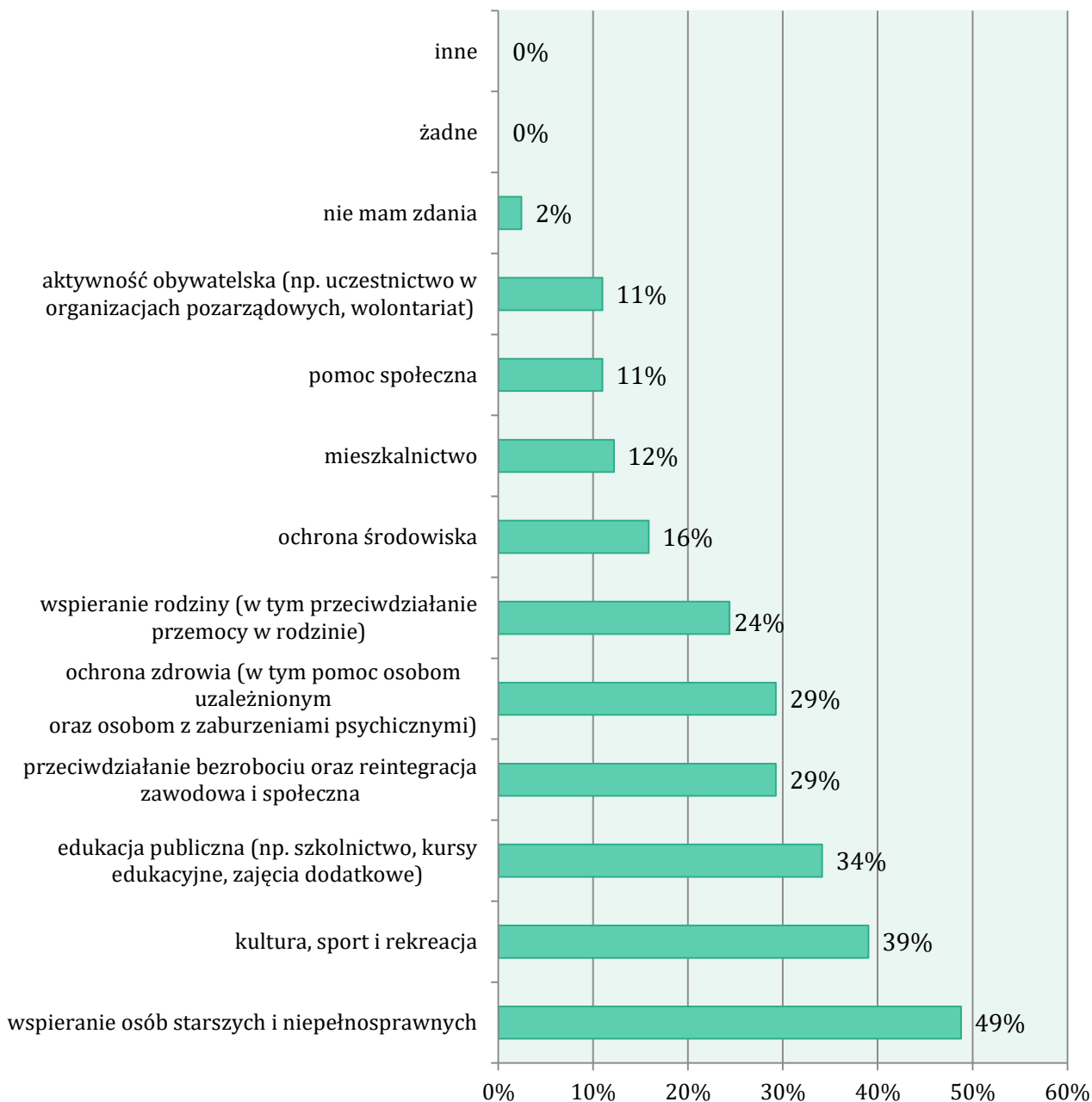
Wykres 69. Czy na terenie gminy jest potrzeba prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców?

Diagnoza wskazała również obszary w zakresie usług społecznych, które zdaniem badanych powinny być priorytetowo rozwijane i usprawniane na terenie gminy Raciążek. Zdaniem badanych w pierwszej kolejności należy rozwijać i usprawniać usługi społeczne w zakresie wspierania osób starszych i z niepełnosprawnościami (49%), kultury, sportu i rekreacji (39%) oraz edukacji publicznej np. kursy edukacyjne, zajęcia dodatkowe (34%). W dalszej kolejności pod względem wskazań znalazło się przeciwdziałanie bezrobociu oraz reintegracja zawodowa i społeczna (29%), usługi społeczne z zakresu ochrony zdrowia, w tym pomoc osobom uzależnionym oraz z zaburzeniami psychicznymi (29%), jak również wspieranie rodziny, w tym przeciwdziałanie przemocy (24%). Na ochronę środowiska wskazało 16% badanych, na

mieszkalnictwo – 12%, a na pomoc społeczną i aktywność obywatelską – 11% osób. Brak zdania w zakresie priorytetowości rozwijanych i usprawnianych działań na terenie gminy Raciążek ma 2% badanych.

Wykres 70. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i finansowane na terenie Gminy?

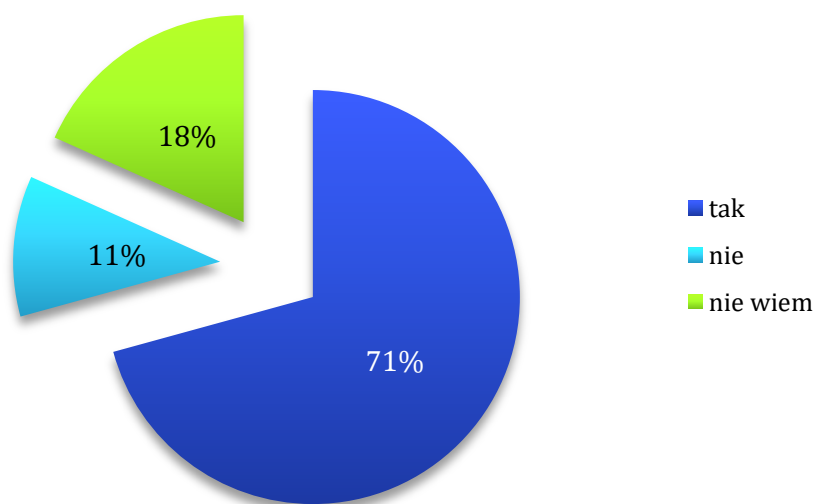
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

2.12. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustroj i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Według badań CBOS „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością” z 2018 roku wskaźniki poczucia bezpieczeństwa uległy nieznacznemu pogorszeniu, ale nadal zdecydowana większość Polaków uważa, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie. Większość badanych nie obawia się, że może stać się ofiarą przestępstwa, jednak połowa wyraża obawę o bezpieczeństwo członków swojej rodziny. Co piąty badany deklaruje, że w ciągu ostatnich pięciu lat padła ofiarą jakiegoś przestępstwa. Odsetki osób, które doświadczyły kradzieży, włamania, pobicia, napaści lub innego przestępstwa, są niemal takie same jak w 2017 roku⁴³.

W pierwszej kolejności zapytaliśmy mieszkańców gminy Raciążek o to, czy oceniają swoją okolicę jako bezpieczną. Twierdzącej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 71% osób, a negatywnej – 11%. Blisko co piąty mieszkaniec miał trudności w odpowiedzi na to pytanie (18%).

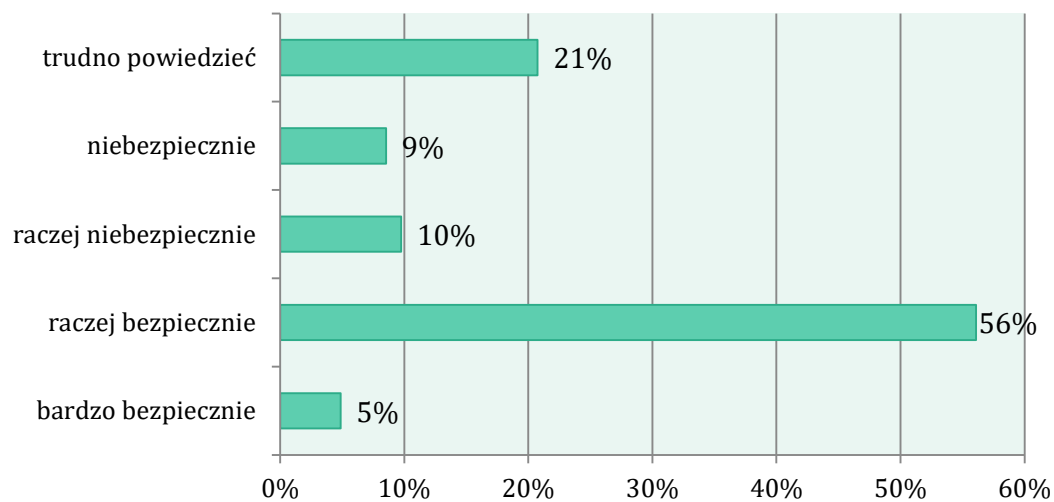
Wykres 71. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?

W kolejnym pytaniu mieszkańcy gminy Raciążek mieli określić, czy czują się bezpiecznie spacerując po zmroku w swojej okolicy. Materiał badawczy pokazuje, że większość osób czuje się raczej bezpiecznie (56%), natomiast co dziesiąty badany mieszkaniec uważa, że po zmroku jest raczej niebezpiecznie (10%). 5% ankietowanych odpowiedziało, że czuje się bardzo bezpiecznie, 9% uważa, że w ich okolicy jest niebezpiecznie, natomiast 21% trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

⁴³ Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością, CBOS 2018.

Wykres 72. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?

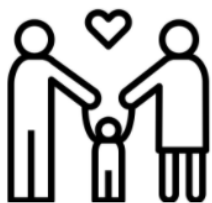

IV. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE RACIĄŻEK

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążku, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeprowadzonej diagnozy problemów społecznych w 2021 roku, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowanych działań interwencyjnych. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT⁴⁴.

1. WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIELICZY ZASTĘPCZEJ

■ Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

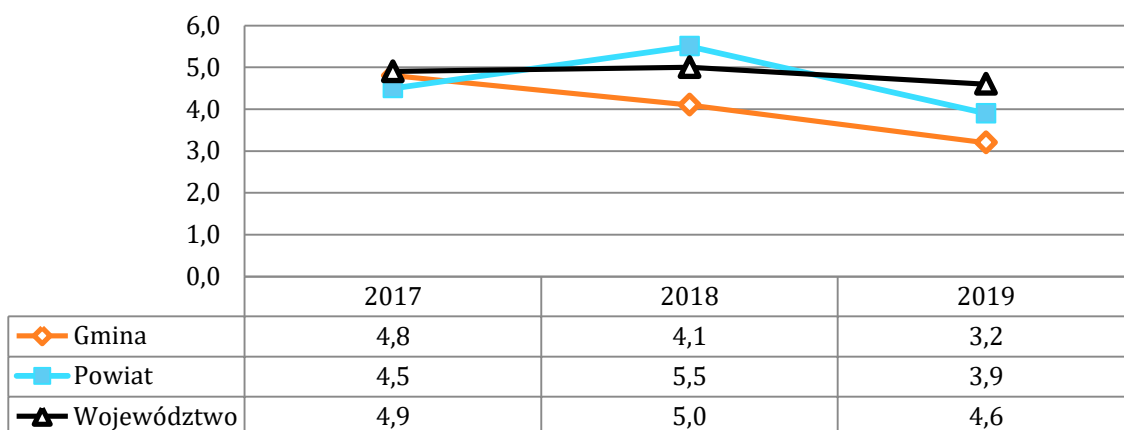
1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Analiza obszaru jakim jest wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej została rozpoczęta od przedstawienia wskaźnika dotyczącego małżeństw mieszkańców gminy Raciążek, w porównaniu do wartości w całym województwie kujawsko-pomorskim oraz powiecie aleksandrowskim. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba małżeństw na 1000

⁴⁴ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

ludności systematycznie się zmniejszała – zarówno w Gminie, powiecie, jak i całym województwie. W 2019 roku na terenie Gminy wskaźnik małżeństw kształtował się na znacznie niższym poziomie niż w województwie oraz powiecie.

Wykres 73. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Raciążek w porównaniu do powiatu aleksandrowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2020 roku przyznano łącznie 664 świadczenia rodzinom posiadającym jedno dziecko, 885 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 264 świadczenia rodzinom z trójką dzieci oraz 967 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 42. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku

liczba dzieci	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
jedno dziecko	664	100	564
dwoje dzieci	885	35	850
troje dzieci	264	23	241
czworo i więcej dzieci	967	48	919

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”. Program Rodzina 500+ został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 roku. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18. roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Szczegółowe zestawienie liczby rodzin korzystających z Programu i kwota świadczeń w latach 2017-2019 prezentuje poniższa tabela. W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało 211 rodzin na łączną kwotę 1 957 679 zł, w 2018 roku – 197 rodzin, a wydatkowano na to 1 907 965 zł, a w 2019 roku – 205 rodzin, na co przeznaczono 2 445 106 zł.

Tabela 43. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń (w złotych) na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	211	197	205
kwota świadczeń	1 957 679	1 907 965	2 445 106

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej otrzymał do realizacji nowe zadanie z dniem 01.07.2018 roku. Nowym zadaniem było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, które przysługuje w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. W 2020 roku świadczenie „Dobry start” wypłacono 331 dzieciom, czyli o 1 mniej niż w roku poprzednim oraz 9 mniej niż w 2018 roku. W 2018 roku na świadczenie „Dobry start” przeznaczono 102 000 zł, w 2019 roku – 99 600 zł, natomiast w 2020 roku – 99 300 zł. Z powyższych danych wynika, że liczba dzieci korzystających z Programu „Dobry start” utrzymuje się na podobnym poziomie. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 44. Liczba wypłaconych świadczeń „Dobry start” oraz środki przeznaczone na jego realizację na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba wypłaconych świadczeń	340	332	331
wydatkowana kwota (w złotych)	102 000	99 600	99 300

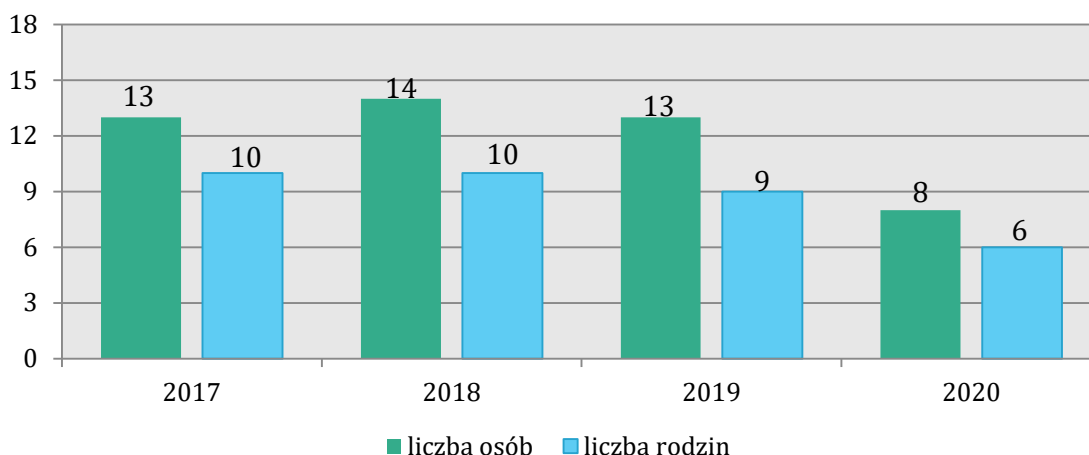
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

Z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. Ośrodek jest realizatorem zadań ustawy z dnia

4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”. Na przestrzeni analizowanych lat żadna z rodzin nie otrzymała powyższego świadczenia.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni ostatnich czterech lat zauważalny jest spadek liczby rodzin oraz osób korzystających z omawianego świadczenia. W roku 2020 było to 6 rodzin, w 2019 roku – 9, natomiast w 2018 i 2017 roku – 10.

Wykres 74. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

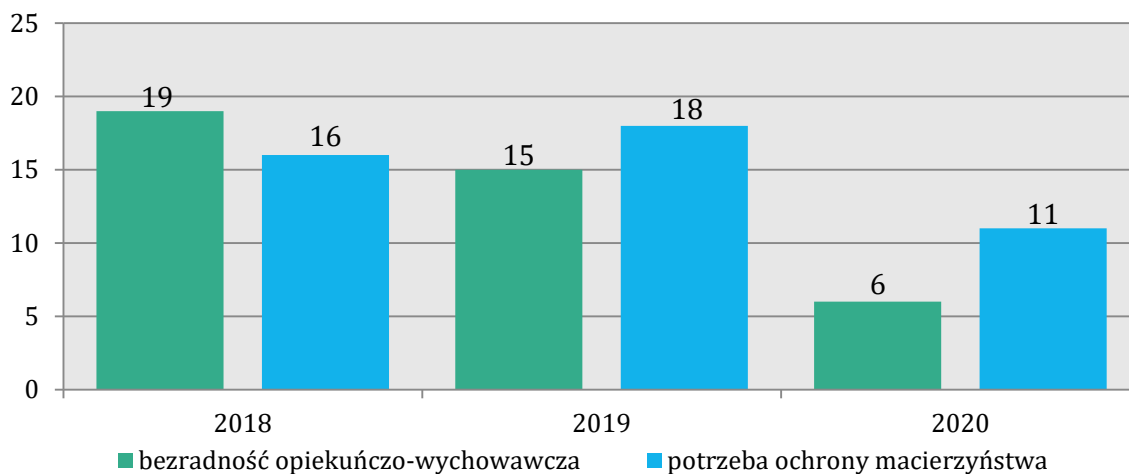
BEZRADNOŚĆ OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZA

W 2020 roku bezradność opiekuńczo-wychowawcza jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znalazła się na siódmym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych uległa zmniejszeniu. W 2018 roku udzielono pomocy i wsparcia z tego powodu 19 rodzinom, w 2019 roku – 15, natomiast w 2020 roku – 6 rodzinom. GOPS w Raciążku udzielał również wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa. W 2020 roku pomoc z tego powodu została udzielona 11 rodzinom, w 2019 roku – 18, natomiast w 2018 roku – 16 rodzinom. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 183, a więc rodziny z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowiły 3,2% ogółu, natomiast rodziny, którym udzielono pomocy z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa – 6% ogółu.

Wykres 75. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz ochrony macierzyństwa w latach 2018-2020

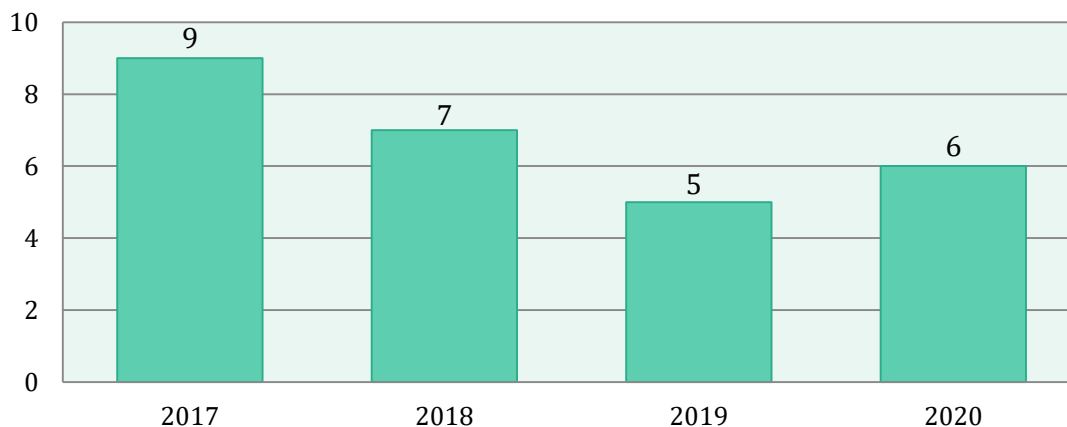

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążku realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2021 r. poz. 159). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Raciążku zatrudniony jest jeden asystent rodziny. W 2020 roku w ramach realizacji ustawowego zadania asystent rodziny prowadził pracę w 6 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny pozostawała na stałym poziomie, natomiast liczba rodzin w stosunku do 2019 roku uległa niewielkiemu zwiększeniu.

Wykres 76. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na przestrzeni lat 2017-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W roku 2020 w gminie Raciążek nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Rodziny z gminy Raciążek korzystają również z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Przysługuje ona niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej, czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki oferują nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążku wydał 77 kart dla 36 rodzin.

W ramach wspierania rodziny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi instytucjami takimi jak: placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe oraz placówki służby zdrowia.

Na terenie gminy Raciążek nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek dotyczące wspierania rodziny.

Tabela 45. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek dotyczące wspierania rodziny

Obszar tematyczny	Wnioski
Działania poprawiające sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo	<ul style="list-style-type: none"> ■ Z przeprowadzonych badań wynika, że sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo poprawiłaby przede wszystkim: pomoc terapeutyczna oraz większa dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych. ■ Według 49% respondentów na terenie Gminy jest potrzeba prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców, natomiast przeciwnego zdania jest co piąty badany mieszkaniec.
Organizacja i zagospodarowanie czasu wolnego rodzin	<ul style="list-style-type: none"> ■ Z zebranego materiału badawczego wynika, że zdaniem znacznej części mieszkańców działania Gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego rodzin prowadzone są niedostatecznie (54%), natomiast pozytywnie określiło je tylko 11%.

Priorytetowość usług społecznych

- Blisko co czwarty badany stwierdził, że wspieranie rodziny jest priorytetowym obszarem, który należy rozwijać i finansować na terenie Gminy.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

OBSZARY PROBLEMOWE

- niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich
- spadek wskaźnika małżeństw
- brak wyspecjalizowanych placówek wsparcia dziennego oraz świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży

2. WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

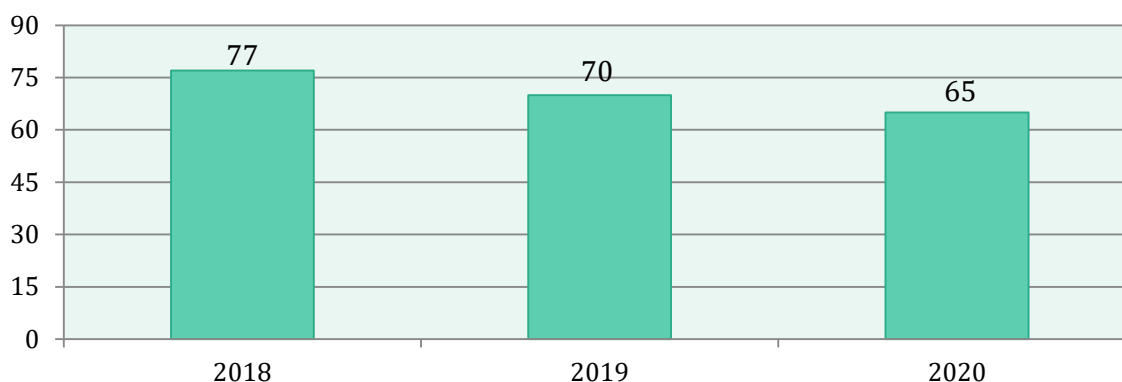

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 65. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 183, a więc rodziny z problemem niepełnosprawności stanowiły 35,5% ogółu. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa spadkowi – w porównaniu do 2018 roku zmniejszyła się o 15,6%, natomiast w stosunku do 2019 roku spadła o 7,1%.

Wykres 77. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

W 2020 roku niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znalazła się na trzecim miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2020. W 2017 roku przyznano 208 świadczeń na łączną kwotę 31 824 zł, w 2018 roku liczba świadczeń wyniosła 187 na kwotę 29 522 zł, w 2019 roku kształtowała się na poziomie 190 świadczeń na kwotę 35 888 zł, z kolei w 2020 roku przyznano 179 świadczeń na kwotę 38 635 zł. Na przestrzeni analizowanych lat, liczba przyznanych świadczeń uległa zmniejszeniu.

Tabela 46. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba świadczeń	208	187	190	179
kwota świadczeń (zł)	31 824	29 522	35 888	38 635

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 343 świadczeń. W 2017 roku przyznano 247 świadczeń, w 2018 roku – 260, natomiast w 2019 roku – 323. Różnica pomiędzy 2017 rokiem, a 2020 rokiem kształtuje się zatem na poziomie 96 świadczeń.

Tabela 47. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba świadczeń	247	260	323	343
kwota świadczeń (zł)	37 791	41 162	61 327	74 033

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2017 roku przyznano 338 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 roku – 340, w 2019 roku 342 świadczenia, natomiast w 2020 roku – 351. Na przestrzeni analizowanych lat obserwowalny jest wzrost liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie.

Tabela 48. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba świadczeń	338	340	342	351
kwota świadczeń (zł)	51 714	53 811	64 831	75 728

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze

wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W 2020 roku w ramach tego zasiłku wypłacono 39 świadczeń, a więc o 13 więcej niż w 2019 roku oraz o 24 więcej niż w roku 2018.

Tabela 49. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba świadczeń	0	15	26	39
kwota świadczeń (zł)	0	7 665	15 840	24 180

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osobom z niepełnosprawnością z terenu Gminy udzielone zostaje wsparcie między innymi w postaci zasiłków okresowych. W 2020 i 2019 roku udzielony został 1 zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności, w 2018 roku – 5, natomiast w 2017 roku – 4.

Tabela 50. Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba osób	4	5	1	1
kwota świadczeń (zł)	1 816	7 747	2 195	309

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Na przestrzeni lat 2019-2020 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Aleksandrowie Kujawskim zarejestrowanych było łącznie po 6 osób z niepełnosprawnościami z terenu gminy Raciążek. W stosunku do 2018 roku liczba ta uległa niewielkiemu zwiększeniu, natomiast w porównaniu do 2017 roku zmniejszyła się.

Tabela 51. Liczba osób z niepełnosprawnościami z gminy Raciążek zarejestrowanych w PUP na przestrzeni lat 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba osób, w tym:	8	5	6	6
liczba kobiet	5	2	3	3

Źródło: <https://aleksandrowkujawski.praca.gov.pl/>

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Wnioski z badania ankietowego obejmującego między innymi temat funkcjonowania osób z niepełnosprawnością z terenu gminy Raciążek, przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 52. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców w 2021 roku dotyczące osób z niepełnosprawnością

Obszar tematyczny	Wnioski
Infrastruktura techniczna Gminy	<ul style="list-style-type: none"> Zdaniem większości ankietowanych infrastruktura techniczna w Gminie jest dostosowana w niewielkim stopniu do osób z niepełnosprawnościami.
Problemy osób z niepełnosprawnością	<ul style="list-style-type: none"> Do problemów najczęściej dotyczących osoby z niepełnosprawnością w Gminie należą według większości mieszkańców: brak odpowiednich ofert pracy, bariery architektoniczne oraz długi okres oczekiwania na rehabilitację.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz przeprowadzonych badań, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego.

- niepełnosprawność stanowiąca jeden z najczęstszych powodów udzielania pomocy i wsparcia rodzinom zamieszkującym Gminę
- trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych
- wzrost zapotrzebowania na zasiłki pielęgnacyjne
- brak odpowiednich ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami
- długi okres oczekiwania na rehabilitację

3. ZDROWIE PSYCHICZNE

■ Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian⁴⁵.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez Gminę, należy organizacja i świadczenie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem specjalistycznych usług opiekuńczych jest poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez: zapewnienie wysokiej jakości specjalistycznej pomocy osobom samotnym z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach gdy są jej pozbawione oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić; pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego, świadczoną przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem. GOPS w Raciążku w 2020 roku zatrudniał na umowę zlecenie 15 specjalistów w tym zakresie – to o jednego więcej niż w 2019 roku. Osoby te prowadziły zajęcia z dziećmi z dziecięcym porażeniem mózgowym oraz ze spektrum autyzmu. Zakres usług obejmował:

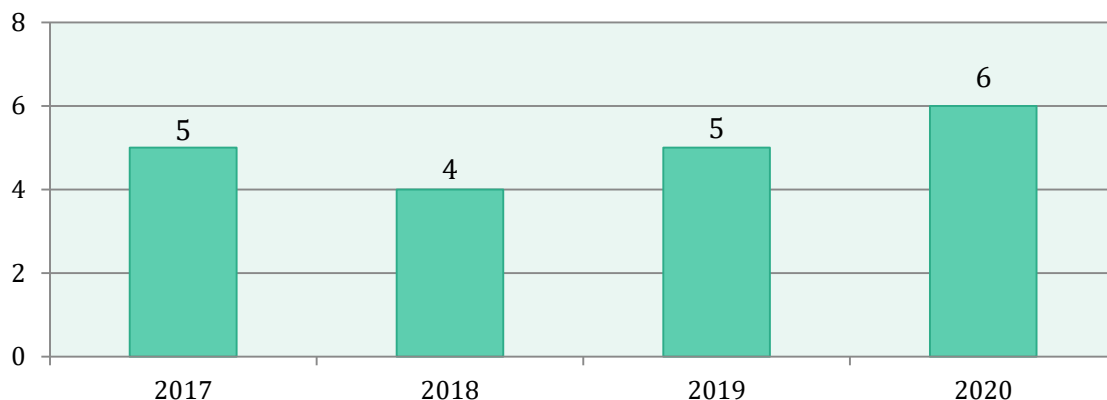
- uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania,
- motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych,
- rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu zgodnie z zaleceniami lekarskimi lub specjalisty z zakresu rehabilitacji ruchowej lub fizjoterapii,
- współpracę ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmierzającego do wielostronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług.

⁴⁵ www.psychiatriapolska.pl

W 2020 roku z powyższej formy pomocy skorzystało 6 osób, w 2019 roku – 5 osób, w 2018 roku – 4 osoby, natomiast w 2017 roku – ponownie 5 osób.

Wykres 78. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2020

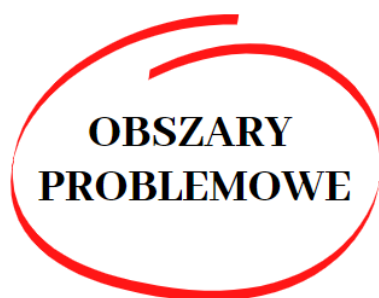

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego.

→ zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi

→ nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19

4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny⁴⁶. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr XXXIII/192/2021 Rady Gminy Raciążek z dnia 29 stycznia 2021 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Raciążek na 2021 rok*.

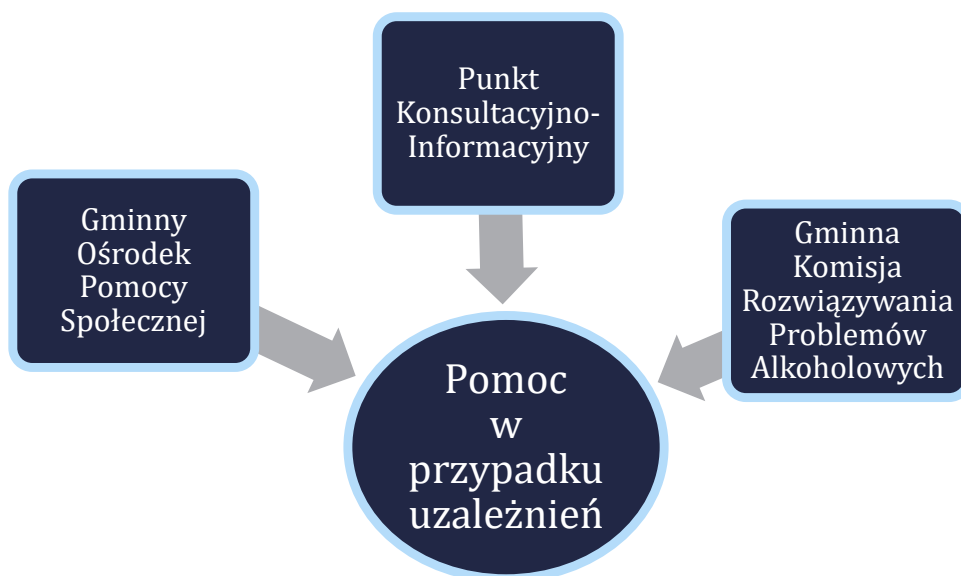
W podstawowych zadaniach Programu wyróżniono:

- zapewnienie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji uzależniających;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej, społecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania innym uzależnieniom;
- wspomaganie działalności stowarzyszeń, instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii i innych uzależnień;

⁴⁶ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

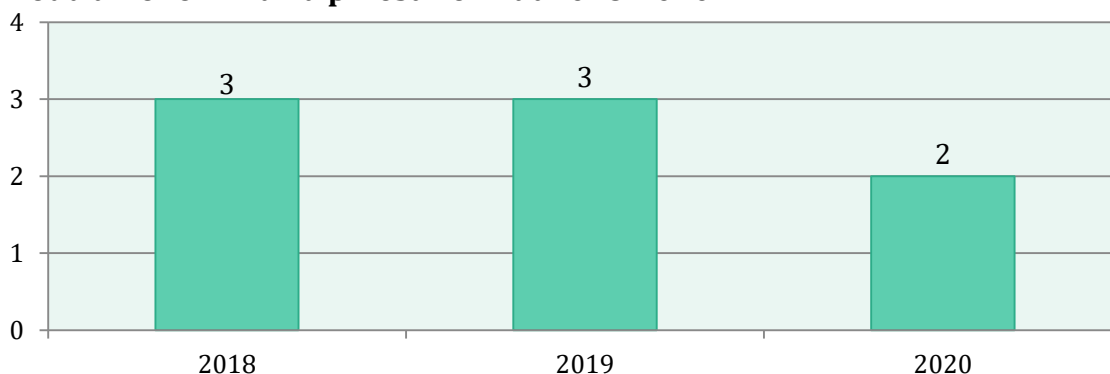
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego⁴⁷.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, w których na terenie gminy Raciążek mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

W 2020 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raciążku z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały 2 rodziny. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu uległa zmniejszeniu o 1 rodzinę. Na przestrzeni analizowanych lat żadna z rodzin nie otrzymała wsparcia z powodu narkomanii. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 183, a więc rodziny z problemem alkoholowym stanowiły 1,1% ogółu.

Wykres 79. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

⁴⁷ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Raciążek na 2021 rok (uchwała Nr XXXIII/192/2021 Rady Gminy Raciążek z dnia 29 stycznia 2021 roku)

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Raciążku, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 6 członków.

W 2020 roku członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy z 5 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 1 członkiem rodziny osoby uzależnionej. Jednocześnie w omawianym roku Komisja nie podjęła czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec osób uzależnionych od alkoholu. Na przestrzeni lat 2017-2020 Komisja nie wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec żadnej osoby. W stosunku do 2019 roku odnotowany został wzrost liczby osób uzależnionych oraz spadek liczby członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy. Dane dotyczące podejmowanych działań GKRPA w Raciążku wobec osób uzależnionych w latach 2017-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 53. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Raciążku wobec osób uzależnionych w latach 2017-2020

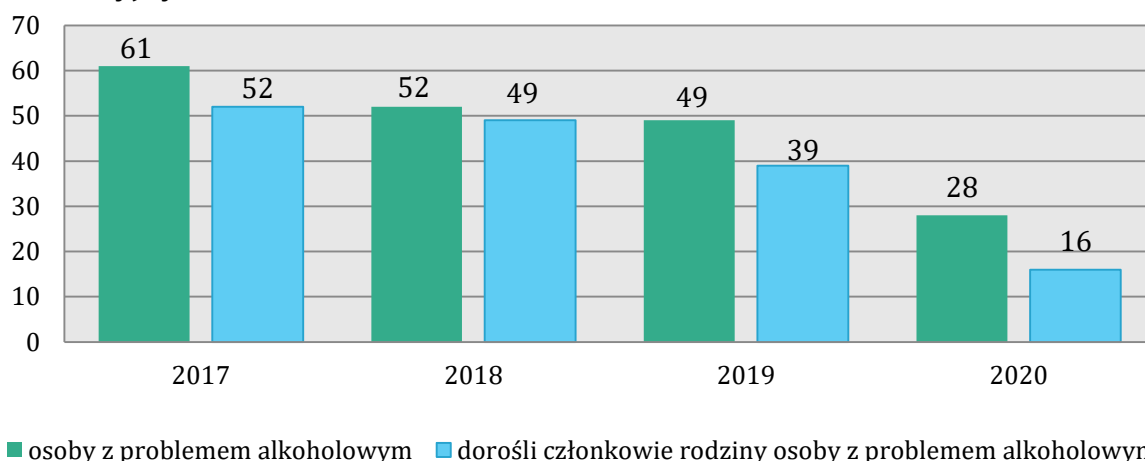
wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	3	1	4	5
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	14	14	20	1
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	3	1	0	0
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie gminy Raciążek funkcjonuje Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, który w ciągu 2020 roku czynny był 20 godzin w miesiącu. Pomoc i wsparcie mogą uzyskać tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc.

W 2020 roku w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym udzielono porad 28 osobom z problemem alkoholowym oraz 16 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. Dane źródłowe wykazują, że na przestrzeni ostatnich lat liczba osób zgłaszających się po poradę do Punktu, uległa zmniejszeniu. W 2017 roku udzielono porad łącznie 113 osobom, w 2018 roku – 101 osobom, w 2019 roku – 88 osobom, natomiast w 2020 roku – 44 osobom.

**Wykres 80. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-
Informacyjnym w latach 2017-2020**

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie gminy Raciążek funkcjonuje jedna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), natomiast nie prowadzi działalności żadna samopomocowa grupy wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon) oraz dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. Na przestrzeni analizowanych lat, tj. 2017-2020 nie zostały przeprowadzone programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN.

Co rocznie organizowane są natomiast inne, nierekomendowane programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej. W 2020 roku wzięło w nich udział 200 uczniów, 10 nauczycieli oraz 70 rodziców.

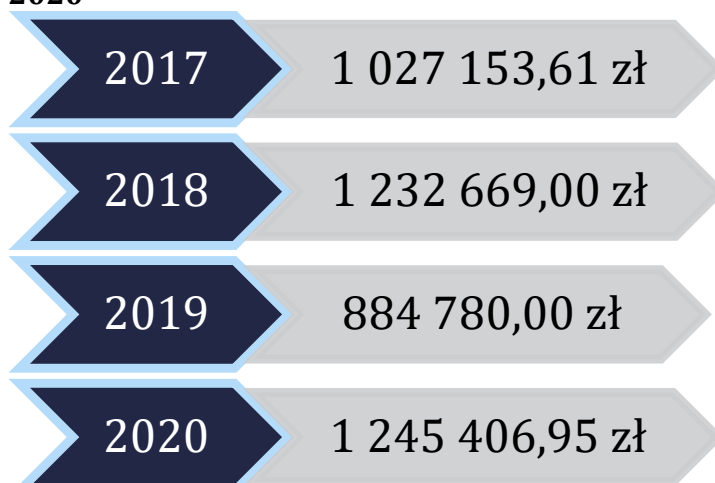
**Tabela 54. Liczba uczestników programów profilaktycznych z obszaru
profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży w latach 2017-2020**

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
uczniowie	105	150	333	200
nauczyciele	10	10	9	10
rodzice	0	15	0	70

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Raciążek. W 2020 roku wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Raciążek wyniosła łącznie 1 245 406,95 zł, w tym 569 904,32 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 81 636,95 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 593 865,68 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do 2019 roku, łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zwiększeniu o 40,7%.

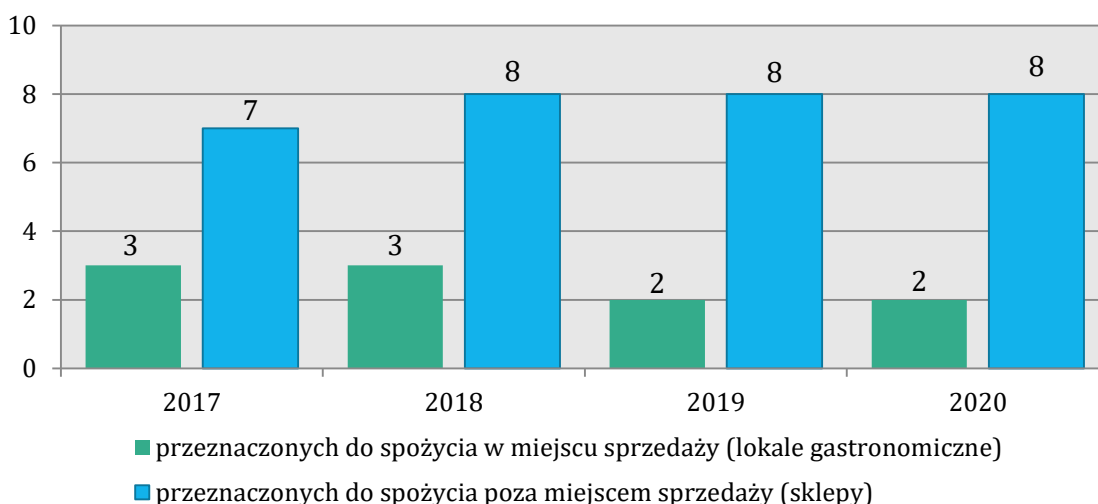
Rysunek 7. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Raciążek alkoholu w latach 2017-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku na terenie gminy Raciążek znajdowało się łącznie 10 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 8 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 2 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2017-2020 liczba sklepów oraz lokali gastronomicznych prowadzących sprzedaż alkoholu uległa niewielkiemu zmniejszeniu.

Wykres 81. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększy obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek, dotyczące uzależnień. Do obszarów tematycznych poddanych analizie zaliczyć można spożywanie alkoholu, palenie papierosów i e-papierosów, zażywanie narkotyków lub dopalaczy.

Tabela 55. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek dotyczące uzależnień

Obszar tematyczny	Wnioski
Alkohol	<ul style="list-style-type: none"> ■ Z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga 5% mieszkańców Gminy, w tym 1% stanowią osoby pijące go codziennie. ■ Niepokojące jest to, że 7% zdarzyło się kierować pojazdem pod wpływem alkoholu, a niemal połowa badanych była świadkiem sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu, co może wskazywać na występowanie na terenie Gminy problemów w tym zakresie (42%). ■ Świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej miejscowości było w ciągu ostatnich 12 miesięcy 16% badanych mieszkańców.
Papierosy i e-papierosy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zebrany materiał badawczy wykazał, że codziennie papierosy pali średnio co czwarty dorosły mieszkaniec gminy Raciążek (23%). ■ Papierosy elektroniczne są wśród dorosłej części społeczności Gminy znacznie mniej popularne, niż te tradycyjne – codziennie sięga po nie 6% ankietowanych.
Narkotyki i dopalacze	<ul style="list-style-type: none"> ■ Do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznała się 1 osoba, która zażywa je kilka razy w roku. ■ Znajomość miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze wykazało 5% badanych.

W dalszej kolejności analizie poddane zostały wyniki badań przeprowadzonych wśród uczniów z gminy Raciążek. Dotyczyły one spożywania alkoholu, palenia papierosów/e-papierosów, sięgania po narkotyki i dopalacze oraz korzystania z urządzeń elektronicznych i grania w gry na pieniądze. Najważniejsze wnioski z badania przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 56. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród uczniów z gminy Raciążek dotyczące uzależnień

Obszar tematyczny	Wnioski
Alkohol	<ul style="list-style-type: none"> ■ Po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnął stosunkowo niski odsetek badanych uczniów, tj. 8%. ■ Spośród uczniów, którzy pili alkohol, większość sięgnęła po niego jednokrotnie (6%). ■ Połowa młodych mieszkańców Gminy miała kontakt z alkoholem, ponieważ podkraśla go rodzicom. ■ Analizując odpowiedzi uczniów można stwierdzić, że alkohol jest łatwo dostępny dla znacznej części respondentów – 27% badanych przyznało, że nie miałyby trudności w zdobyciu alkoholu na terenie swojej miejscowości. ■ Na podstawie deklaracji badanych uczniów możemy zauważyć, że 10% respondentów uznaje alkohol za mało szkodliwy.
Papierosy i e-papierosy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kontakt z papierosami miała stosunkowo mała część uczniów z gminy Raciążek (6%). Więcej niż jednokrotnie paliło je 2%. ■ Elektroniczne papierosy są wśród uczniów rozpowszechnione w podobnym stopniu, jak te tradycyjne. Po e-papierosy sięgnęło 4% uczniów. ■ Z deklaracji badanych wynika, że tradycyjne papierosy są w opinii uczniów bardziej szkodliwe niż e-papierosy – nie ma świadomości lub wiedzy na temat szkodliwości e-papierosów dla zdrowia 8% ankietowanych, a na temat tradycyjnych papierosów – żaden ankietowany. ■ Analizując odpowiedzi uczniów można stwierdzić, że papierosy są łatwo dostępne dla znacznej części respondentów – 23% badanych przyznało, że nie miałyby trudności w ich zdobyciu na terenie swojej miejscowości. Dostępność e-papierosów w Gminie jest mniejsza, gdyż ich łatwe zdobycie deklaruje 10% uczniów.
Narkotyki i dopalacze	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zebrany materiał badawczy wykazał, że żaden z uczniów nie miał bezpośredniego kontaktu z narkotykami i dopalaczami. ■ W kwestii dostępności narkotyków i dopalaczy w środowisku lokalnym uczniów, wyniki kształtują się na zadowalającym poziomie – tylko 2% uznaje narkotyki i dopalacze za łatwo dostępne w swojej miejscowości. ■ Wszyscy respondenci mają świadomość na temat szkodliwości narkotyków, natomiast w przypadku dopalaczy 2% uczniów wykazało brak wiedzy w tym zakresie.

<p>Korzystanie z urządzeń elektronicznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Z urządzeń elektronicznych korzystają prawie wszyscy młodzi mieszkańcy Gminy, w tym większość z nich robi to codziennie (75%). ■ Bardzo duże ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin dziennie, poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych aż 21% uczniów. ■ Warto mieć na uwadze odpowiedzi respondentów na temat ich doświadczeń związanych z korzystaniem z urządzeń elektronicznych – wyniki są dosyć niepokojące: próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 4% badanych, a czasami aż 18%, najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 8% badanych, a czasami 47%, późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urządzeń elektronicznych bardzo często 10% uczniów, a czasami 14%, a negatywne skutki zdrowotne z powodu korzystania z urządzeń elektronicznych bardzo często odczuwa 4%, a czasami – 24% uczniów. ■ Uczniowie korzystają z urządzeń elektronicznych głównie w celu kontaktu ze znajomymi, grania w gry, nauki, słuchania muzyki oraz korzystania z portali społecznościowych.
<p>Granie w gry na pieniądze</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kiedykolwiek w życiu w gry na pieniądze grał średnio co czwarty badany (23%). ■ W ciągu ostatnich 12 miesięcy w gry na pieniądze grało 10% uczniów (spośród całej próby badawczej, tj. 52 osób). ■ Żaden z uczniów nie doświadczył w związku z graniem w gry na pieniądze poważnych problemów.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego.

OBSZARY PROBLEMOWE

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień
- występujący na terenie Gminy problem prowadzenia pojazdów przez osoby nietrzeźwe
- poświęcanie znacznej ilości czasu na korzystanie z urządzeń elektronicznych przez nastolatków
- dostępność alkoholu i papierosów wśród młodych mieszkańców
- spożywanie alkoholu przez kobiety w ciąży
- zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w związku z występowaniem pandemii COVID-19

5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

■ Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

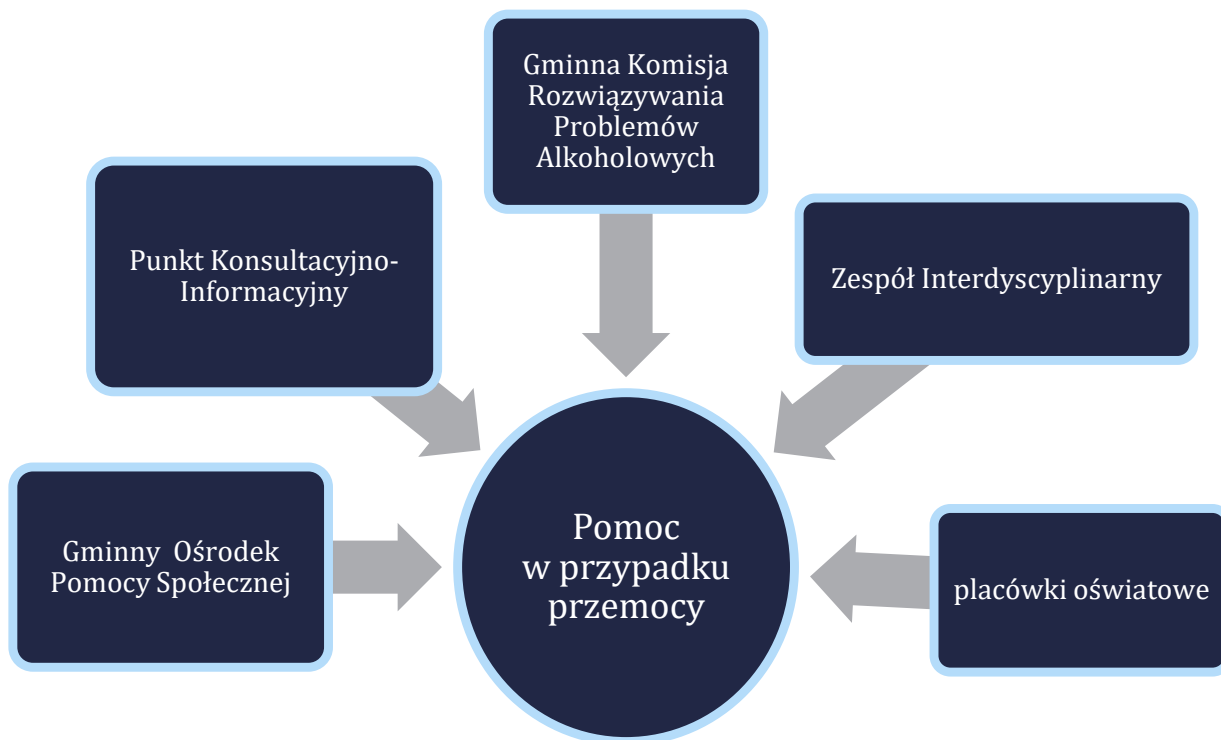

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Raciążek zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi następujący przedstawiciele: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, kuratorzy.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

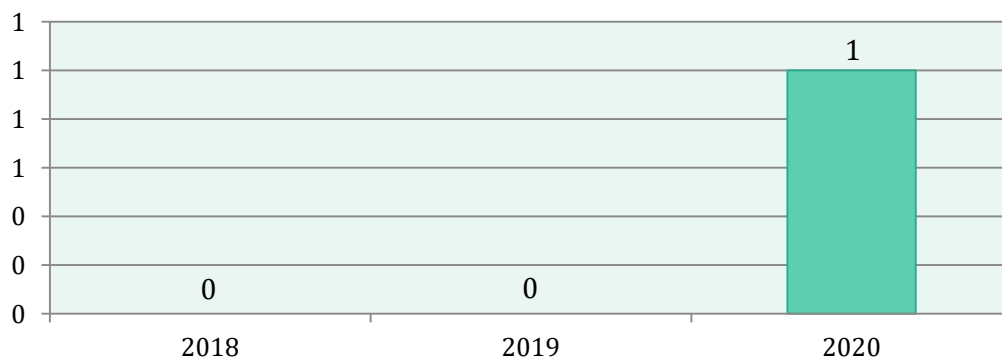
Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Raciążek mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025* przyjętym uchwałą Nr XXII/185/2020 Rady Gminy Raciążek. Głównym celem Programu jest „zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w gminie Raciążek”.

W 2020 roku z powodu przemocy w rodzinie pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raciążku otrzymała 1 rodzina. W latach 2018-2019 ze wsparcia z omawianego powodu nie korzystała żadna rodzina. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 183, a więc rodziny z problemem przemocy w rodzinie stanowiły 0,5% ogółu.

Wykres 82. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2017-2020. W 2020 roku liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego wyniosła 11, czyli o 5 więcej niż w latach 2018-2019 oraz o 6 więcej niż w 2017 roku. Na przestrzeni lat 2017-2020 nie utworzono żadnej grupy roboczej oraz nie odbyło się żadne posiedzenie. Dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 57. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w gminie Raciążek w latach 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	5	6	6	11
liczba utworzonych grup roboczych	0	0	0	0
liczba posiedzeń grup roboczych	0	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego objęto 5 rodzin – najwięcej od 2017 roku. Liczba osób, którym Zespół udzielał pomocy na przestrzeni ostatnich czterech lat uległa znacznemu zwiększeniu. Pomocą w 2020 roku objęto 6 kobiet, 6 mężczyzn oraz 8 dzieci. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia tabela nr 58.

Tabela 58. Liczba osób i rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2017-2020

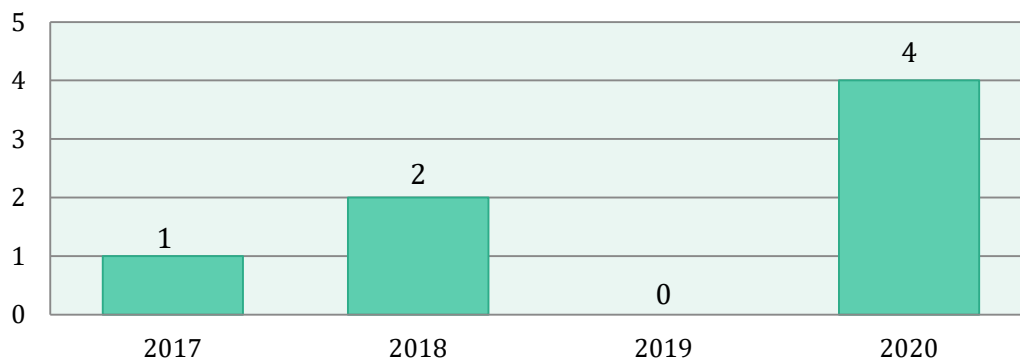
wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba rodzin	1	2	0	5
liczba osób, w tym:	1	2	0	20
liczba kobiet	0	2	0	6
liczba mężczyzn	0	0	0	6
liczba dzieci	1	0	0	8

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia

dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. W 2020 roku procedurą „Niebieskie Karty” objęto 4 rodziny i tym samym liczba ta była najwyższa w porównaniu do poprzednich lat. W 2017 roku powyższą procedurą objęto 1 rodzinę, w 2018 roku – 2, natomiast w 2019 roku ani jednej rodziny.

Wykres 83. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2017-2020 w gminie Raciążek

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Informacje dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w gminie Raciążek w latach 2017-2020 przedstawione zostały w poniższej tabeli. Z prezentowanych danych wynika, że w 2020 roku wszczęto 3 procedury „Niebieskie Karty - A” oraz 4 procedury „Niebieskie Kart - C i D”. Oznacza to wzrost w porównaniu do poprzednich lat.

Tabela 59. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - A”	0	0	0	3
liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - C”	0	0	0	4
liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - D”	0	2	0	4

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Członkowie GKRPA kontaktowali się z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, stosującymi przemoc oraz jej świadkami. W 2020 roku członkowie Komisji skontaktowali się z 3 osobami doznającymi przemocy, 2 stosującymi przemoc oraz 1 świadkiem przemocy w rodzinie. W porównaniu do poprzednich lat zauważalny jest wzrost liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz ich świadków, natomiast liczba osób stosujących przemoc pozostaje na stałym poziomie, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 60. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, stosujących przemoc i świadków przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w Raciążku w latach 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
osoby doznające przemocy w rodzinie	0	0	2	3
osoby stosujące przemoc w rodzinie	0	1	2	2
świadkowie przemocy w rodzinie	0	0	0	1

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Funkcjonujący na terenie Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w 2020 roku udzielił porad 2 osobom doznającym przemocy oraz żadnej osobie stosującej przemoc w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich czterech lat można zauważyć spadek liczby udzielonych porad osobom stosującym przemoc w rodzinie oraz względnie stałą liczbę porad dla osób doznających przemocy w rodzinie. Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela 61. Dane dotyczące porad udzielonych w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym osobom doznającym i stosującym przemoc w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
osoby doznające przemocy w rodzinie				
liczba osób	1	2	2	2
liczba porad	3	2	5	4
osoby stosujące przemoc w rodzinie				
liczba osób	0	2	1	0
liczba porad	0	4	3	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek dotyczącego przemocy w rodzinie.

Tabela 62. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek dotyczące przemocy

Obszar tematyczny	Wnioski
Skala przemocy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Żaden z ankietowanych nie stwierdził, aby w jego domu występował problem przemocy. ■ Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu zadeklarował wysoki odsetek badanych – średnio co szósty respondent, tj. 17%. ■ Do zastosowania przemocy wobec dziecka/dzieci w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie przyznało się 2,4% badanych (spośród całej próby badawczej, tj. 82 osób).
Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci	<ul style="list-style-type: none"> ■ Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że średnio co szósty mieszkaniec biorący udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie lub ma do niej pozytywny stosunek (16%).

Najważniejsze wnioski z badania przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Raciążek dotyczące przemocy i cyberprzemocy przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 63. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród uczniów z gminy Raciążek dotyczące przemocy

Obszar tematyczny	Wnioski
Skala przemocy i cyberprzemocy	<ul style="list-style-type: none"> ■ W kontekście przytoczonych danych można wysnuć wniosek, że przemocy kiedykolwiek w życiu doznał stosunkowo duży odsetek uczniów – zadeklarował to średnio co siódmy respondent (15%). ■ Większość ankietowanych doświadczyło przemocy ze strony kolegów ze szkoły. ■ Doświadczenia przemocy ze strony taty lub mamy nie zadeklarował żaden uczeń. ■ Problem przemocy w szkole występuje zdaniem 42% uczniów, z czego w opinii 6% – często, a 19% – czasami. ■ Cyberprzemocy doświadczył znaczny odsetek badanych, tj. 42%, natomiast do stosowania cyberprzemocy przyznało się 17% uczniów.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego.

OBSZARY PROBLEMOWE

- wzrost liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”
- wzrost liczby rodzin i osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym znaczna liczba dzieci
- znaczny odsetek uczniów, którzy doświadczyli problemu cyberprzemocy
- brak świadomości części dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej
- znaczna część mieszkańców deklarująca znajomość kogoś w swoim otoczeniu dotkniętego problemem przemocy w rodzinie
- problem przemocy szkolnej i przemocy rówieśniczej

6. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

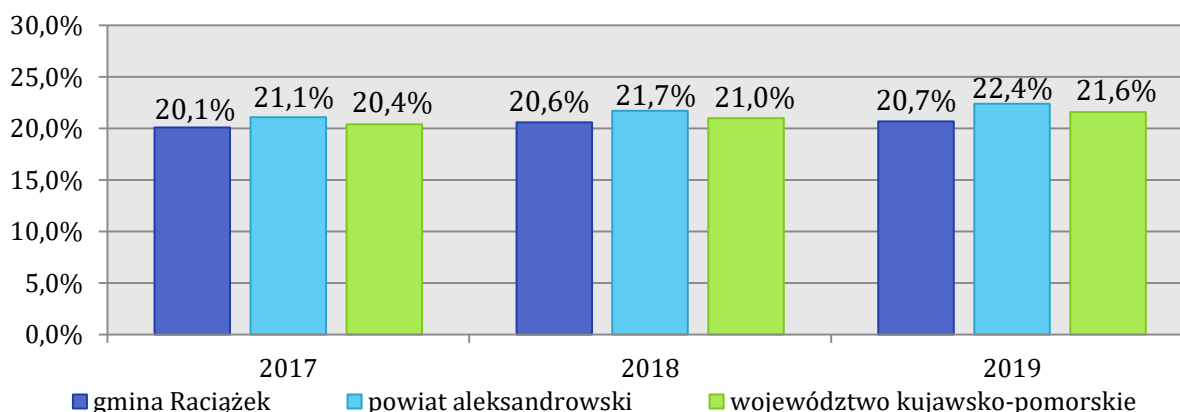

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów.

Z danych GUS wynika, że odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w gminie Raciążek jest niższy względem województwa i powiatu. Na przestrzeni ostatnich trzech lat można zauważyć, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie, powiecie i województwie systematycznie się zwiększał. Różnica między 2017, a 2019 rokiem w gminie Raciążek wynosi 0,6 pp., w powiecie aleksandrowskim – 1,3 pp., natomiast w województwie kujawsko-pomorskim – 1,2 pp.

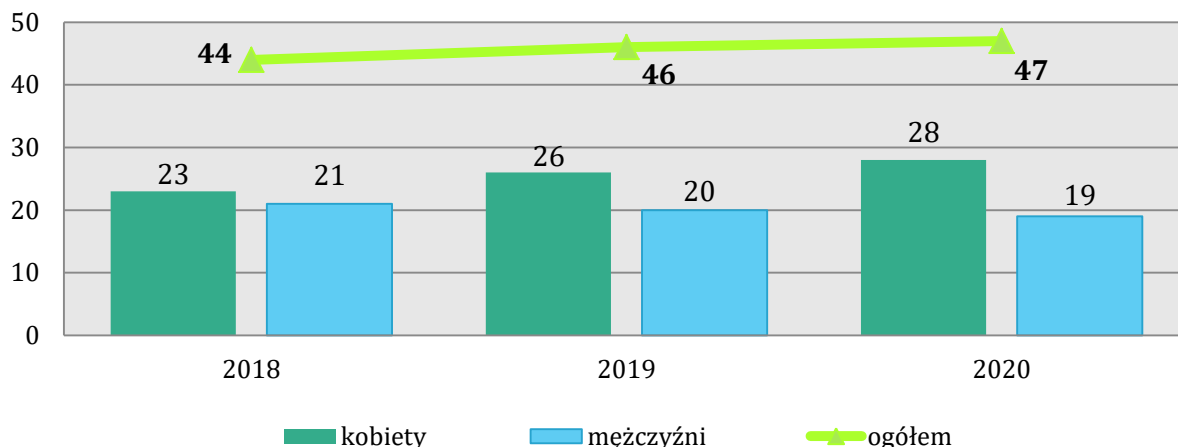
Wykres 84. Odsetek osób wieku poprodukcyjnym w gminie Raciążek, powiecie aleksandrowskim i województwie kujawsko-pomorskim na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2020 roku 47. Większość stanowiły kobiety – było ich 28, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn 19. W stosunku do 2018 roku dostrzec można nieznaczny wzrost liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy będących w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 85. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020 w gminie Raciążek

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w DPS pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążku w 2020 roku poniósł odpłatność za pobyt 4 mieszkańców w DPS na łączną kwotę 109 705 zł, w 2019 roku za 3 osoby na kwotę 92 868 zł, w 2018 roku ponownie za 3 osoby na kwotę 80 178 zł, natomiast w 2017 roku za 2 osoby na kwotę 54 024 zł. Z powyższych danych wynika, że liczba osób, za które Gmina poniosła odpłatność za pobyt w DPS uległa niewielkiemu zwiększeniu.

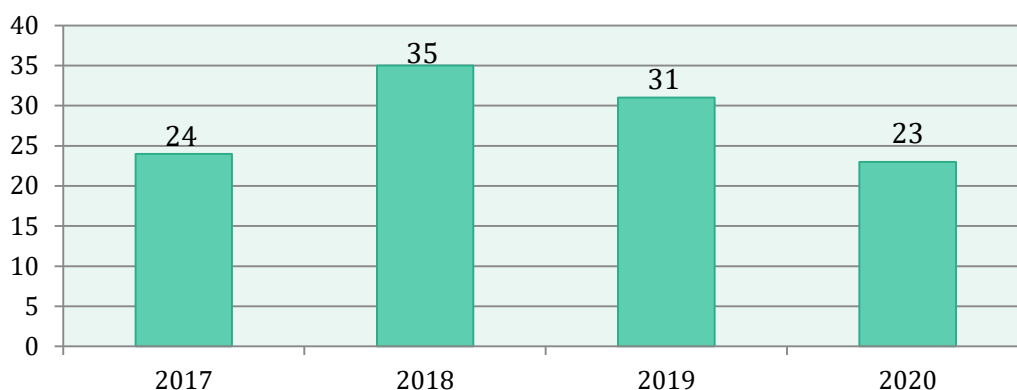
Tabela 64. Liczba osób oraz kwota świadczeń Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba osób	2	3	3	4
kwota świadczeń (zł)	54 024	80 178	92 868	109 705

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku przyznano 23 świadczenia zasiłku pielęgnacyjnego mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat. W porównaniu do poprzedniego roku dostrzegalny jest spadek liczby przyznanych świadczeń w tym zakresie, który kształtuje się na poziomie 25,8%, natomiast w stosunku do 2018 roku wyniósł on 34,3%.

Wykres 86. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2020 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Ważną rolę w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz integracji społecznej osób starszych odgrywa Klub Seniora „Raj”, który liczy 15 członków. Klub bierze udział w przeglądach i konkursach organizowanych przez powiat aleksandrowski i województwo kujawsko-pomorskie: min. W Międzyregionalnym Zlocie Klubów Seniora w Sitnicy, Przeglądzie Zespołów Ludowych Województwa Kujawsko – Pomorskiego w Konecku, Wojewódzkim Przeglądzie Dorobku Klubów Seniora w Raciążku. Ponadto jest organizatorem Stołów Wielkanocnych i Bożonarodzeniowych.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

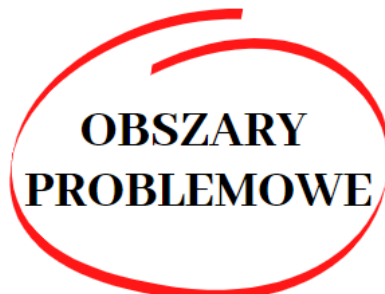
Wnioski z badania ankietowego w zakresie problemów i potrzeb osób starszych w Gminie, przedstawione zostały w tabeli poniżej. Dotyczą one poziomu dostosowania oferty pomocy do potrzeb osób starszych oraz przedstawiają opinię na temat najczęstszych problemów dotyczących osoby na terenie Gminy.

Tabela 65. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców w 2021 roku dotyczące osób starszych

Obszar tematyczny	Wnioski
Oferta pomocy	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ponad połowa badanych stwierdziła, że oferta pomocy osobom starszym w Gminie jest niewystarczająca lub raczej niewystarczająca. ■ Tylko 13% mieszkańców jest zdania, że oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca i raczej wystarczająca.
Problemy i potrzeby osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> ■ Osoby starsze w Gminie w opinii większości mieszkańców najczęściej doznają samotności, niepełnosprawności i chorób wieku podeszłego oraz problemów finansowych. ■ Do głównych potrzeb osób starszych ankietowani zaliczyli usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne, doradztwo i załatwianie spraw urzędowych oraz wykonywanie ciężkich, fizycznych prac domowych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz przeprowadzonych badań ankietowych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego.

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych
- stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności
- niewystarczająca oferta pomocy dla osób starszych

7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad

funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

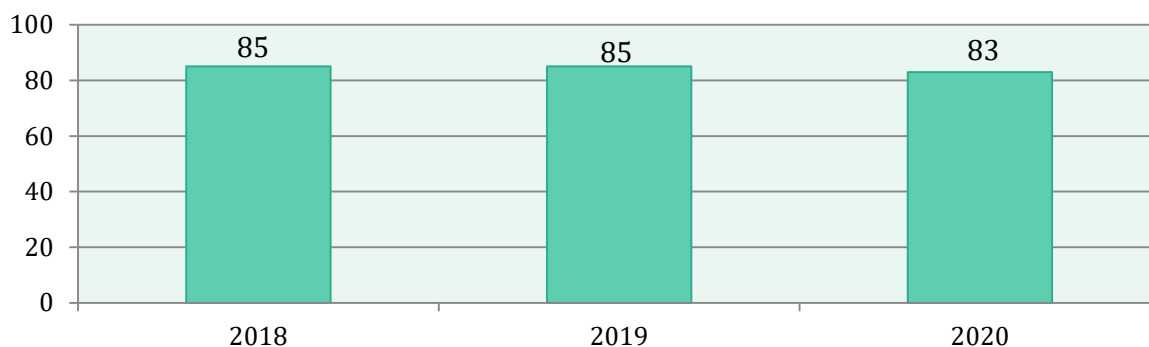
BEZROBOCIE

W 2020 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znalazło się na drugim miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

W 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raciążku z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 83. Na przestrzeni lat 2018-2020 można zauważyć względnie stałą liczbę rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 183, a więc rodziny z problemem bezrobocia stanowiły 45,3% ogółu.

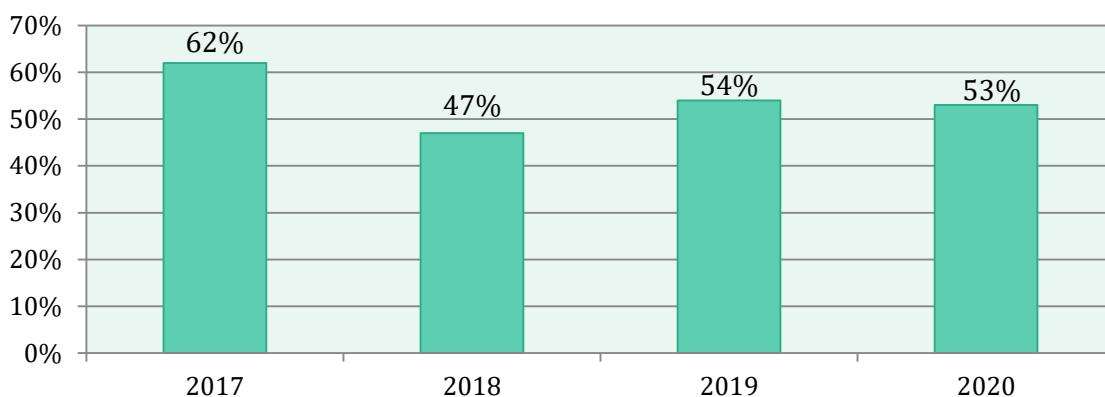
Wykres 87. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020 w gminie Raciążek

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W 2020 roku wyniósł on 53%, w 2019 roku – 54%, w 2018 roku – 47%, natomiast w 2017 roku – 62%. Należy zwrócić uwagę na to, że wskaźnik ten pomimo spadku od 2017 roku, utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat na stosunkowo wysokim poziomie.

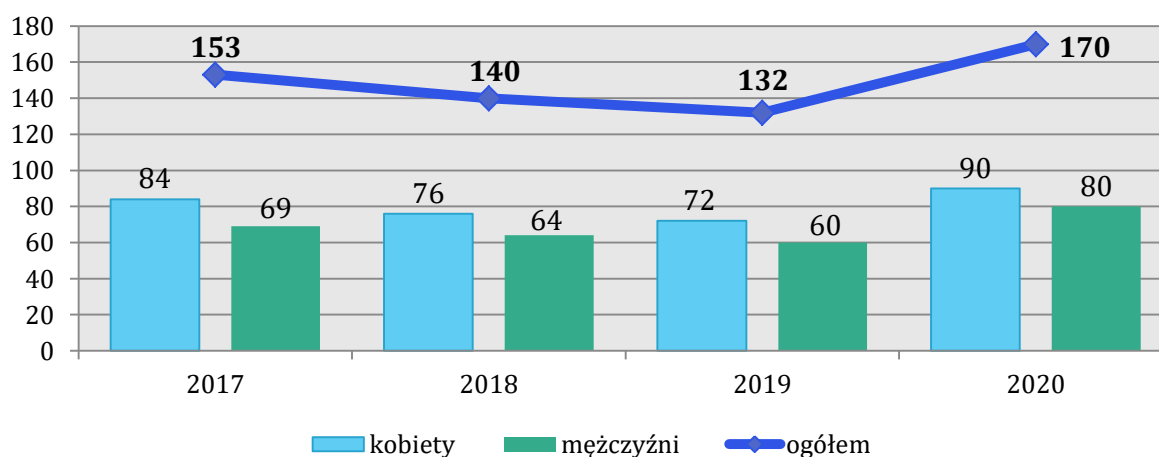
Wykres 88. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2020 w gminie Raciążek

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Pod koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Aleksandrowie Kujawskim zarejestrowanych było łącznie 170 mieszkańców gminy Raciążek. Oznacza to wzrost w stosunku do 2019 roku o 28,8%. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet w 2020 roku było 90 (52,9%), natomiast mężczyzn – 80 (47,1%). W 2020 roku bezrobotni mieszkańcy Gminy stanowili 5,8% wszystkich osób zarejestrowanych w PUP.

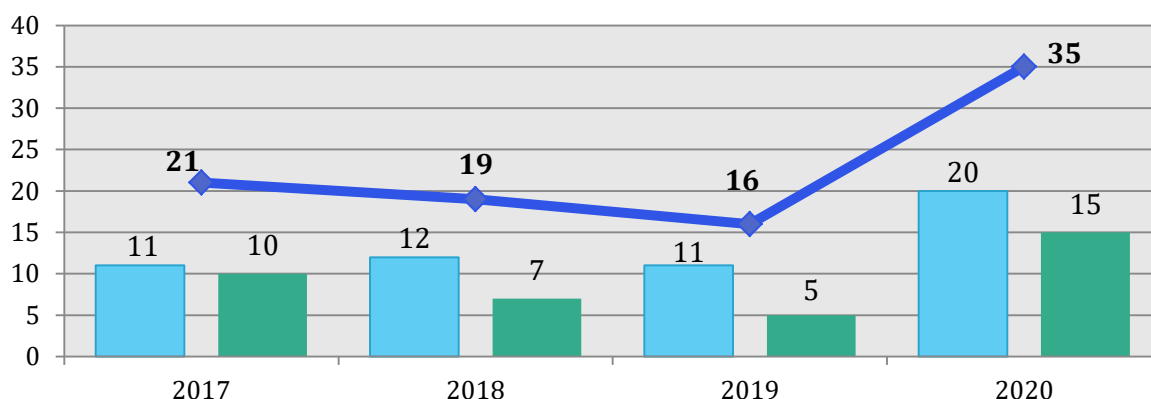
Wykres 89. Mieszkańcy gminy Raciążek zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2020

Źródło: <https://aleksandrowkujawski.praca.gov.pl/>

Prawo do zasiłku posiada bezrobotny zarejestrowany we właściwym powiatowym urzędzie pracy, między innymi wtedy jeśli nie ma dla niego propozycji odpowiedniej pracy, propozycji stażu, przygotowania zawodowego dorosłych, szkolenia, prac interwencyjnych lub robót publicznych. W 2020 roku 35 mieszkańców gminy Raciążek posiadało prawo do zasiłku, w tym 20 kobiet oraz 15 mężczyzn. W porównaniu do 2019 roku liczba osób uległa dwukrotnemu zwiększeniu. Osoby bezrobotne z prawem do zasiłku w 2020 roku stanowiły 20,6% ogółu osób zarejestrowanych w PUP z gminy Raciążek.

Wykres 90. Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Raciążek z prawem do zasiłku w podziale na płeć na przestrzeni lat 2017–2020

Źródło: <https://aleksandrowkujawski.praca.gov.pl/>

Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwale zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Raciążek w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy na przestrzeni lat 2017-2020. Pod koniec 2020 roku długotrwale bezrobotni stanowili 58,2% wszystkich mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP. Dynamika zmian w omawianych latach prezentuje się następująco: w porównaniu do 2017 roku nastąpił wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych o 4,0 pp., natomiast w stosunku do roku 2019 udział osób długotrwale bezrobotnych kształtuje się na niemal takim samym poziomie.

Tabela 66. Liczba zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Raciążek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2017-2020

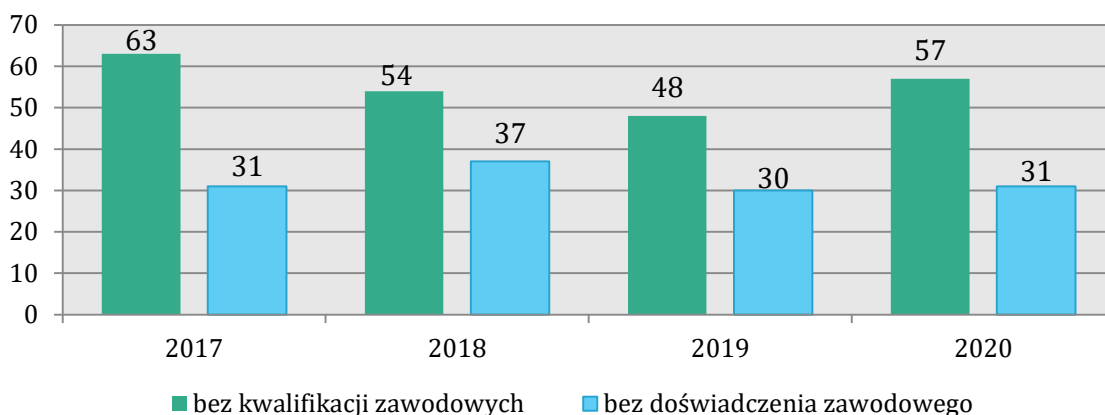
kategoria	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
długotrwale bezrobotni	83	54,2	85	60,7	77	58,3	99	58,2

Źródło: <https://aleksandrowkujawski.praca.gov.pl/>

Poniższy wykres przedstawia liczbę osób bez kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego zarejestrowanych w PUP. W 2020 roku bez kwalifikacji zawodowych było 57 mieszkańców Gminy, którzy jednocześnie stanowili 33,5% ogółu osób zarejestrowanych w PUP. Osoby bez doświadczenia zawodowego stanowiły zaś 18,2% ogółu. W porównaniu do 2019 roku zauważyć można wzrost liczby osób bez kwalifikacji zawodowych oraz niewielki wzrost w zakresie osób bez doświadczenia zawodowego.

Wykres 91. Liczba mieszkańców z gminy Raciążek bez kwalifikacji zawodowych oraz doświadczenia zawodowego zarejestrowanych w PUP na przestrzeni lat 2017-2020

Źródło: <https://aleksandrowkujawski.praca.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że pod koniec 2020 roku największy odsetek stanowiły osoby w wieku 25-34 lat (27%) oraz 35-44 lat (23,5%), natomiast najmniejszą osobami w wieku 60-64 lat (6,5%) oraz 18-24 lat (10%). W stosunku do 2019 roku zauważyć można wzrost udziału osób mających 45-54 lata, 55-59 lat oraz 60-64 lata w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. W pozostałych kategoriach zaobserwowano spadek liczby osób.

Tabela 67. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Raciążek w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2017-2020

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
18-24	29	18,9	23	16,4	19	14,4	17	10,0
25-34	39	25,5	40	28,6	37	28,0	46	27,0
35-44	30	19,6	32	22,8	31	23,5	40	23,5
45-54	31	20,3	26	18,6	27	20,5	37	21,8
55-59	18	11,8	12	8,6	12	9,1	19	11,2
60-64	6	3,9	7	5,0	6	4,5	11	6,5

Źródło: <https://aleksandrowkujawski.praca.gov.pl/>

Struktura wykształcenia osób bezrobotnych w gminie Raciążek prezentuje się następująco:

- 10,6% osób posiada wykształcenie wyższe,
- 22,9% osób posiada wykształcenie policealne i średnie zawodowe,
- 5,3% osób posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące,
- 30,6% osób posiada wykształcenie zasadniczo zawodowe,
- 30,6% osób posiada wykształcenie gimnazjalne lub niższe.

W stosunku do 2019 roku zauważyć można spadek udziału osób bezrobotnych posiadających wykształcenie wyższe (o 0,8 pp.), średnie ogólnokształcące (o 3,0 pp.) oraz gimnazjalne lub niższe (o 4,2 pp.) Wzrost zaobserwować można w przypadku osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (o 5,5 pp.), a także zasadniczo zawodowym (o 2,6 pp.).

W 2020 roku 19 mieszkańców gminy Raciążek rozpoczęło staż, natomiast 2 osoby brały udział w szkoleniach. W porównaniu do poprzednich lat zauważyć można spadek liczby osób, które rozpoczęły staż oraz względnie stałą liczbę osób biorąca udział w szkoleniach.

Tabela 68. Liczba osób, które rozpoczęły staż i szkolenia w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba osób, które rozpoczęły staż	42	24	18	19
liczba osób, które rozpoczęły szkolenia	2	1	0	2

Źródło: <https://aleksandrowkujawski.praca.gov.pl/>

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Wnioski z badania ankietowego w zakresie potrzeb osób bezrobotnych w Gminie, przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 69. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców z gminy Raciążek w 2021 roku dotyczące osób bezrobotnych

Obszar tematyczny	Wnioski
Rynek pracy w Gminie	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zdaniem 57% badanych mieszkańców znalezienie pracy na terenie Gminy jest bardzo trudne, a 26% uważa, że jest to trudne. Znalezienie pracy za bardzo łatwe lub łatwe uznaje tylko 1%. ■ Blisko co drugi badany mieszkaniec twierdzi, że będzie mu ciężko znaleźć pracę na terenie Gminy (46%). ■ Z aktywizacji zawodowej korzystało 26% badanych mieszkańców, którzy najczęściej brali udział w szkoleniach oraz odbywali staż/praktyki.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz wyników badań ankietowych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego.

OBSZARY PROBLEMOWE

wzrost liczby osób bezrobotnych

znaczny udział osób długotrwale
bezrobotnych w ogólnej liczbie
zarejestrowanych w PUP mieszkańców

wysoki udział osób bez kwalifikacji
zawodowych w ogólnej liczbie
zarejestrowanych w PUP mieszkańców

wzrost udziału osób w wieku 45-54 lat,
55-59 lat oraz 60-64 lat w ogólnej liczbie
zarejestrowanych w PUP mieszkańców

ryzyko pogorszenia się sytuacji na rynku
pracy spowodowane pandemią
COVID-19

8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

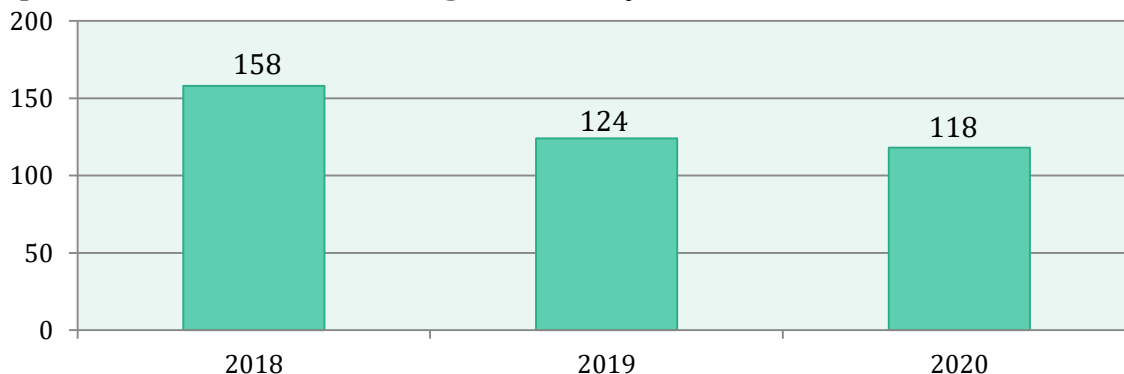
Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

UBÓSTWO

W 2020 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znalazło się na pierwszym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2018-2020 spadkowi. W 2018 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 158 rodzin, w 2019 roku – 124, natomiast w 2020 roku – 118 rodzin. W stosunku do 2018 roku oznacza to spadek o 25,3%, natomiast w porównaniu do 2019 roku można zauważyć 4,8% spadek. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 183, a więc rodziny z problemem ubóstwa stanowiły 64,5% ogółu.

Wykres 92. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Raciążek

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zasiłki stałe pobierały 54 osoby na łączną kwotę 393 149 zł. Na przestrzeni analizowanych lat liczba zasiłków stałych uległa niewielkiemu zmniejszeniu. Liczba świadczeniobiorców zasiłków okresowych w 2020 roku kształtowała się na poziomie 90 osób. Oznacza to spadek w porównaniu do poprzednich lat. Na zasiłki okresowe w 2020 roku wydatkowano kwotę 253 262 zł. Zasiłek celowy z kolei, został przyznany w 2020 roku 51 osobom, czyli mniejszej liczbie osób niż w pozostałych latach. Kwota świadczeń zasiłku celowego w 2020 roku wyniosła 31 360 zł. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia tabela poniżej.

Tabela 70. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych), którym przyznano zasiłki stałe, okresowe i celowe na przestrzeni lat 2017-2020 w gminie Raciążek

wyszczególnienie		2017	2018	2019	2020
ZASIŁEK STAŁY	liczba osób	55	56	59	54
	kwota świadczeń	375 218	382 539	410 554	393 149
ZASIŁEK OKRESOWY	liczba osób	136	99	94	90
	kwota świadczeń	344 079	245 662	253 271	253 262
ZASIŁEK CELOWY	liczba osób	74	71	64	51
	kwota świadczeń	39 936	47 230	33 090	31 360

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążku od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i niepełnosprawnych. Na przestrzeni lat 2017-2020 nie udzielono żadnego świadczenia pieniężnego w tym zakresie, natomiast świadczenie niepieniężne w formie posiłku – 25 dzieciom. W ciągu ostatnich czterech lat liczba osób otrzymujących świadczenie niepieniężne uległa zmniejszeniu. Spadek wydanych posiłków w szkołach dla uczniów jest związany ze stanem epidemiologicznym w kraju i zamknięciem szkół.

Tabela 71. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2017-2020 w gminie Raciążek

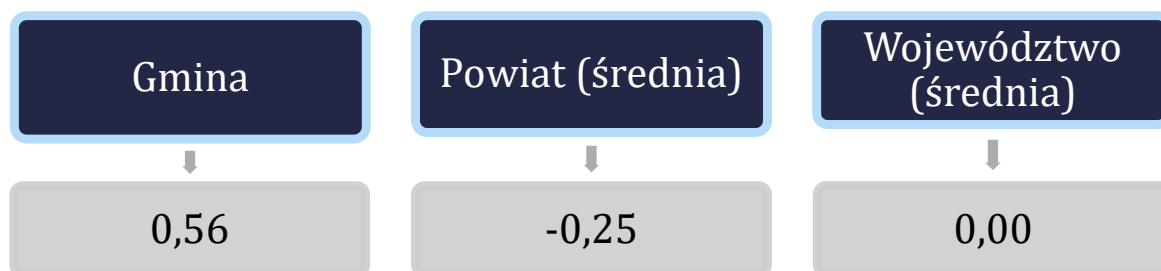
wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	0	0	0	0
świadczenie niepieniężne	42	50	41	25

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążku w 2020 roku współpracował z Fundacją „Bank Żywności” w Toruniu i realizował „Podprogram 2018” w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD). Pomoc otrzymało 246 osób. Ogółem wydano 14 702,77 kg żywności na kwotę 67 271,47 zł.

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w gminie Raciążek na wyższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu, jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w Gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/niempiężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców Gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W gminie Raciążek wynosi on 0,56, natomiast na terenie powiatu -0,25.

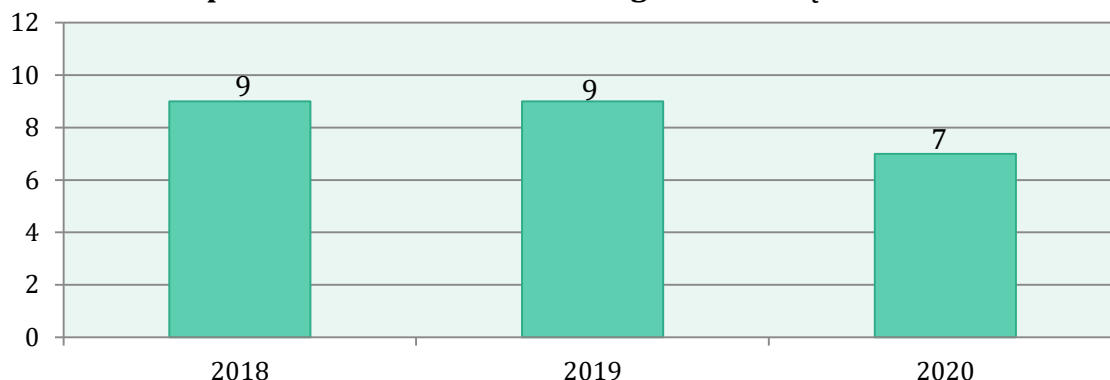
Rysunek 8. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Raciążek, powiecie aleksandrowskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2020 roku z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymało 7 osób, natomiast na przestrzeni lat 2018-2019 – po 9 osób.

Wykres 93. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Raciążek

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążku osobom zagrożonym bezdomnością, bądź bezdomnym udziela pomocy w formie schronienia. W 2020 roku GOPS udzielił schronienia 7 osobom na łączną kwotę 108 006 zł. W 2019 roku przyznano je 9 osobom, w 2018 roku – ponownie 7 osobom, natomiast w 2017 roku – 5 osobom.

Tabela 72. Liczba osób, którym udzielono schronienia oraz kwota świadczenia w latach 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba osób	5	7	9	7
kwota świadczeń (zł)	31 794	52 881	90 249	108 006

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Wnioski z badania ankietowego w zakresie problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego w Gminie, przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 73. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców z gminy Raciążek w 2021 roku dotyczące ubóstwa i wykluczenia społecznego

Obszar tematyczny	Wnioski
Doświadczenie wykluczenia społecznego	<ul style="list-style-type: none"> ■ Blisko co czwarty badany mieszkaniec doświadczył wykluczenia społecznego. Najczęściej ankietowani wskazywali na ubóstwo, niepełnosprawność oraz wielodzietność rodziny. ■ W środowisku 33% badanych mieszkańców znajdują się osoby, które doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia ze społeczności lokalnej. Wśród najczęstszych powodów znalazło się uzależnienie, uzyskiwanie niskich dochodów oraz niepełnosprawność.
Problem ubóstwa	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zdaniem aż 68% respondentów problem ubóstwa jest obecny w gminie Raciążek. ■ Blisko co trzeci badany mieszkaniec doświadczył kiedykolwiek w życiu ubóstwa (30%).

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz wyników badań ankietowych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego.

OBSZARY PROBLEMOWE

- ubóstwo jako jeden z głównych powodów udzielania pomocy i wsparcia mieszkańcom Gminy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczzonej bezradności
- wysoki odsetek dorosłych mieszkańców, którzy doświadczyli ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz uznających problem ubóstwa za powszechny w Gminie

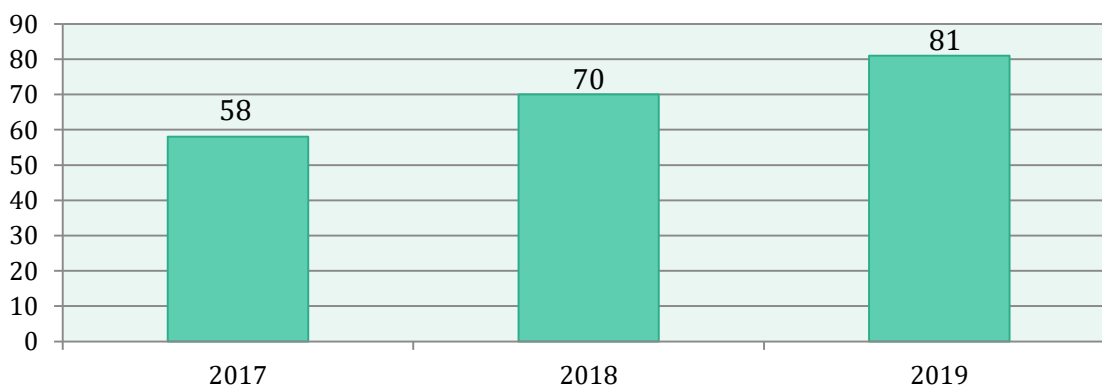
9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

■ Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

W 2019 roku w gminie Raciążek odnotowano 81 przestępstw⁴⁸, co oznacza, iż na każdych 1000 mieszkańców zarejestrowano 25,82 przestępstw. Wartość ta jest znacznie większa od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego, gdzie wyniosła 18,45 oraz dla całej Polsce, gdzie kształtowała się na poziomie 20,75. Analiza materiału badawczego pokazuje, że na przestrzeni lat 2017-2019 liczba stwierdzonych przestępstw uległa wzrostowi.

Wykres 94. Liczba przestępstw stwierdzonych w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2019 (prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na liczbie mieszkańców powiatu oraz mieszkańców Gminy)

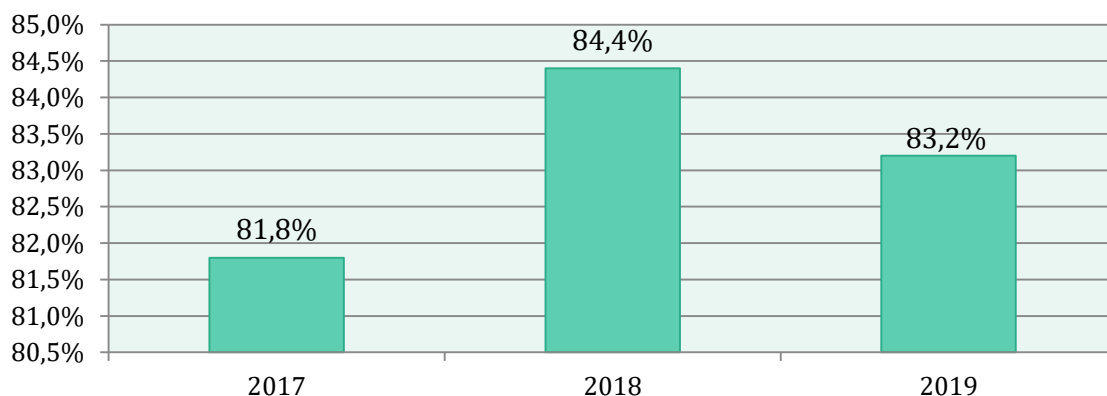

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Rozpatrując kwestię wykrywalności przestępstw na terenie gminy Raciążek można zauważyć, że w 2019 roku wskaźnik ten był znacznie wyższy od wskaźnika wykrywalności na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (74%) oraz całej Polski (73%). Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem wyniósł 83,2%. Dane statystyczne pokazują, że w stosunku do 2018 roku uległ on zmniejszeniu.

⁴⁸ Główny Urząd Statystyczny udostępnia statystyki przestępstw jedynie dla powiatów, dlatego prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców gminy Raciążek.

Wykres 95. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie Raciążek w latach 2017-2019

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Wnioski z badania ankietowego w zakresie bezpieczeństwa w Gminie, przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 74. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców z gminy Raciążek w 2021 roku dotyczące bezpieczeństwa

Obszar tematyczny	Wnioski
Poziom bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> ■ Większość dorosłych mieszkańców ocenia swoją okolicę jako bezpieczną (71%), natomiast 11% jest zdania, że nie jest ona bezpieczna. ■ Ponad połowa badanych mieszkańców czuje się bardzo bezpiecznie lub raczej bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku (61%). ■ Średnio co piąty respondent spacerując po zmroku w swojej okolicy czuje się niebezpiecznie lub raczej niebezpiecznie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz wyników badań ankietowych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego.

OBSZARY PROBLEMOWE

spadek wskaźnika wykrywalności
przestępstw

wzrost liczby przestępstw stwierdzonych
na terenie Gminy

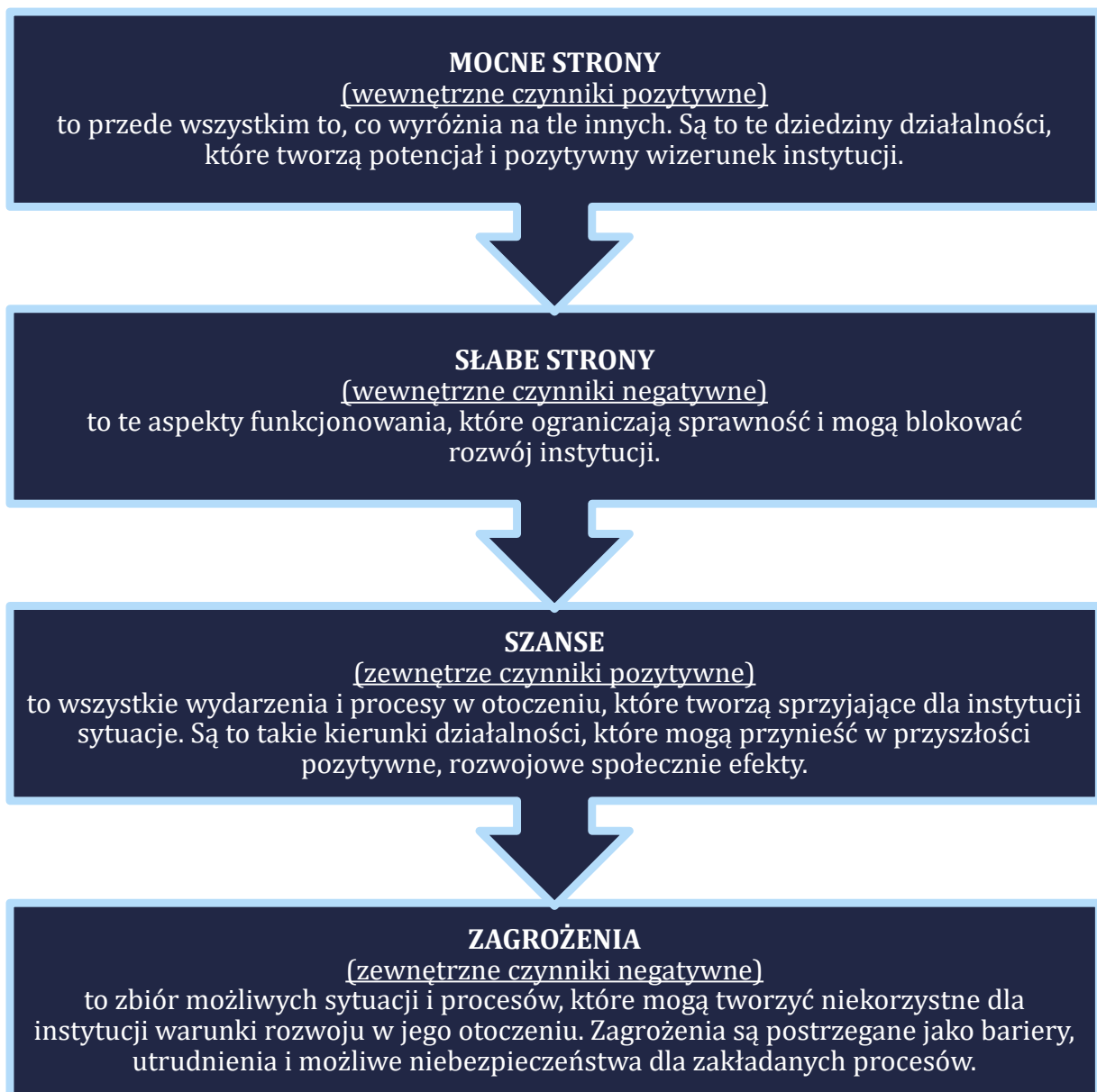
wysoki odsetek mieszkańców czujących się
niebezpiecznie spacerując po zmroku
w swojej okolicy

10. ANALIZA SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

- Wzrost podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
- Wzrost wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym.
- Znacznie lepsze wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z Gminy w porównaniu do powiatu i województwa.
- Funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej.
- Wzrost liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności.
- Funkcjonowanie na terenie Gminy organizacji pozarządowych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
- Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej.
- Spadek liczby osób długotrwale pobierających świadczenie.
- Spadek wskaźnika deprywacji lokalnej.
- Spadek liczby rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego.
- Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego oraz samopomocowej grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym.
- Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
- Zapewnienie opieki specjalistycznej dla dzieci ze spektrum autyzmu oraz z dziecięcym porażeniem mózgowym.

SŁABE STRONY

- Ujemny przyrost naturalny na przestrzeni ostatnich lat.
- Znaczny wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni ostatnich lat.
- Ujemne saldo migracji wewnętrznych.
- Wzrost stopy bezrobocia.
- Brak dużych przedsiębiorstw na terenie Gminy.
- Spadek liczby uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności.
- Spadek liczby małżeństw na 1000 ludności.
- Brak wyspecjalizowanych placówek wsparcia dziennego oraz świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży.
- Brak rodzin wspierających.
- Niedostateczna organizacja i zagospodarowanie czasu wolnego rodzin.
- Brak żłobka/klubu dziecięcego.
- Wzrost zapotrzebowania na zasiłki pielęgnacyjne.
- Infrastruktura techniczna Gminy dostosowana w niewielkim stopniu do osób z niepełnosprawnościami.
- Brak odpowiednich ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami.
- Brak działających klubów samopomocowych dla osób współuzależnionych, DDA oraz osób doznających przemocy.
- Wzrost wartości sprzedanego alkoholu na terenie Gminy.
- Dostęp do alkoholu i papierosów wśród dzieci i młodzieży.
- Problem prowadzenia pojazdów przez osoby nietrzeźwe.
- Korzystanie z urządzeń elektronicznych duże ilości czasu przez znaczną część nastolatków w Gminie.

- Niski odsetek uczniów spożywających alkohol, palących papierosy i e-papierosy.
- Brak uczniów zażywających substancje psychoaktywne, tj. narkotyki i dopalacze oraz bardzo niski odsetek wśród dorosłych mieszkańców deklarujących ich zażywanie.
- Brak uczniów deklarujących doświadczenie przemocy ze strony mamy i taty.
- Funkcjonowanie Klubu Seniora „Raj” oferującego zajęcia integracyjne dla osób starszych.

- Problem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży.
- Wzrost liczby rodzin i osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego.
- Wzrost liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”.
- Znaczna część dzieci i młodzieży deklarująca doświadczenie i stosowanie cyberprzemocy.
- Wysoki odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy między uczniami.
- Wysoki odsetek mieszkańców deklarujący znajomość kogoś w swoim otoczeniu dotkniętego problemem przemocy w rodzinie.
- Niewystarczająca oferta pomocy osobom starszym.
- Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy.
- Znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców.
- Wysoki odsetek osób bez kwalifikacji zawodowych oraz bez doświadczenia zawodowego.
- Negatywnie oceniany lokalny rynek pracy w Gminie przez dorosłych mieszkańców.
- Powszechny problem ubóstwa w Gminie.
- Spadek wskaźnika wykrywalności przestępstw.
- Wzrost liczby przestępstw stwierdzonych na terenie Gminy.

SZANSE

- Rozwój gospodarczy Gminy.
- Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
- Utworzenie nowych miejsc pracy.
- Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.

ZAGROŻENIA

- Starzejące się społeczeństwo.
- Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.
- Przepisy prawne utrudniające wprowadzania nowych rozwiązań.

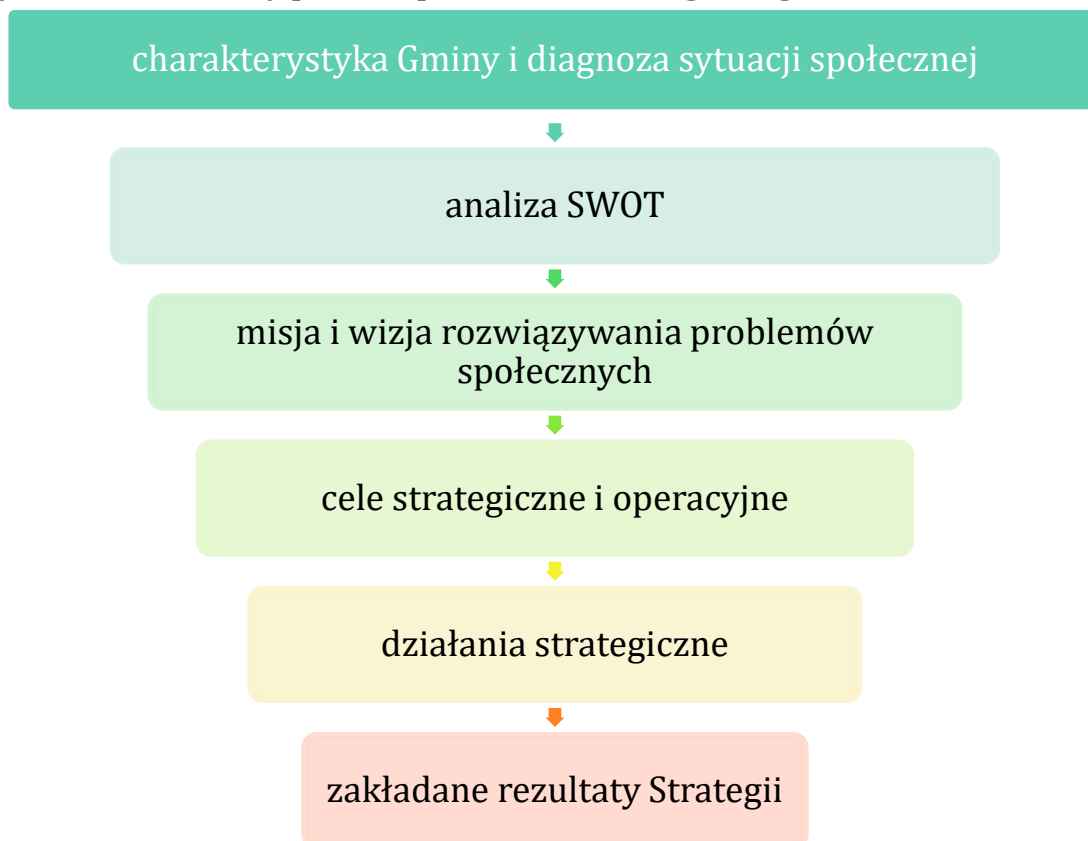
- Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
- Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
- Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
- Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.
- Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
- Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

- Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.
- Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
- Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
- Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
- Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
- Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
- Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Ryzyko zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.
- Rozwój problemów uzależnień behawioralnych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.

V. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 9. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

1. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Raciążek została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Brzmi ona następująco:

Gmina Raciążek zapewnia warunki sprzyjające godnemu życiu i rozwojowi swoich mieszkańców. Jest przyjaznym miejscem gwarantującym wsparcie, zaspokajającym potrzeby rodzin oraz stwarzającym warunki do integracji społecznej.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza. Brzmi ona:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek jest zapewnienie mieszkańcom dostępności do kompleksowego wsparcia poprzez wykorzystanie dostępnych zasobów oraz potencjału tkwiącego w mieszkańcach, kulturze oraz systemie pomocy społecznej.

2. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania. Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

CELE STRATEGICZNE

Zintegrowany system wspierania rodziny

Zaspokajanie potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami

Profilaktyka rozwiązywania problemów uzależnień

Kompleksowa pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie

Wsparcie i aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych

Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej

Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców

CEL STRATEGICZNY NR 1**ZINTEGROWANY SYSTEM WSPIERANIA RODZINY****Cel operacyjny nr 1**

Podniesienie poziomu i jakości funkcjonowania rodzin oraz wzmocnienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	2021-2031	GOPS	Budżet Gminy
Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych.	2021-2031	GOPS, PCPR, Sąd	Budżet Gminy
Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	2021-2031	GOPS, UG, PCPR	Budżet Gminy
Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy.	Rok: 2022, 2024, 2026, 2028, 2030	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	2021-2031	GOPS	Budżet Gminy
Utworzenie publicznego żłobka/klubu dziecięcego.	Zapewnienie opieki dzieciom do lat 3 oraz umożliwienie rodzicom podjęcie zatrudnienia.	2021-2031	UG	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2

Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz poprawa ich funkcjonowania.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi.	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez pomoc ze strony placówek oświatowych.	2021-2031	GOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów

Organizowanie różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację dzieci i młodzieży oraz rodzin.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	2021-2031	UG, GOPS, GOK, GBP, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego, zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	2021-2031	GOPS, UG	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin problemów.	Poprawa funkcjonowania rodzin z dziećmi.	2021-2031	GOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	2021-2031	GOPS, placówki oświatowe, GOK, GBP, NGO	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	2021- 2031	UG, GOPS, placówki oświatowe, GOK, GBP.	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	2021-2031	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 2

ZASPOKAJANIE POTRZEB OSÓB STARSZYCH ORAZ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Cel operacyjny nr 1

Wzrost jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnością po obiektach infrastruktury gminnej.	2021-2031	UG, GOPS	Budżet Gminy PFRON Fundusze Europejskie

Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Zintensyfikowanie działań mających na celu współpracę z organizacjami pozarządowymi.	2021-2031	GOPS, NGO, UG	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie warsztatu terapii zajęciowej lub/i środowiskowego domu samopomocy dla osób z terenu Gminy poprzez podpisanie stosownych porozumień z podmiotami prowadzącymi.	Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz wzmocnienie ich samodzielności.	2021- 2031	GOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych oraz z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i programów skierowanych do tych osób.	Wzrost integracji społecznej osób starszych i z niepełnosprawnością.	2021-2031	GOPS, UG, GOK, GBP, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnościami i starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i starszych.	2021-2031	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	2021-2031	GOPS	Budżet Gminy
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich rozpowszechnienia.	2021-2031	GOPS, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Budżet Państwa
Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych oraz z niepełnosprawnością.	Zapewnienie pomocy i towarzystwa osobom starszym oraz z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich w codzienności.	2021-2031	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Prowadzenie i promocja nowoczesnych rozwiązań opieki nad osobami starszymi oraz z niepełnosprawnością (np. teleopieka, teleaniół itp.).	Poprawa dostępności do nowoczesnych usług opieki dla osób z niepełnosprawnością i starszych.	2021-2031	GOPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON

Cel operacyjny nr 2

Rozwój aktywności i integracji społecznej seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Rozwój działalności Klubu Seniora.	Zagospodarowanie czasu wolnego dla osób starszych oraz ich integracja społeczna.	2021- 2031	GOPS, UG, GOK, GBP, Klub Seniora	Budżet Gminy Budżet Państwa
Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Rok: 2023, 2025, 2027, 2029, 2031	GOPS, UG, KP, GOK, GB, NGO	Budżet Gminy
Promowanie pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnościami i osób starszych w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	2021- 2031	GOPS, UG, GOK, GBP, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy
Organizacja zajęć: rekreacyjno-sportowych, kulturalnych, promujących zdrowy i aktywny tryb życia oraz edukacyjnych, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością, wzrost ich aktywności społecznej oraz umiejętności.	2021- 2031	GOPS, UG, GOK, GBP, NGO	Budżet Gminy Fundusze Europejskie

CEL STRATEGICZNY NR 3**PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ****Cel operacyjny nr 1**

Rozwój odpowiedniego do potrzeb i zintegrowanego systemu wsparcia osób uzależnionych i ich rodzin.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Inicjowanie powstania grup samopomocowych skierowanych do dorosłych dzieci alkoholików (DDA) oraz osób współuzależnionych oraz rozwijanie działalności grupy AA.	Powstanie grupy samopomocowej dla osób uzależnionych i ich rodzin.	2021-2031	GOPS, GKRPA, NGO	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	2021-2031	GOPS	Budżet Gminy
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	2021-2031	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla osób z problemem alkoholowym.	Dostęp do pomocy i wsparcia rodzin z problemem uzależnienia.	2021-2031	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.	Zwiększenie dostępności do udziału w programach terapeutycznych.	2021-2031	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	2021-2031	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych (m.in. pedagodzy, nauczyciele, wychowawcy, pracownicy socjalni, asystent rodziny, policjanci) z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień, zwiększenie skuteczności oddziaływać profilaktycznych.	2021-2031	GKRPA, GOPS, KP, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 2

Prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w celu opóźnienia inicjacji alkoholowej, nikotynowej i narkotykowej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPIiN związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień, rozwój psychospołeczny uczniów.	2021-2031	GKRPA, GOPS, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień, rozwój psychospołeczny uczniów.	2021-2031	GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wycieczek z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	2021-2031	GOPS, GKRPA	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat uzależnień.	2021-2031	GOPS, GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczących konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci.	Rok: 2022, 2024, 2026, 2028, 2030	GKRPA, GOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Monitorowanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych poprzez kontrolowane prowokacje, tj. „Tajemniczy Klient”.	Zwiększenie liczby osób pytających o dowód osobisty klientów.	Rok: 2022, 2024, 2026, 2028, 2030	GKRPA, GOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
--	---	--	-------------	--

Cel operacyjny nr 3

Wzmacnianie świadomości społecznej na temat konsekwencji zażywania substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.	2021-2031	GKRPA, GOPS, UG, KP, NGO	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy międzyinstytucjonalnej.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.	2021- 2031	GKRPA, GOPS, UG, KP, NGO, GBP, GOK	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.	Zmniejszenie skali prowadzenia pojazdów przez osoby nietrzeźwe oraz spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży.	2021-2031	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 4**KOMPLEKSOWA POMOC OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY W RODZINIE****Cel operacyjny nr 1**

Zapewnienie wsparcia rodzinom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie oraz poprawa dostępu do oferty wsparcia dla tych rodzin.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	2021-2031	GOPS, GKRPA, KP, ZI, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, Sąd	Budżet Gminy
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w lokalnych mediach oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2031	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieska Karta”.	Poszerzenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	2021-2031	GOPS, GKRPA, KP, ZI, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, Sąd	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udzielanie porad dla doznających i stosujących przemoc w rodzinie oraz zagrożonych przemocą w rodzinie.	Dostęp do pomocy i wsparcia rodzin, w których występuje przemoc.	2021-2031	GOPS, GKRPA, ZI	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 2

Zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Rok: 2022, 2024, 2026, 2028, 2030	GOPS, UG, GKRPA, ZI placówki oświatowe, KP	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie oraz możliwości pomocy, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy.	2021-2031	GOPS, GKRPA, ZI, KP, UG, PCPR, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	2021-2031	GKRPA, ZI placówki oświatowe, KP	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 5**WSPARCIE I AKTYWIZACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA OSÓB BEZROBOTNYCH****Cel operacyjny nr 1**

Wspieranie zatrudnienia i reintegracji osób bezrobotnych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie.	2021-2031	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie

Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.	2021-2031	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	2021-2031	GOPS, PUP, UG	Budżet Gminy
Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	2021-2031	GOPS, PUP	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 6

PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ OSÓB ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM

Cel operacyjny nr 1

Poprawa sytuacji życiowej osób i rodzin żyjących w niewystarczających warunkach materialnych i socjalnych oraz włączenie ich do społeczności lokalnej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	2021-2031	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	2021-2031	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Udzielanie pomocy w zakresie żywienia w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie żywienia.	2021-2031	GOPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
---	--	-----------	-------------------------------	--------------------------------

CEL STRATEGICZNY NR 7

PODNIESIENIE POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Cel operacyjny nr 1

Poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz zmniejszenie skali przestępstw w Gminie.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Szeroko rozumiana edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscach publicznych, jak i w miejscu zamieszkania.	Zwiększenie wiedzy mieszkańców nt. bezpieczeństwa.	2021-2031	KP, GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Gminy.	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w Gminie.	2021-2031	UG	Budżet Gminy
Kontrola trzeźwości kierowców.	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w Gminie.	2021-2031	KP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Podjęcie interwencji wobec osób zakłócających porządek publiczny.	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w Gminie.	2021-2031	KP	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 8

POPRAWA DOBROSTANU PSYCHICZNEGO MIESZKAŃCÓW

Cel operacyjny nr 1

Rozwój systemu pomocy i wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej na temat zdrowia psychicznego.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie kampanii profilaktycznych, wykładów, spotkań ze specjalistami na temat zdrowia psychicznego oraz higieny psychicznej w odniesieniu do uwarunkowań związanych z pandemią COVID-19.	Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz higieny psychicznej.	Rok: 2022, 2024, 2026, 2028, 2030	GOPS, UG	Budżet Gminy

Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców mających problemem w zakresie zdrowia psychicznego zgłaszających się po pomoc.	2021-2031	GOPS, UG	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	2021-2031	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	2021-2031	GOPS, placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Przeprowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa w zakresie zdrowia psychicznego wśród uczniów.	Rok: 2021, 2023, 2025, 2027, 2029, 2031	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy

3. RAMY FINANSOWE STRATEGII

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie. Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Raciążek. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Raciążek. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Zawarte w dokumencie Strategii wartości finansowe mają jedynie

charakter szacunkowy i będą musiały być w trakcie jej realizacji potwierdzone zapisami w uchwałach budżetowych na kolejne lata i wieloletnich prognozach finansowych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację. W prognozie na lata 2021-2031 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną.

Tabela 75. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem
2018	31 517	1 387 989	-	125 104	3 263 537	4 808 147
2019	23 273	1 439 514	424 090	109 536	3 789 345	5 785 758
2020	15 481	1 526 285	459 551	77 804	4 296 157	6 375 278
PROGNOZA						
2021	15 868	1 564 442	471 040	79 749	4 403 561	6 534 660
2022	16 265	1 603 553	482 816	81 743	4 513 650	6 698 027
2023	16 671	1 643 642	494 886	83 786	4 626 491	6 865 476
2024	17 088	1 684 733	507 258	85 881	4 742 153	7 037 113
2025	17 515	1 726 851	519 940	88 028	4 860 707	7 213 041
2026	17 953	1 770 022	532 938	90 229	4 982 225	7 393 367
2027	18 402	1 814 273	546 262	92 484	5 106 781	7 578 202
2028	18 862	1 859 630	559 918	94 797	5 234 450	7 767 657
2029	19 333	1 906 120	573 916	97 166	5 365 311	7 961 846
2030	19 817	1 953 774	588 264	99 596	5 499 444	8 160 895
2031	20 312	2 002 618	602 971	102 085	5 636 930	8 364 916

Źródło: opracowanie własne

4. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raciążku.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031 obejmować będzie pięć etapów, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 76. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy w Raciążku o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031”.	II kwartał 2021 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	II kwartał 2021 r. – IV kwartał 2031 r.
Etap III	Monitoring Strategii.	W miesiącu maju następnego roku za rok poprzedni począwszy od 2022 r. do 2031 r.
Etap IV	Uzupełnianie Strategii o nowe zadania i programy.	Sukcesywnie w okresie wdrażania Strategii czyli od II kwartału 2021 r. do IV kwartału 2031 r.
Etap V	Podsumowanie i ocena Strategii (ewaluacja ex-post).	I kwartał 2032 r.

Źródło: opracowanie własne

5. SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Konsekwencje pojawienia się koronawirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez nią choroby COVID-19 mogą spowodować konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym mogą pojawić się nowe wyzwania dla polityki lokalnej. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik GOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii kierownik GOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raciążku. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami GOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

6. KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I PROMOCJA STRATEGII

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą kontaktować się z jednej strony z otoczeniem wewnętrznym, obejmującym pracowników, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu Gminą (ich wiedza, motywacja, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne,) lecz także technologie i zasoby organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje, czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej to:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- informacja o postępach wdrażania Strategii;
- współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych;
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowanie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

7. MONITORING I EWALUACJA

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez GOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raciążku.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Raciążek do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań.

Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 77. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2020 roku)	Wartość docelowa (w 2031 roku)
1	Zintegrowany system wspierania rodziny.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	6	10
		Liczba rodzin objętych pracą socjalną.	181	200
		Liczba rodzin wspierających.	0	1
		Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w gminie (w %).	9,5	6,0
		Liczba placówek wsparcia dziennego.	0	1
		Liczba zorganizowanych warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	0	4
		Liczba lokali socjalnych.	0	2
2	Zaspokajanie potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	0	5
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	20,7	20,7
		Liczba wolontariuszy wspierających osoby	0	3

		starsze.		
		Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej.	0	5
		Liczba miejsc użyteczności publicznej, która dostosowana została do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	0	2
		Liczba zorganizowanych imprez na rzecz osób z niepełnosprawnością/starszych.	0	4
3	Profilaktyka rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba osób uzależnionych i ich rodzin objętych pomocą Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego	44	50
		Liczba uczestników programów profilaktycznych z obszaru profilaktyki uniwersalnej.	280	350
		Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.	0	100
		Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca (zł).	396,9	300,00
		Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych.	314	400
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych, ich rodzin, dorosłych członków rodziny z problemem alkoholowym.	1	2

4	Kompleksowa pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie.	Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie objętych pomocą Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego.	2	2
		Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie objętych pomocą Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego.	0	2
		Liczba osób motywowanych do udziału w oddziaływaniach edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc	2	4
		Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”.	4	4
		Liczba kampanii społecznych dotyczących przemocy w rodzinie.	0	2
5	Wsparcie i aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	53	40
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców.	58,2	50,0
		Udział bezrobotnych mieszkańców Gminy powyżej 45 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców.	39,5	30,0
		Liczba osób, z którymi zawarto kontrakty socjalne.	0	4

6	Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.	25	50
		Liczba mieszkań komunalnych.	0	3
		Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie rodzin otrzymujących pomoc.	64,5	50,0
7	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.	Liczba stwierdzonych przestępstw.	81 (2019)	70
		Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw.	83,2	90,0
8	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców.	Liczba uczestników zajęć/warsztatów profilaktycznych dot. zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży.	0	150
		Liczba działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	0	2
		Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	6	10

Źródło: opracowanie własne

VI. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Raciążek i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Raciążek, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości, natomiast Strategia jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze osiągnięcie założonych rezultatów.

VII. BIBLIOGRAFIA

1. <http://statystyka.policja.pl/>
2. <http://aleksandrowkomornik.pl/obszardzialania/>
3. <https://aleksandrowkujawski.praca.gov.pl/>
4. www.psychiatriapolska.pl.
5. <https://bdl.stat.gov.pl/>
6. <https://mapa.wyniki.edu.pl/>
7. <https://poradnik.ngo.pl/>
8. <https://www.gov.pl/web/rodzina/>
9. Babbie E., Badania społeczne w praktyce.
10. CBOS, Palenie papierosów, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.
11. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Raciążek na 2021 rok.
12. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025.
13. Jak rozmawiać dzieckiem o alkoholu?, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.
14. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
15. Kmieciak-Jusięga K., Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015.
16. Miedzik M., Godlewska-Szurkowa J., Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.
17. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
18. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
19. Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.
20. Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością, CBOS 2018.
21. Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju.
22. Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.
23. Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.
24. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów: Nastolatki 3.0, pod. red. Bochenek M., Lange R., NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.
25. Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

26. Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.
27. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok.
28. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017, 2018, 2019 i 2020 rok.
29. Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyk.
30. Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej.
31. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych.
32. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).
33. Włodarczyk E., Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce, *Pedagogika Społeczna* 2018, Nr 2 (68).
34. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje.
35. Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.
36. Zgliczyński, W. S., Palenie tytoniu w Polsce, *Biuro Analiz Sejmowych* 2017, nr 14 (237).

VIII. SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

1. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Etapy badania	15
Rysunek 2. Struktura próby badawczej	18
Rysunek 3. Położenie gminy Raciążek na mapie powiatu aleksandrowskiego	20
Rysunek 4. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Raciążek według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)	26
Rysunek 5. Płeć:	40
Rysunek 6. Płeć:	66
Rysunek 7. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Raciążek alkoholu w latach 2017-2020	118
Rysunek 8. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Raciążek, powiecie aleksandrowskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w 2019 roku	142
Rysunek 9. Elementy procesu planowania strategicznego	152

2. SPIS TABEL

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	8
Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2019	22
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)	22
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w gminie Raciążek w porównaniu do powiatu aleksandrowskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2017-2019	23
Tabela 5. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Raciążek, powiecie aleksandrowskim, województwie kujawsko-pomorskim i Polsce na przestrzeni lat 2017-2019	25
Tabela 6. Rodzaje prowadzonej działalności osób fizycznych w gminie Raciążek (stan na koniec 2020 roku)	26
Tabela 7. Ochrona zdrowia na terenie gminy Raciążek w latach 2017-2019	31
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020 w gminie Raciążek	37
Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2020 w gminie Raciążek	37
Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2017-2020 w gminie Raciążek	37

Tabela 11. Powody udzielania świadczeń w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2018-2020	38
Tabela 12. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?	42
Tabela 13. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?	43
Tabela 14. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?	43
Tabela 15. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?	43
Tabela 16. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol?	44
Tabela 17. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy?	45
Tabela 18. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?	46
Tabela 19. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa?	47
Tabela 20. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?	47
Tabela 21. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?	48
Tabela 22. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?	53
Tabela 23. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?	53
Tabela 24. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?	54
Tabela 25. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?	55
Tabela 26. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	61
Tabela 27. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze?	61
Tabela 28. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych poza nauką?	63
Tabela 29. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych?	63
Tabela 30. Odnieś się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali	65
Tabela 31. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami?	65
Tabela 32. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml)	70
Tabela 33. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?	71
Tabela 34. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?	71
Tabela 35. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?	74
Tabela 36. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?	75
Tabela 37. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? ...	79
Tabela 38. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?	79
Tabela 39. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?	80
Tabela 40. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a?	81
Tabela 41. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?	81
Tabela 42. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku	102

Tabela 43. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń (w złotych) na przestrzeni lat 2017-2019.....	103
Tabela 44. Liczba wypłaconych świadczeń „Dobry start” oraz środki przeznaczone na jego realizację na przestrzeni lat 2018-2020	103
Tabela 45. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek dotyczące wspierania rodziny	106
Tabela 46. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2020.....	109
Tabela 47. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2020	109
Tabela 48. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2020	109
Tabela 49. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2017-2020	110
Tabela 50. Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2020	110
Tabela 51. Liczba osób z niepełnosprawnościami z gminy Raciążek zarejestrowanych w PUP na przestrzeni lat 2017-2020	110
Tabela 52. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców w 2021 roku dotyczące osób z niepełnosprawnością.....	111
Tabela 53. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Raciążku wobec osób uzależnionych w latach 2017-2020	116
Tabela 54. Liczba uczestników programów profilaktycznych z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży w latach 2017-2020.....	117
Tabela 55. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek dotyczące uzależnień.....	119
Tabela 56. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród uczniów z gminy Raciążek dotyczące uzależnień	120
Tabela 57. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w gminie Raciążek w latach 2017-2020.....	125
Tabela 58. Liczba osób i rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2017-2020	125
Tabela 59. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2020.....	126
Tabela 60. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, stosujących przemoc i świadków przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w Raciążku w latach 2017-2020.....	127
Tabela 61. Dane dotyczące porad udzielonych w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym osobom doznającym i stosującym przemoc w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2020..	127
Tabela 62. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek dotyczące przemocy	128

Tabela 63. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród uczniów z gminy Raciążek dotyczące przemocy.....	128
Tabela 64. Liczba osób oraz kwota świadczeń Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2020	131
Tabela 65. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców w 2021 roku dotyczące osób starszych	132
Tabela 66. Liczba zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Raciążek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2017-2020.....	136
Tabela 67. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Raciążek w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2017-2020.....	137
Tabela 68. Liczba osób, które rozpoczęły staż i szkolenia w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2020	138
Tabela 69. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców z gminy Raciążek w 2021 roku dotyczące osób bezrobotnych.....	138
Tabela 70. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych), którym przyznano zasiłki stałe, okresowe i celowe na przestrzeni lat 2017-2020 w gminie Raciążek.....	141
Tabela 71. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2017-2020 w gminie Raciążek.....	141
Tabela 72. Liczba osób, którym udzielono schronienia oraz kwota świadczenia w latach 2017-2020.....	143
Tabela 73. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców z gminy Raciążek w 2021 roku dotyczące ubóstwa i wykluczenia społecznego	143
Tabela 74. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców z gminy Raciążek w 2021 roku dotyczące bezpieczeństwa	146
Tabela 75. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021-2031	167
Tabela 76. Harmonogram wdrażania Strategii.....	168
Tabela 77. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych.....	171

3. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Raciążek w latach 2017-2019.....	21
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Raciążek na przestrzeni lat 2017-2019.....	21
Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie aleksandrowskim na przestrzeni lat 2017-2020 w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	23
Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Raciążek w porównaniu do powiatu aleksandrowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego na przestrzeni lat 2017-2019	24
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Raciążek w latach 2017-2020.....	25
Wykres 6. Ludność gminy Raciążek według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku.....	27
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Raciążek w latach 2017-2019 (w procentach).....	28
Wykres 8. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat w gminie Raciążek w porównaniu do powiatu aleksandrowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2017-2019 (w procentach).....	28
Wykres 9. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Raciążek, powiatu aleksandrowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego.....	29
Wykres 10. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w gminie Raciążek, powiecie aleksandrowskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w latach 2017-2019.....	30
Wykres 11. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Raciążek, powiecie aleksandrowskim oraz województwie kujawsko-pomorskim w latach 2017-2019.....	30
Wykres 12. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Raciążek w latach 2017-2020.....	36
Wykres 13. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2020 w gminie Raciążek	36
Wykres 14. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2020	39
Wykres 15. Wiek:.....	40
Wykres 16. Klasa:	41
Wykres 17. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?	42
Wykres 18. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy?.....	45
Wykres 19. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)?.....	46
Wykres 20. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to:.....	48

Wykres 21. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?	49
Wykres 22. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?.....	50
Wykres 23. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?	51
Wykres 24. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?.....	52
Wykres 25. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?	54
Wykres 26. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?.....	55
Wykres 27. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?.....	55
Wykres 28. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?.....	56
Wykres 29. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, któreś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	57
Wykres 30. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	57
Wykres 31. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?.....	59
Wykres 32. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?.....	59
Wykres 33. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)?.....	60
Wykres 34. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)?	62
Wykres 35. Wiek:.....	67
Wykres 36. Wykształcenie:.....	67
Wykres 37. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?.....	68
Wykres 38. Stan cywilny:	68
Wykres 39. Miejsce zatrudnienia:.....	69
Wykres 40. Jak często spożywa Pan/i alkohol?.....	70
Wykres 41. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?.....	72
Wykres 42. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?....	72
Wykres 43. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?	73
Wykres 44. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów)?.....	74
Wykres 45. Jak często pali Pan/i e-papierosy?	75
Wykres 46. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)?.....	76
Wykres 47. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	77
Wykres 48. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?	78

Wykres 49. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?	78
Wykres 50. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?	80
Wykres 51. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?	82
Wykres 52. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?	82
Wykres 53. Do kogo zwrócić(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?.....	84
Wykres 54. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?	85
Wykres 55. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest:	86
Wykres 56. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy?	86
Wykres 57. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory?	87
Wykres 58. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście dyskryminacji/wykluczenia ze względu na:	88
Wykres 59. Czy w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej dyskryminacji/wykluczenia ze społeczności lokalnej?	89
Wykres 60. Czy problem ubóstwa jest obecny w Państwa gminie?	89
Wykres 61. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?	90
Wykres 62. Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w Pani/a gminie?	91
Wykres 63. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?.....	91
Wykres 64. Jakie problemy według Pana/i dotyczą najczęściej osoby starsze?.....	93
Wykres 65. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?.....	94
Wykres 66. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w gminie?.....	94
Wykres 67. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?.....	96
Wykres 68. Jak ocenia Pan/i działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego rodzin?	97
Wykres 69. Czy na terenie gminy jest potrzeba prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców?.....	97
Wykres 70. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i finansowane na terenie Gminy?.....	98
Wykres 71. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?.....	99
Wykres 72. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku? ..100	

Wykres 73. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Raciążek w porównaniu do powiatu aleksandrowskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2017-2019	102
Wykres 74. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2020	104
Wykres 75. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz ochrony macierzyństwa w latach 2018-2020	105
Wykres 76. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na przestrzeni lat 2017-2020	105
Wykres 77. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020	108
Wykres 78. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2020 ..	113
Wykres 79. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020	115
Wykres 80. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2020	117
Wykres 81. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2020	118
Wykres 82. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2018-2020	124
Wykres 83. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2017-2020 w gminie Raciążek	126
Wykres 84. Odsetek osób wieku poprodukcyjnym w gminie Raciążek, powiecie aleksandrowskim i województwie kujawsko-pomorskim na przestrzeni lat 2017-2019	130
Wykres 85. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020 w gminie Raciążek	131
Wykres 86. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2020 (liczba świadczeń)	132
Wykres 87. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020 w gminie Raciążek	134
Wykres 88. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2020 w gminie Raciążek	135
Wykres 89. Mieszkańcy gminy Raciążek zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2020	135
Wykres 90. Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Raciążek z prawem do zasiłku w podziale na płeć na przestrzeni lat 2017-2020	136
Wykres 91. Liczba mieszkańców z gminy Raciążek bez kwalifikacji zawodowych oraz doświadczenia zawodowego zarejestrowanych w PUP na przestrzeni lat 2017-2020 ..	137
Wykres 92. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Raciążek	140

Wykres 93. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Raciążek	142
Wykres 94. Liczba przestępstw stwierdzonych w gminie Raciążek na przestrzeni lat 2017-2019 (prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na liczbie mieszkańców powiatu oraz mieszkańców Gminy)	145
Wykres 95. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie Raciążek w latach 2017-2019	146